mulier instituut

Ruimte voor sport in Leiden

Een vraag-aanbodanalyse van binnen- en buitensportaccommodaties (2020-2040)

Daniëlle Ruikes

Merle Schots

Björn Schadenberg

Ruimte voor sport in Leiden

Een vraag-aanbodanalyse van binnen- en buitensportaccommodaties (2020-2040)

In opdracht van de gemeente Leiden

Daniëlle Ruikes
Merle Schots
Björn Schadenberg

© Mulier Instituut
Utrecht, juni 2021

Mulier Instituut
sportonderzoek voor beleid en samenleving

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | I www.mulierinstituut.nl
E info@mulierinstituut.nl | T @mulierinstituut

Inhoudsopgave

1.	**Inleiding**	**4**
2.	**Context**	**6**
2.1	Bevolking	6
2.2	Onderwijs	9
2.3	Sportdeelname	10
2.4	Hockey, tennis en voetbal	12
2.5	Overige veldsporten	15
2.6	Zaalsporten	15
2.7	Sportaccommodatiegebruik	15
3.	**Binnensport**	**18**
3.1	Aanbod	18
3.2	Ruimtelijke spreiding	23
3.3	Behoefte	27
3.4	Gebruik	33
3.5	Ervaring	40
4.	**Buitensport**	**43**
4.1	Handbal	45
4.2	Hockey	47
4.3	Honk- en softbal	50
4.4	Korfbal	52
4.5	Tennis	55
4.6	Voetbal	58
4.7	Overige buitensport	64
5.	**Samenvatting en beschouwing**	**67**
5.1	Samenvatting	67
5.2	Beschouwing	70
Referenties		**73**
Bijlagen		**74**
Bijlage 1 – Herkomst- en afstandscijfers leden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen		74
Bijlage 2 – Onderwijsafstanden		77
Bijlage 3 – Leden- en teamaantallen buitensportverenigingen		79

1. Inleiding

De gemeente Leiden gaat van een omvang van 125.000 inwoners in 2020 naar 145.000 inwoners in 2040. De gemeente wil de gevolgen van de bevolkingsgroei voor de behoefte aan sportruimte in beeld hebben. In deze rapportage wordt inzicht gegeven in zowel de huidige als de toekomstige behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties in Leiden.

Ter beantwoording van de kennisbehoefte van de gemeente Leiden zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Wat is de huidige (2020) en toekomstige (2025, 2030 en 2040) behoefte aan binnensportaccommodaties in Leiden en hoe verhoudt deze zich tot het huidige aanbod?
2. Wat is de huidige (2020) en toekomstige (2025, 2030 en 2040) behoefte aan buitensportaccommodaties in Leiden en hoe verhoudt deze zich tot het huidige aanbod?

Werkwijze

Het aanbod aan sportaccommodaties is geïnventariseerd en weergegeven op een kaart. De Database SportAanbod (DSA) is benut om te bezien in hoeverre het aanbod afwijkt van landelijke cijfers, cijfers uit de regio en cijfers van vergelijkbare gemeenten[1].

De normatieve behoefte aan sportaccommodaties voor de (georganiseerde) sport is bepaald door vastgelegde en algemeen geaccepteerde richtlijnen toe te passen. De behoefte aan sportruimte voor het bewegingsonderwijs is bepaald aan de hand van de gemeentelijke onderwijsverordening. Ramingen van de ontwikkeling in de behoefte zijn gebaseerd op bevolkings- en leerlingenprognoses en (lokale) trends in de sportdeelname.

Om de normatieve behoefte aan binnensportaccommodaties te duiden zijn gebruiksgegevens van de gemeentelijke binnensportaccommodaties geanalyseerd en zijn de (potentiële) gebruikers van de accommodaties benaderd om een vragenlijst over hun ruimtebehoefte in te vullen. Ook de gebruikers van de buitensportaccommodaties zijn benaderd om (aanvullende) informatie (over hun ruimtebehoefte) aan te leveren. De resultaten zijn tijdens twee online verenigingsavonden gepresenteerd. Relevante op- en aanmerkingen van de verenigingen zijn meegenomen bij het opstellen van het eindrapport.

Afbakening

De vraag-aanbodanalyses beperken zich tot de volgende selectie van typen sportaccommodaties:

- binnensportaccommodaties: sporthallen, sportzalen en gymzalen;
- buitensportaccommodaties: handbal-, hockey-, honk-/softbal-, korfbal- en voetbalvelden en tennisbanen.

Bij de buitensport wordt ook kort ingegaan op atletiek, lacrosse en rugby. Voor deze sporten zijn geen algemeen geaccepteerde richtlijnen beschikbaar waarmee de ruimtebehoefte kan worden bepaald. Het in beeld brengen van de behoefte aan overige typen sportaccommodaties (bv. ijshallen en zwembaden) valt buiten de opdracht die het Mulier Instituut heeft gekregen.

[1] In dit onderzoek zijn vergelijkbare gemeenten gedefinieerd als (zeer) sterk stedelijke gemeenten met een omvang van 100.000 tot 150.000 inwoners.

Coronavirus

Ten tijde van de vraag-aanbodanalyses zijn de coronamaatregelen in volle gang en is nog onduidelijk wat die voor gevolgen gaan hebben op de korte en lange termijn. In het rapport is om deze reden, in de berekeningen, geen rekening gehouden met gevolgen van het coronavirus voor de sportdeelname of de ruimtebehoefte van verenigingen. Om eventuele kortetermijneffecten van de coronacrisis te ondervangen zijn in dit rapport, waar mogelijk, de team- en ledenaantallen van het vorige seizoen benut (2019/'20). Uit eerder onderzoek van het Mulier Instituut blijkt wel dat bij bijna de helft van de sportverenigingen in Nederland (ernstige) zorgen bestaan over de gevolgen van de coronacrisis voor de toekomst van de vereniging. Verenigingen maken zich voornamelijk zorgen over het verlies van leden en vrijwilligers en over de financiële situatie van de vereniging (Hoeijmakers & Van Kalmthout, 2020).

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een aantal ontwikkelingen en prognoses beschreven die relevant zijn voor de sportcapaciteitsvraagstukken. In hoofdstuk 3 worden de binnensportaccommodaties behandeld, en in hoofdstuk 4 staan de buitensportaccommodaties centraal. Tot slot worden in hoofdstuk 5 de onderzoeksvragen beantwoord en de resultaten beschouwd.

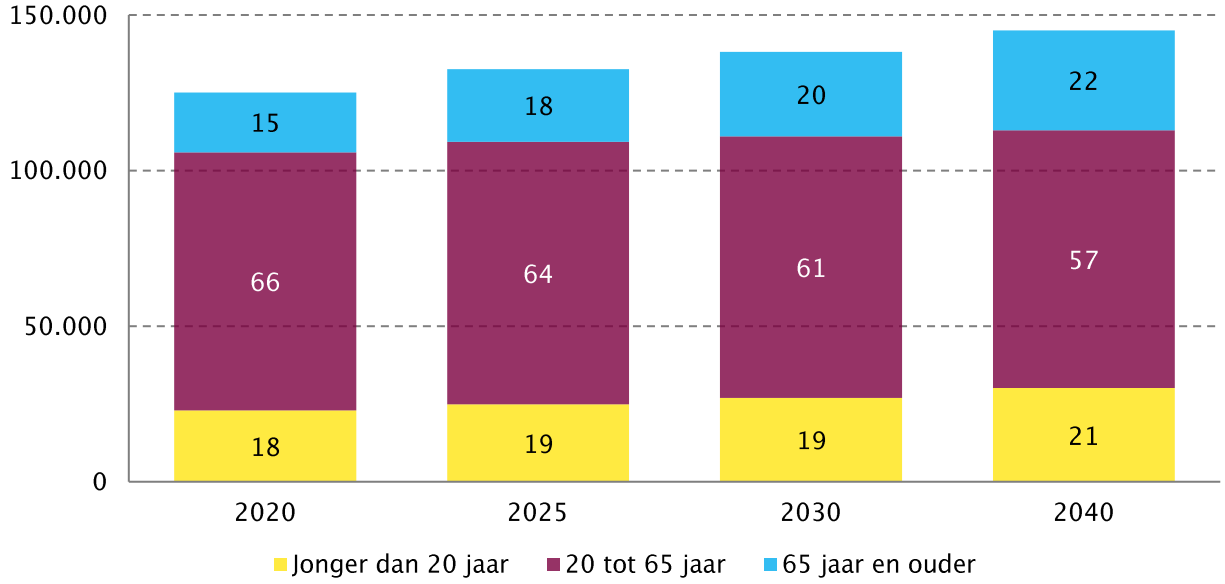
2. Context

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen en prognoses beschreven die relevant zijn voor de sportcapaciteitsvraagstukken. We behandelen achtereenvolgens de bevolkingsopbouw en -ontwikkeling van Leiden, de leerlingenprognoses van de scholen in de gemeente en de landelijke en lokale ontwikkelingen in sportdeelname en sportaccommodatiegebruik.

2.1 Bevolking

Leiden telt in 2020 ruim 125.000 inwoners, waarvan circa 18 procent jonger dan 20 jaar is (figuur 2.1). De verwachting is dat de totale bevolking van de gemeente zal toenemen naar 145.000 inwoners in 2040 (+16%). De grootste toename zal plaatsvinden in de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder (+12.800; +66%). Het aantal inwoners jonger dan 20 jaar zal met ruim 7.000 toenemen (+31%), terwijl het aantal inwoners van 20 tot 65 jaar redelijk stabiel blijft.

Figuur 2.1 (Verwachte) bevolkingssamenstelling naar leeftijdscategorie gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 (in aantallen en procenten)

Bron: Leiden in cijfers, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Studenten

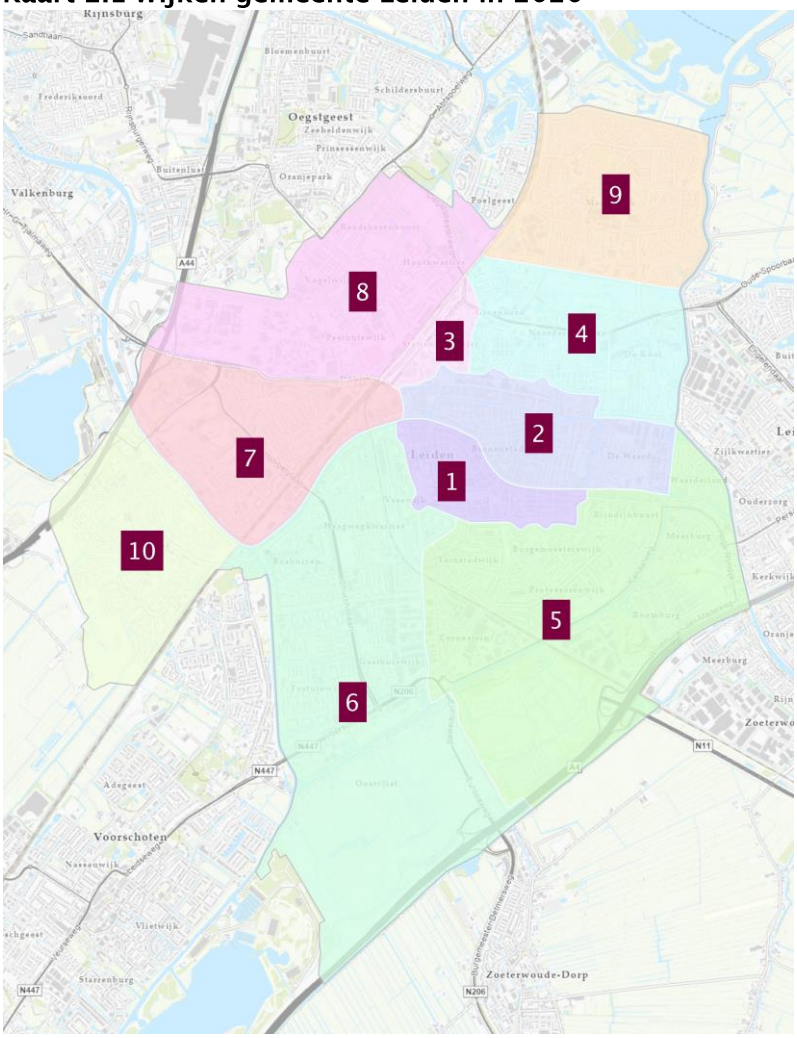
Aan de Universiteit Leiden studeren 30.400 studenten en aan de Hogeschool Leiden 11.250 studenten in het studiejaar 2019/'20 (Dienst Uitvoering Onderwijs, 2020). Ruim een kwart van deze studenten is woonachtig in Leiden (11.200 studenten; 27%). De verwachting is dat het aantal studenten ingeschreven bij de Universiteit Leiden en de Hogeschool Leiden die woonachtig zijn in de gemeente, zal toenemen tot 14.350 studenten in 2040 (+28%).

Wijken

Leiden bestaat uit tien wijken (kaart 2.1). Het Roodenburgerdistrict is met ruim 22.000 inwoners de wijk met de meeste inwoners, en het Stationsdistrict met minder dan 2.000 inwoners de wijk met de minste inwoners. In Merenwijk wonen relatief veel inwoners jonger dan 20 jaar (25%), terwijl in de wijken Binnenstad-Zuid (10%), Binnenstad-Noord (11%) en in het Stationsdistrict (13%) juist weinig jongeren woonachtig zijn (figuur 2.2).

Er zijn geen bevolkingsprognoses op wijkniveau beschikbaar.

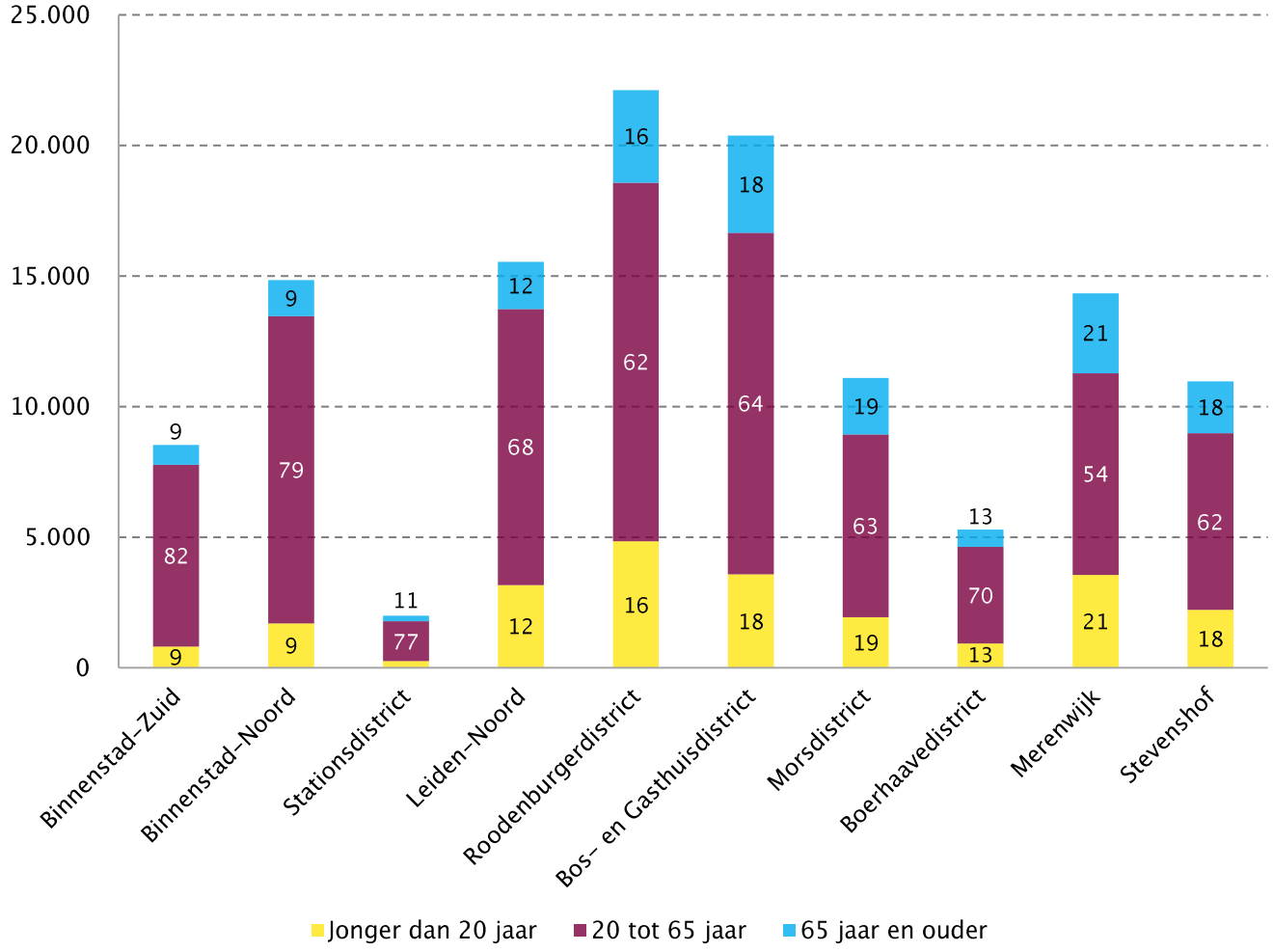
Kaart 2.1 Wijken gemeente Leiden in 2020

1) Binnenstad-Zuid
2) Binnenstad-Noord
3) Stationsdistrict
4) Leiden-Noord
5) Roodenburgerdistrict
6) Bos- en Gasthuisdistrict
7) Morsdistrict
8) Boerhaavedistrict
9) Merenwijk
10) Stevenshof

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

Figuur 2.2 Bevolkingssamenstelling naar leeftijdscategorie wijken gemeente Leiden in 2020 (in aantallen en procenten)

Bron: Leiden in cijfers, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

2.2 Onderwijs

Gemeenten hebben een wettelijke taakstelling in het voorzien van sportruimte voor het bewegingsonderwijs van de scholen in de eigen gemeente. In Leiden zijn 44 scholen gevestigd, waarvan een aantal onderwijs verzorgt op meerdere locaties. In totaal staan bij deze scholen ruim 20.300 leerlingen ingeschreven in het schooljaar 2019/'20 (tabel 2.1).

De verwachting is dat het totale aantal leerlingen op zowel de basisscholen als de scholen voor het voortgezet onderwijs gaat toenemen tot en met schooljaar 2039/'40. Het aantal leerlingen op de scholen voor speciaal onderwijs (sbo en (v)so) zal tot en met schooljaar 2024/'25 stabiel blijven en vervolgens toenemen.

Tabel 2.1 Huidige en verwachte leerlingaantallen scholen gemeente Leiden, naar onderwijstype, in de schooljaren 2019/'20, 2024/'25, 2029/'30 en 2039/'40

		Aantal leerlingen			
Onderwijstype	**Aantal scholen**	2019/'20	2024/'25	2029/'30	2039/'40
Basisonderwijs	27	8.030	8.160	8.960	9.140
Verandering t.o.v. 2019/'20			*+2%*	*+12%*	*+14%*
Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	7	1.400	1.400	1.440	1.520
Verandering t.o.v. 2019/'20			*-*	*+3%*	*+9%*
Voortgezet onderwijs	10	10.900	11.050	11.080	11.940
Verandering t.o.v. 2019/'20			*+1%*	*+2%*	*+10%*
Totaal	**44**	**20.330**	**20.610**	**21.480**	**22.600**
Verandering t.o.v. 2019/'20			*+1%*	*+6%*	*+11%*

Bron: Gemeente Leiden, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

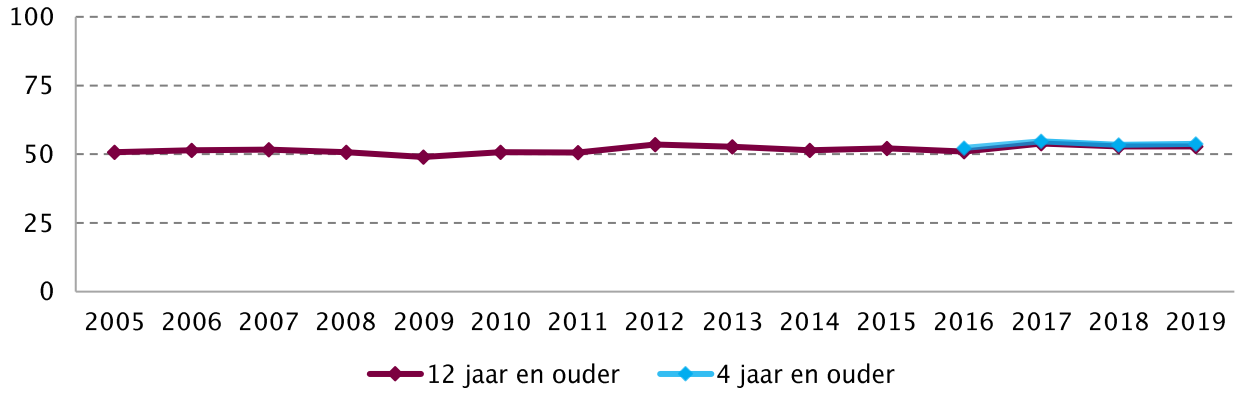
2.3 Sportdeelname

Wekelijkse sportdeelname

Landelijk

Meer dan de helft van de Nederlanders (4 jaar en ouder) sportte in 2019 minimaal één keer per week (54%). Het wekelijkse sportdeelnamecijfer in Nederland is relatief stabiel over de tijd (figuur 2.3). In 2019 sportten Nederlandse jongeren (12 tot en met 17 jaar) het meest (71%), gevolgd door kinderen (4 tot en met 11 jaar; 63%), volwassenen (18 tot en met 64 jaar; 56%) en ouderen (65 jaar en ouder; 35%). De afgelopen twee decennia is het percentage wekelijkse sporters onder ouderen gestegen van 25 procent naar 38 procent in 2017, waarna het weer licht is afgenomen tot 2019. Daarentegen is het percentage wekelijkse sporters onder jongeren juist gedaald, van 81 procent naar 71 procent (niet in figuur).

Figuur 2.3 Aantal Nederlanders dat één keer per week of vaker aan sport doet in de periode 2005–2019 (in procenten)

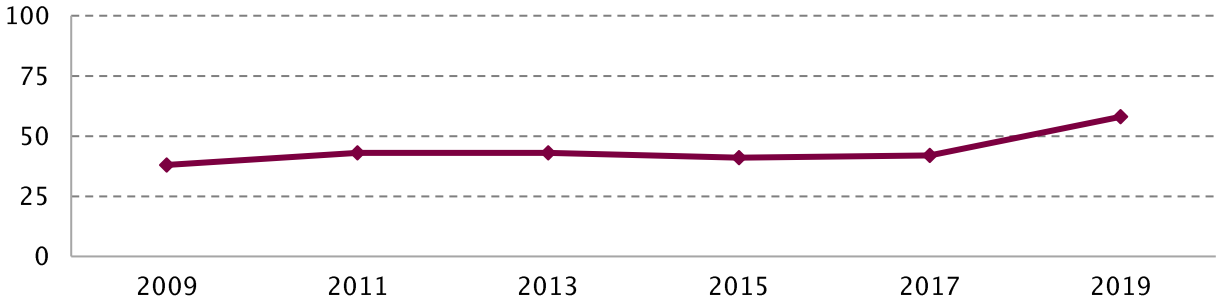

Bron: CBS–Gezondheidsenquête (2001–2013), Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor CBS i.s.m. het RIVM (2014–2019) en Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen 2016 GGD'en, CBS en RIVM. Bewerking: Mulier Instituut.

Leiden

In Leiden sportte in 2019 ruim de helft van de volwassen inwoners minimaal één keer per week (58%). Het wekelijkse sportdeelnamecijfer is in de gemeente de afgelopen jaren toegenomen. In 2009 sportte slechts 38 procent van de volwassen Leidenaren minimaal één keer per week (figuur 2.4). Het meest recente wekelijkse sportdeelnamecijfer voor jongeren (12 tot en met 17 jaar) dateert uit 2013, toen 79 procent minimaal één keer per week aan sport deed (niet in figuur).

Figuur 2.4 Aantal volwassen inwoners gemeente Leiden dat één keer per week of vaker aan sport doet in de periode 2009–2019 (in procenten)

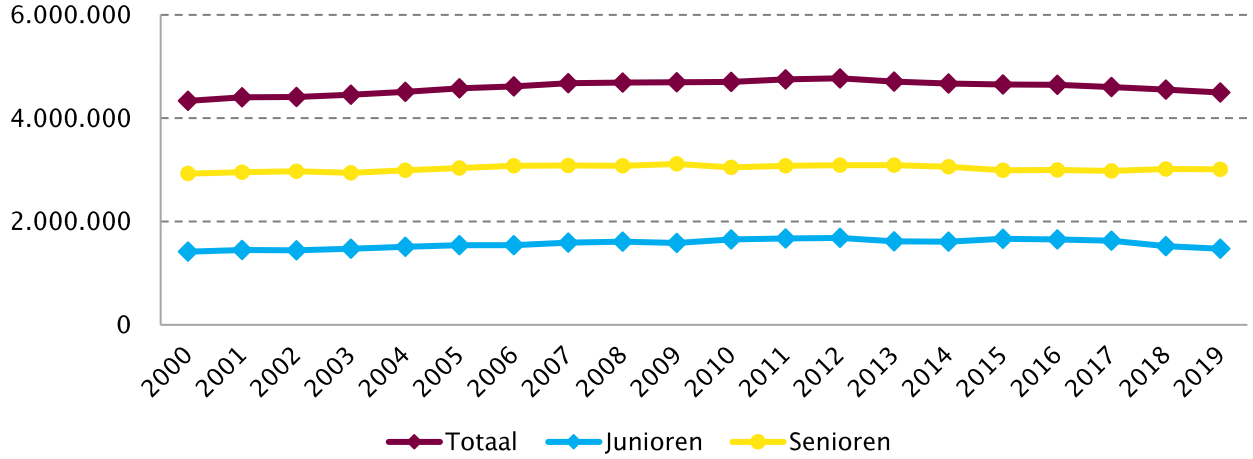
Bron: Stadsenquête Leiden, 2009–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Lidmaatschap bij sportvereniging(en)

Landelijk

Een kwart van de inwoners van Nederland is lid van een sportvereniging die is aangesloten bij een sportbond gelieerd aan NOC*NSF (25%). Dit aandeel is, net als de sportdeelname, relatief stabiel over de tijd (figuur 2.5). Het lidmaatschap bij de junioren ligt beduidend hoger dan het lidmaatschap bij de senioren, in 2019 respectievelijk 44 procent en 22 procent.

Figuur 2.5 Ontwikkeling lidmaatschappen bij sportbonden in de periode 2000-2019 (in aantallen)

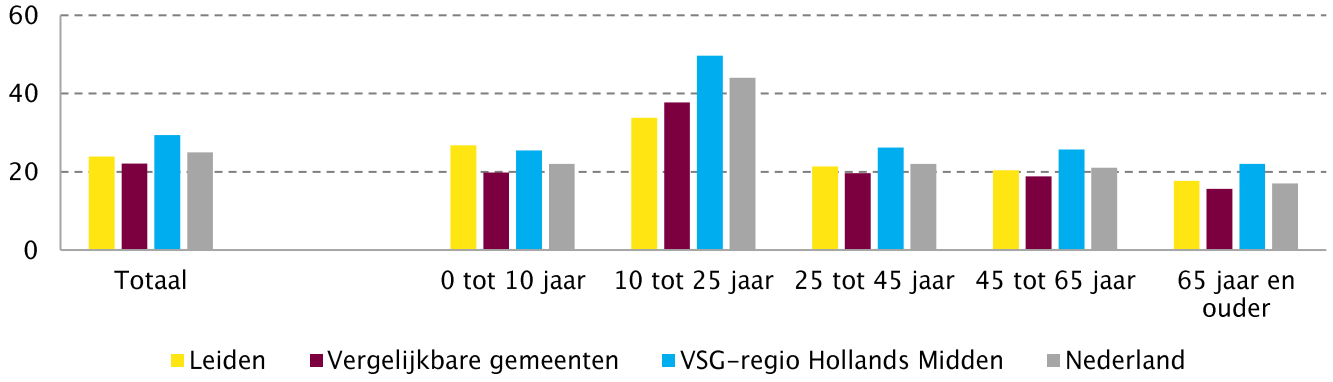

Toelichting: Het aantal lidmaatschappen is exclusief het aantal leden van bonden die na 2000 bij NOC*NSF zijn aangesloten (Aikido Bond Nederland, Reddingsbrigade Nederland, Koninklijke Nederlandse Schietsport Associatie en Sportvisserij Nederland).
Bron: Ledentalrapportage NOC*NSF, 2000-2019. Bewerking Mulier Instituut

Leiden

Circa één op de vier inwoners van Leiden is lid van een sportbond (vereniging) gelieerd aan NOC*NSF (24%). Dit is nagenoeg gelijk aan het landelijke cijfer, iets hoger dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten en lager dan het gemiddelde in de regio. Alleen voor de leeftijdsgroepen 0 tot 10 jaar en 65 jaar en ouder ligt het percentage lidmaatschappen in de gemeente hoger dan het landelijk gemiddelde (figuur 2.6).

Figuur 2.6 Sportbondlidmaatschap naar leeftijdscategorie gemeente Leiden in 2019 (in procenten)

Bron: NOC*NSF, 2019 (via www.sportopdekaart.nl). Bewerking: Mulier Instituut.

Hockey, tennis en voetbal zijn de grootste verenigingssporten in Leiden (tabel 2.2). Het bondslidmaatschap in de gemeente ligt bij bijna alle grote sportbonden lager dan de landelijke cijfers. Alleen het aantal leden van de atletiek-, hockey- en zwembond ligt hoger dan het landelijk gemiddelde (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Sportbondlidmaatschap tien grootste sportbonden gemeente Leiden in 2019 (in procenten)

	Atletiek (Atletiekunie)	Golf (NGF)	Gymnastiek (KNGU)	Hockey (KNHB)	Paardensport (KNHS)	Sportvissen (Sportvisserij Nederland)	Tennis (KNLTB)	Voetbal (KNVB)	Volleybal (Nevobo)	Zwemmen (KNZB)
Leiden	1,0	1,7	1,4	2,2	0,5	2,3	3,1	4,7	0,5	1,3
t.o.v. Nederland	+0,3	-0,4	-0,2	+0,8	-0,3	-0,6	-	-2,1	-0,1	+0,5
Vergelijkbare gemeenten	0,8	1,7	1,6	1,1	0,6	2,7	2,4	5,7	0,5	0,8
t.o.v. Nederland	+0,1	-0,4	-	-0,3	-0,2	-0,2	-0,8	-1,1	-0,1	-
VSG-regio Hollands Midden	0,9	2,9	2,1	1,8	1,0	3,4	4,3	7,0	0,6	1,1
t.o.v. Nederland	+0,2	+0,8	+0,5	+0,4	+0,2	+0,5	+1,2	+0,2	-	+0,3
Nederland	0,7	2,1	1,6	1,4	0,8	2,9	3,1	6,8	0,6	0,8

Bron: NOC*NSF, 2019 (via www.sportopdekaart.nl). Bewerking: Mulier Instituut.

2.4 Hockey, tennis en voetbal

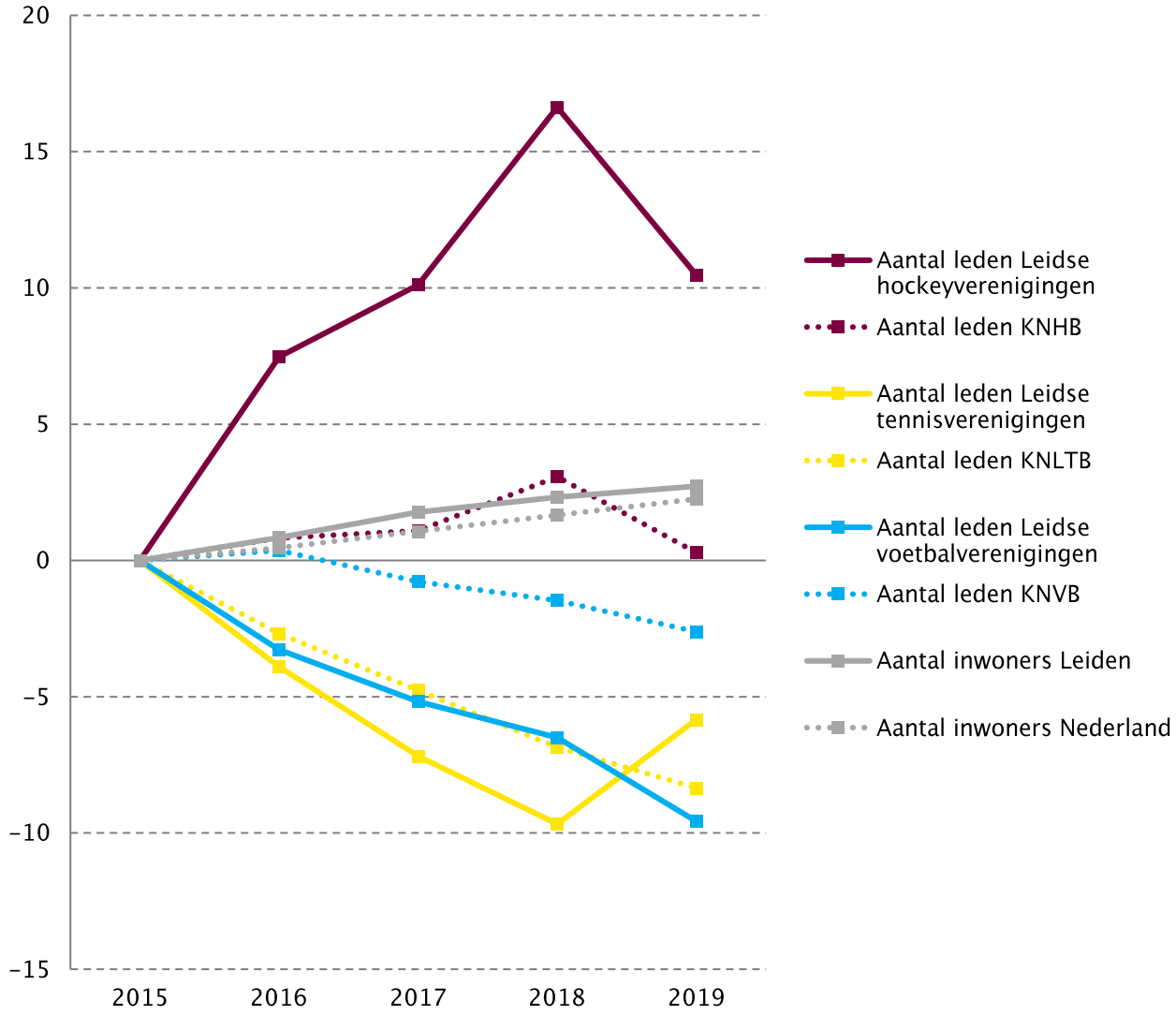
De Leidse hockey-, tennis- en voetbalverenigingen tellen in 2020 gezamenlijk ruim 8.600 actieve leden[2]. Een deel van deze leden is woonachtig buiten de gemeente; een deel van de inwoners van de gemeente beoefent deze sporten bij een vereniging in een andere gemeente.

Ledenontwikkeling

Het totale aantal leden van de Leidse hockeyverenigingen is in de periode tussen 2015 en 2019 met respectievelijk circa 100 hockeyleden (+7%) toegenomen. Het totale aantal leden van de Leidse tennis- en voetbalverenigingen is in 2019 daarentegen circa 250 tennisleden (-6%) en circa 330 voetballeden (-10%) lager dan in 2015. Het aantal inwoners van Leiden is in dezelfde periode met circa 3.300 toegenomen (+3%) (figuur 2.7).

[2] Het aantal actieve leden is niet gelijk aan het aantal inwoners dat een sportbondlidmaatschap heeft, zoals in tabel 2.2 is opgenomen. 'Slapende' leden of scheidsrechters kunnen ook een lidmaatschap hebben, maar zijn geen actief lid van een vereniging.

Figuur 2.7 Ontwikkeling aantal leden Leidse hockey-, tennis- en voetbalverenigingen, KNHB, KNLTB en KNVB en aantal inwoners gemeente Leiden en Nederland in de periode 2015-2019 (met 2015 als uitgangsjaar; in procenten)

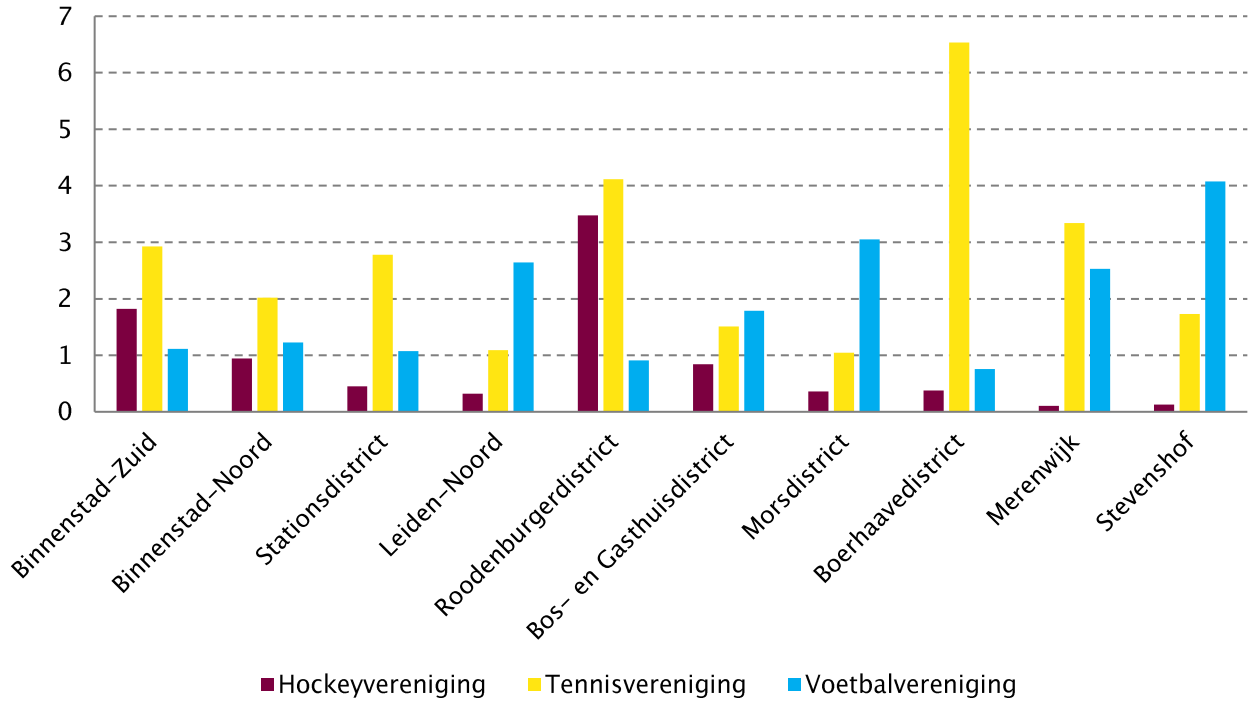
Toelichting: Het aantal leden van de (Leidse) studentenverenigingen is meegenomen in deze figuur.
Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019; Ledentalrapportages NOC*NSF, 2014-2018.
Bewerking: Mulier Instituut.

Herkomst en afstand

Van de Leidse hockey-, tennis- en voetbalverenigingen is in beeld gebracht waar de actieve leden woonachtig zijn en hoe ver zij naar hun vereniging moeten reizen. In het Boerhaavedistrict en Roodenburgerdistrict wonen relatief veel mensen die lid zijn van een Leidse hockey-, tennis- en/of voetbalvereniging (figuur 2.8).

De grootte van het verzorgingsgebied (d.w.z. het gebied waar de leden van de verenigingen woonachtig zijn) van de Leidse hockey-, tennis- en voetbalverenigingen verschilt sterk. Zo woont meer dan de helft van de leden van studentenvoetbalvereniging Football Factory buiten Leiden, terwijl tennisvereniging Roomburg bijna alleen leden heeft die woonachtig zijn in de eigen gemeente. In bijlage 1 is per Leidse hockey-, tennis- en voetbalvereniging te zien uit welke gemeenten en Leidse wijken de leden komen.

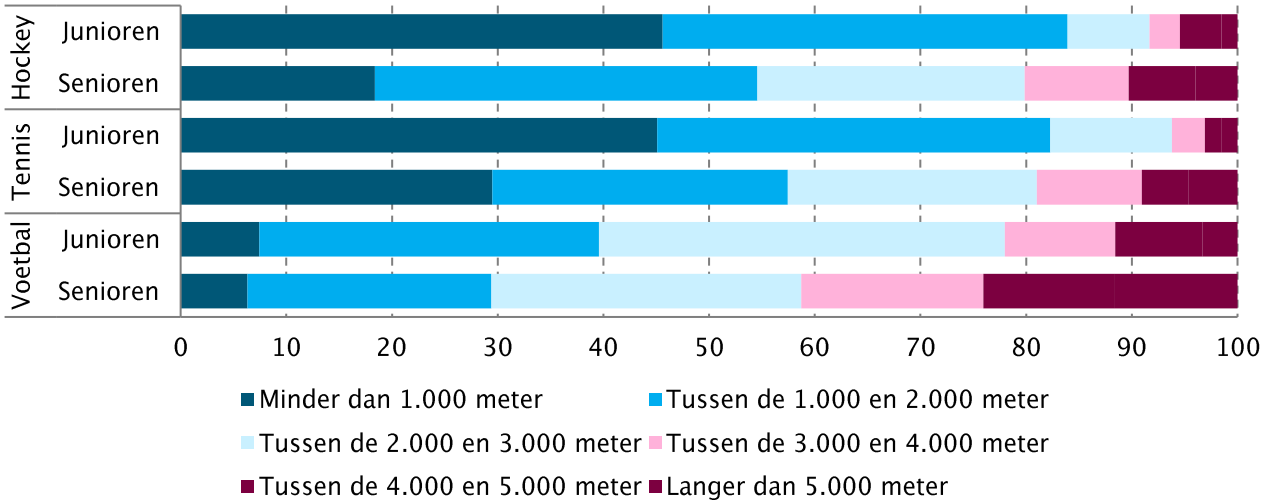
Figuur 2.8 Aantal inwoners wijken gemeente Leiden dat actief lid is van een Leidse hockey-, tennis- en/of voetbalvereniging in 2019 (in procenten)

Toelichting: De leden van de Leidse studentenverenigingen zijn meegenomen in deze figuur.
Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

De leden van de Leidse hockeyverenigingen wonen gemiddeld 1,7 kilometer van de vereniging, de leden van de tennisverenigingen gemiddeld 1,9 kilometer en de leden van de voetbalverenigingen gemiddeld 2,6 kilometer. Juniorenleden wonen over het algemeen dichter bij de vereniging dan seniorenleden (figuur 2.9). In bijlage 1 is per hockey-, tennis- en voetbalvereniging te zien hoe ver de senioren- en juniorenleden moeten reizen naar de vereniging.

Figuur 2.9 Afstand die actieve leden van Leidse verenigingen af moeten leggen naar hun vereniging, naar leeftijdscategorie per sporttak (in procenten)

Toelichting: De leden van de Leidse studentenverenigingen zijn meegenomen in deze figuur.
Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

2.5 Overige veldsporten

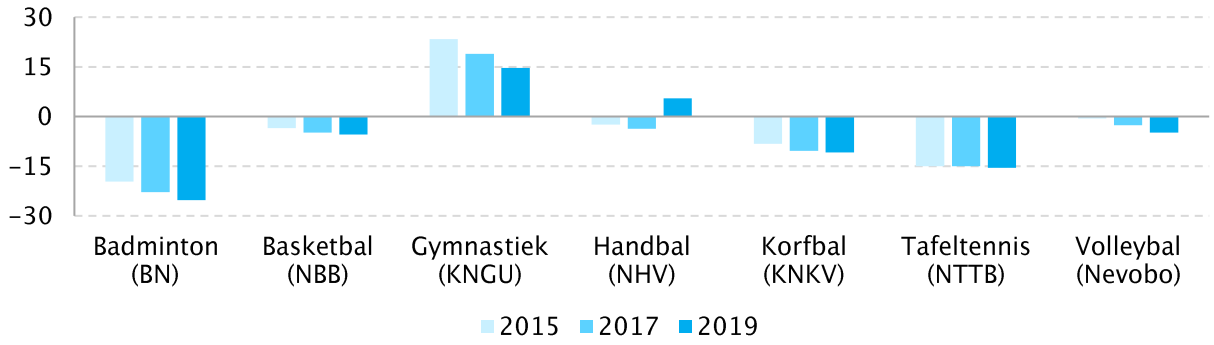
De Leidse atletiekvereniging (+200 leden; +28%) en handbalvereniging (+50 leden; +68%) hebben in de periode 2015-2019 in totaal een groei in ledental meegemaakt, terwijl landelijk het aantal leden bij de desbetreffende sportbonden is afgenomen. Bij de Leidse korfbalverenigingen is het aantal leden ongeveer gelijk gebleven, terwijl landelijk het aantal leden van de korfbalbond is afgenomen. De Leidse honkbal-/softbalvereniging heeft in 2019 significant minder leden dan in 2018 (-31 leden; -53%), terwijl het aantal leden de jaren daarvoor stabiel was. Landelijk is het aantal leden van de honk- en softbalbond geleidelijk afgenomen. De Leidse rugbyverenigingen hebben in de periode 2016-2019 een sterke ledengroei meegemaakt (gezamenlijk +110, +21%). Een soortgelijke trend is ook te zien bij de rugbybond.

2.6 Zaalsporten

Landelijk gezien hebben de bonden van de traditionele zaalsporten het moeilijk: al jarenlang dalen de ledencijfers van deze sportbonden (figuur 2.10). Ondanks dit gegeven blijkt uit de cijfers dat het aantal Nederlanders (volwassenen en kinderen) dat gebruikmaakt van sporthallen voor hun sportbeoefening constant blijft (zie paragraaf 2.7). Traditionele veldsporten zijn steeds vaker actief in de hal. Met name hockey, korfbal en voetbal maken in de winter steeds meer gebruik van sporthallen voor trainingen en/of wedstrijden. Dit leidt in de winterperiode vaak tot topdrukte in de sporthallen. Enerzijds willen buitensportverenigingen hun leden gedurende het hele seizoen trainingen kunnen aanbieden, anderzijds winnen de zaalcompetities van de veldsporten veel aan populariteit.

De ontwikkeling van de Leidse zaalsportverenigingen is niet inzichtelijk en kan afwijken van de landelijke situatie.

Figuur 2.10 Landelijke ontwikkeling lidmaatschappen bij diverse binnensportbonden t.o.v. Nederlandse bevolking in de periode 2015–2019 (met 2013 als uitgangsjaar; in procenten)

Toelichting: De stijging van het aantal leden ingeschreven bij de KNGU tussen 2013 en 2015 is het gevolg van een wijziging in de registratiemethode.
Bron: Ledentalrapportages NOC*NSF, 2013–2019. Bewerking: Mulier Instituut.

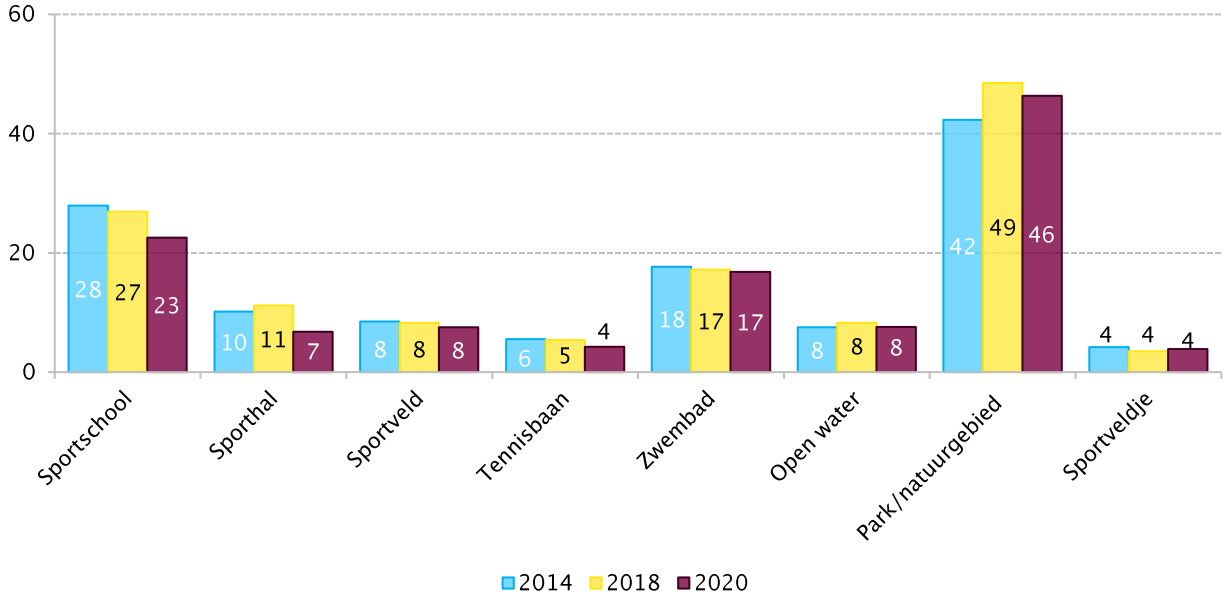
2.7 Sportaccommodatiegebruik

Als het om sportbeoefening gaat, wordt vaak aan sportaccommodaties gedacht, maar de volwassen Nederlander maakt bij het sporten vooral gebruik van de openbare ruimte (figuur 2.11). Vier op de tien Nederlandse kinderen sporten ook in de openbare ruimte (figuur 2.12). De openbare ruimte wordt veelal gebruikt voor hardlopen, wandelen en wielrennen. Zowel bij volwassenen als bij kinderen is het sportief gebruik van de openbare ruimte de afgelopen jaren toegenomen.

Sporthallen worden ten opzichte van de openbare ruimte door volwassen Nederlanders beduidend minder als sportaccommodatie gebruikt. Daarentegen sport een kwart van de Nederlandse kinderen in een sporthal. Het gebruik van sporthallen is ten opzichte van 2014 bij kinderen nagenoeg gelijk gebleven en bij volwassenen licht afgenomen (figuur 2.11; figuur 2.12).

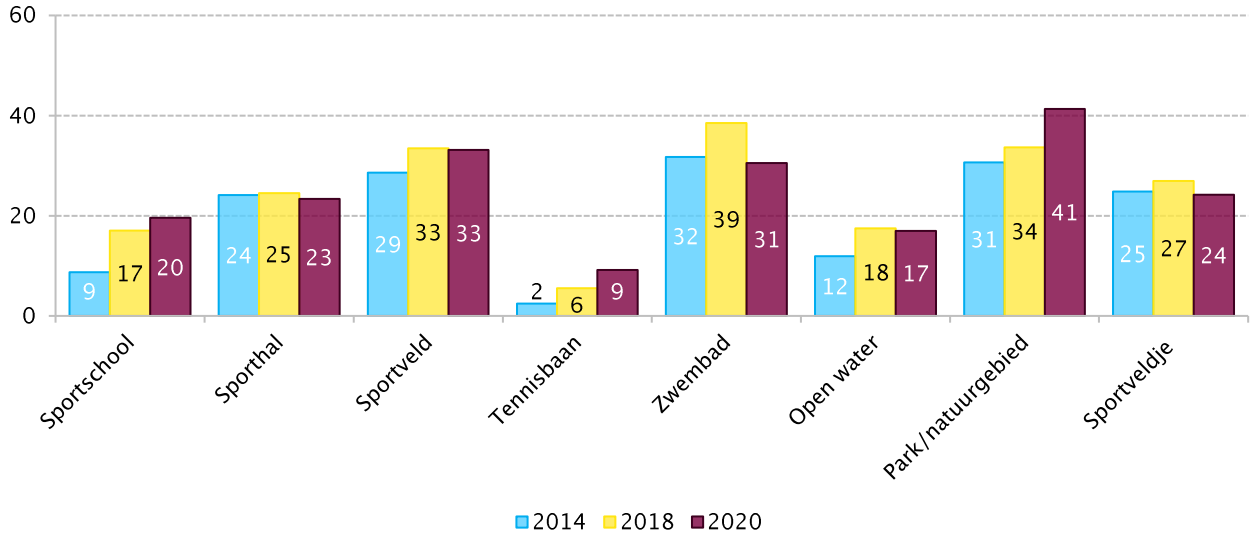
De sportvelden worden, net als de sporthallen, met name gebruikt door de Nederlandse kinderen en niet zozeer door de volwassen Nederlander. Het gebruik van sportvelden door zowel kinderen als volwassenen is ten opzichte van 2014 redelijk constant gebleven. Opvallend is dat het gebruik van sportscholen bij volwassenen de afgelopen jaren afgenomen lijkt te zijn, maar bij kinderen sinds 2014 is toegenomen (figuur 2.11; figuur 2.12).

Figuur 2.11 Gebruik van typen accommodaties voor sportbeoefening door volwassenen in Nederland in 2014, 2018 en 2020 (in procenten)

Toelichting: In de NSO-vragenlijst van 2020 is aan de respondenten gevraagd om de vragen te beantwoorden met in gedachten de 'normale' situatie, zonder alle coronamaatregelen.
Bron: Nationaal Sportonderzoek voorjaar 2014, 2018 en 2020 (Mulier Instituut).

Figuur 2.12 Gebruik van typen accommodaties voor sportbeoefening door kinderen in Nederland in 2014, 2018 en 2020 (in procenten)

Toelichting 1: In de NSO-vragenlijst wordt aan volwassenen gevraagd of ze kunnen aangeven van welke typen accommodaties hun kind(eren) gebruikmaken voor sportbeoefening, indien de respondent kind(eren) heeft tot en met 17 jaar.
Toelichting 2: In de NSO-vragenlijst van 2020 is aan de respondenten gevraagd om de vragen te beantwoorden met in gedachten de 'normale' situatie, zonder alle coronamaatregelen.
Bron: Nationaal Sportonderzoek voorjaar 2014, 2018 en 2020 (Mulier Instituut).

3. Binnensport

In dit hoofdstuk worden het aanbod en de behoefte aan binnensportruimte in Leiden uiteengezet. Binnensportruimte wordt gezien als de overdekte sportruimte die wordt benut, of kan worden benut, voor de beoefening van meerdere zaalsporten en het geven van bewegingsonderwijs. Het bijzondere van deze accommodaties is enerzijds het dubbelgebruik voor sport en bewegingsonderwijs en anderzijds dat meerdere sporten door middel van verschillende belijningen van dezelfde sportvloer gebruikmaken. Dat onderscheidt dit soort accommodaties van andere overdekte accommodaties, zoals dojo's en turnzalen, die alleen voor één tak van sport gebruikt kunnen worden. Wanneer het gaat om binnensportruimte, is een driedeling in typen accommodaties gangbaar, gebaseerd op de oppervlakte van de sportvloer in de accommodatie. Hierbij wordt van groot naar klein onderscheid gemaakt in sporthallen, sportzalen en gymzalen.

3.1 Aanbod

Het aanbod in Leiden bestaat uit vijf sporthallen, acht sportzalen en 43 gymzalen (tabel 3.1 en tabel 3.2). In de sporthallen en sportzalen zijn scheidingswanden aanwezig, waardoor gedeelde zaalhuur door meerdere gebruikers mogelijk is en gelijktijdig meerdere gymlessen kunnen worden geaccommodeerd. Niet alle accommodaties zijn geschikt of beschikbaar voor het bewegingsonderwijs.

De sporthallen en -zalen zijn allemaal beschikbaar voor de georganiseerde sport. De sporthal van de Universiteit Leiden wordt bijna uitsluitend gebruikt door de studentensport en is slechts beperkt beschikbaar voor reguliere sportverenigingen.

Definities
Sporthallen hebben een sportvloer van minimaal 40 bij 20 meter (exclusief uitloopruimte) waarop ruimte wordt geboden om zowel trainings- als competitievormen af te werken voor badminton, basketbal, volleybal, zaalhandbal, zaalhockey, zaalkorfbal, zaalvoetbal en sporten zonder belijning (zoals diverse gevechts- en verdedigingssporten, gymnastiek, tafeltennis en turnen).

Sportzalen hebben een sportvloer van circa 28 bij 22 meter waarop ruimte wordt geboden voor badminton, basketbal, volleybal en sporten zonder belijning, met in principe mogelijkheden voor competitie en training. Sportzalen kunnen voor andere zaalsporten als trainingsmogelijkheden fungeren.

Gymzalen worden primair gebouwd om het bewegingsonderwijs van (basis)scholen te faciliteren. De afmetingen van gymzalen zijn vaak afgeleid uit de Modelverordening Huisvesting Onderwijs van de VNG (21 x 12 x 5 meter). De Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO) adviseert voor het bewegingsonderwijs een minimale vloeroppervlakte van 308 vierkante meter (22 x 14 meter) met een minimale hoogte van 5,5 meter. Deze afmetingen voldoen in principe aan de afmetingseisen voor diverse gevechts- en verdedigingssporten en tafeltennis. Indien de zaal een hoogte van 7 meter heeft, wordt ook voldaan aan de eisen voor badminton en volleybal. Gymzalen, zowel in de 'kleine' als 'grote' maatvoering, kunnen wel fungeren als trainingsmogelijkheden voor andere zaalsporten.

Tabel 3.1 Aanbod sporthallen en sportzalen in gemeente Leiden in 2020 (afmetingen; lxbxh, in meters)

Wijk	Accommodatie	Eigendom	Afmetingen	Aantal scheidings-wanden	Opmerking
Sporthallen					
LN	De Zijl	Gemeente Leiden	44x28x7	1	
BGD	Vijf Meihal	Gemeente Leiden	42x28x10	1	
MD	3 Octoberhal	Gemeente Leiden	44x36x8	2	Niet geschikt voor bewegingsonderwijs
BD	Revalidatiecentrum Basalt	Stichting Basalt	44x28x7	2	Niet beschikbaar voor bewegingsonderwijs
BD	Universitair Sportcentrum Leiden	Universiteit Leiden	40x28x10	2	Niet beschikbaar voor bewegingsonderwijs
Sportzalen					
RDB	Sportzaal Da Vinci	St. Scholengroep Leonardo Da Vinci Leiden	28x26	1	
RDB	Bonaventuracollege Kernstraat	St. Confessioneel Onderwijs Leiden	N.B.	1	
BGD	Vijf Meilaan	St. Confessioneel Onderwijs Leiden	N.B.	1	
BGD	Vlietland College	Vlietland College	36x22x7	1	
MD	Sportzaal Broekplein	Gemeente Leiden	28x22x7	1	
BD	Kikkerpolder	Gemeente Leiden	30x22x7	1	
BD	Houtkwartier I	Gemeente Leiden	32x21x7	1	
BD	Houtkwartier II	Gemeente Leiden	32x21x7	1	

Wijk: LN = Leiden-Noord, RBD = Roodenburgerdistrict, BGD = Bos- en Gasthuisdistrict, MD = Morsdistrict, BD = Boerhaavedistrict

Tabel 3.2 Aanbod gymzalen in gemeente Leiden in 2020

Wijk	Accommodatie	Eigendom	Lengte (m)	Breedte (m)	Hoogte (m)	Opmerking
BZ	Pieterskerkgracht	Gemeente Leiden	27	11	n.b.	Niet geschikt voor bewegingsonderwijs
BZ	Molensteeg	Proo Leiden	21	12	n.b.	
BN	Ursulasteeg	Proo Leiden	21	12	n.b.	
LN	Corantijnstraat	Gemeente Leiden	21	12	5	Twee gymzalen op deze locatie
LN	Het Gebouw	Gemeente Leiden	31	16	5,5	Twee gymzalen op deze locatie; in beide is een scheidingswand aanwezig[A]
LN	Vrije School Mareland	St. Vrije Scholen Rijnstreek	n.b.	n.b.	n.b.	Vloeroppervlak betreft 162 m^2
LN	Marecollege	St. Vrijescholen Zuid-West Nederland	21	12	5	
RDB	Lammenschansweg	Gemeente Leiden	20	10	5	
RDB	Octavialaan	Gemeente Leiden	n.b.	n.b.	7	Vloeroppervlak betreft 448 m^2
RDB	Oppenheimstraat	Gemeente Leiden	21	12	5	
RDB	Stedelijk Gymnasium	St. Stedelijk Gymnasium Leiden	21	12	5	
RDB	Van Vollenhovenkade	Proo Leiden	21	12	5	
RDB	Er-Risèlèh	St. Noor	n.b.	n.b.	n.b.	
BGD	Bachstraat	Gemeente Leiden	21	12	5	
BGD	César Franckstraat	Gemeente Leiden	21	12	5	
BGD	Leonardo College	St. Scholengroep Leonardo Da Vinci	21	12	5	Twee gymzalen op deze locatie
BGD	De Korte Vlietschool	St. Speciaal Onderwijs Leiden	21	12	n.b.	
BGD	Leo Kanner College	St. Professor Dr. Leo Kanneronderwijsgroep	21	12	n.b.	
BGD	Leimundo	Proo Leiden	21	12	n.b.	
MD	Opaalstraat	Gemeente Leiden	21	12	5	
MD	P.C. Hooftlaan	Gemeente Leiden	20	10	5	Twee gymzalen op deze locatie
MD	Auris	St. Onderwijs Koninklijke Auris Groep	21	12	n.b.	
BD	De Vlieger	St. SBO De Vlieger	21	12	5	
BD	Wassenaarseweg	Proo Leiden	21	13	5	
BD	Antonie Duyclaan	St. Confessioneel Onderwijs Leiden	21	12	n.b.	
BD	Bonaventuracollege	St. Confessioneel Onderwijs Leiden	n.b.	n.b.	n.b.	
BD	Visser 't Hooft	St. Confessioneel Onderwijs Leiden	n.b.	n.b.	n.b.	Drie gymzalen op deze locatie
BD	Het Waterland	Het Waterland	21	12	n.b.	
BD	Universitair Sportcentrum Leiden	Universiteit Leiden	22	12	5,5	Twee gymzalen op deze locatie; beide niet beschikbaar voor bewegingsonderwijs
BD	Hogeschool Leiden	St. Hogeschool Leiden	n.b.	n.b.	n.b.	Niet beschikbaar voor bewegingsonderwijs
BD	Leystede	St. Confessioneel Onderwijs Leiden	22	14	7	Twee gymzalen op deze locatie
MW	Regenboogpad	Gemeente Leiden	21	12	5	
MW	Valkenpad	Gemeente Leiden	21	12	5	
SH	Antoinette Kleynstraat	Gemeente Leiden	21	12	5	
SH	Zuster Meijboomstraat	Proo Leiden	21	12	5	

A) De afmetingen van de gymzalen zijn niet toereikend voor het bewegingsonderwijs wanneer de zalen worden gescheiden door de scheidingswand.

Wijk: BZ = Binnenstad-Zuid, BN = Binnenstad-Noord, LN = Leiden-Noord, RBD = Roodenburgerdistrict, BGD = Bos- en Gasthuisdistrict, MD = Morsdistrict, BD = Boerhaavedistrict, MW = Merenwijk, SH = Stevenshof

Geplande mutaties

In het aanbod aan binnensportruimte in Leiden is een aantal mutaties voorzien die in de komende jaren gaan plaatsvinden. Onderstaande mutaties zullen leiden tot een uitbreiding van het aanbod aan sporthallen (+1) en sportzalen (+1) en een afname van het aantal gymzalen (-3).

Bouw Indoor Sportcentrum (ISC)
In december 2022 wordt het Indoor Sportcentrum (ISC) opgeleverd. Na de ingebruikname van het ISC zullen de 3 Octoberhal, de Vijf Meihal en de twee gymzalen van het Leonardo College worden gesloopt.

Het sportcentrum zal (onder andere) bestaan uit een topsporthal en een breedtesporthal (beide met twee scheidingswanden). De topsporthal zal een sportvloeroppervlakte van 53 bij 32 meter hebben; die van de breedtesporthal van 44,2 bij 24 meter. Ten opzichte van de 3 Octoberhal en Vijf Meihal zal de topsporthal een grotere functionaliteit hebben, enerzijds als gevolg van de grotere afmetingen, anderzijds vanwege de extra scheidingswand.

Het ISC komt te staan in het Bos- en Gasthuisdistrict.

Vervanging gymzaal Lammenschansweg
De gymzaal aan de Lammenschansweg, gelegen in het Roodenburgerdistrict, wordt vervangen door een sportzaal (met scheidingswand) aan de Oppenheimstraat, eveneens gelegen in het Roodenburgerdistrict. Het is nog onzeker wanneer deze mutatie zal plaatsvinden.

Extra gymzalen Stedelijk Gymnasium
Bij het Stedelijk Gymnasium in het Roodenburgerdistrict worden twee extra gymzalen gebouwd. De oplevering vindt plaats in de zomer van 2021.

Vervanging Universitair Sportcentrum
De Universiteit Leiden gaat haar huidige sportcentrum vervangen door een nieuw sportcentrum te bouwen. In het nieuwe universitaire sportcentrum zijn twee sporthallen (met scheidingswanden) voorzien, waar in het huidige sportcentrum één sporthal en twee gymzalen aanwezig zijn.

Vergelijking DSA

De sporthallen, sportzalen en gymzalen in Leiden vertalen zich naar 74 zaaldelen[3]. Hierbij is een sporthal meegenomen als drie zaaldelen (ongeacht het aantal aanwezige scheidingswanden), een sportzaal als twee zaaldelen (idem) en een gymzaal als één zaaldeel. Het totale aanbod aan binnensportruimte in de gemeente is daarmee lager dan het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten, maar hoger dan het gemiddelde in de regio.

Het aantal sporthallen in Leiden blijft achter ten opzichte van de landelijke en regionale cijfers. Het aantal sportzalen en gymzalen is daarentegen juist hoger dan de referentiecijfers (tabel 3.3).

Tabel 3.3 Benchmark aanbod binnensportruimte gemeente Leiden in 2020

	Sporthallen		Sportzalen		Gymzalen		Zaaldelen	
	Abs.	Per 25.000 inwoners	Abs.	Per 25.000 inwoners	Abs.	Per 25.000 inwoners	Abs.	Per 25.000 inwoners
Gemeente Leiden	5	1,0	8	1,6	43	8,6	74	14,8
VSG-regio Hollands Midden	69	2,1	26	0,8	187	5,8	446	13,8
Vergelijkbare gemeenten	87	1,9	44	0,9	388	8,3	737	15,8
Nederland	**1.635**	**2,3**	**712**	**1,0**	**4.585**	**6,6**	**10.914**	**15,7**

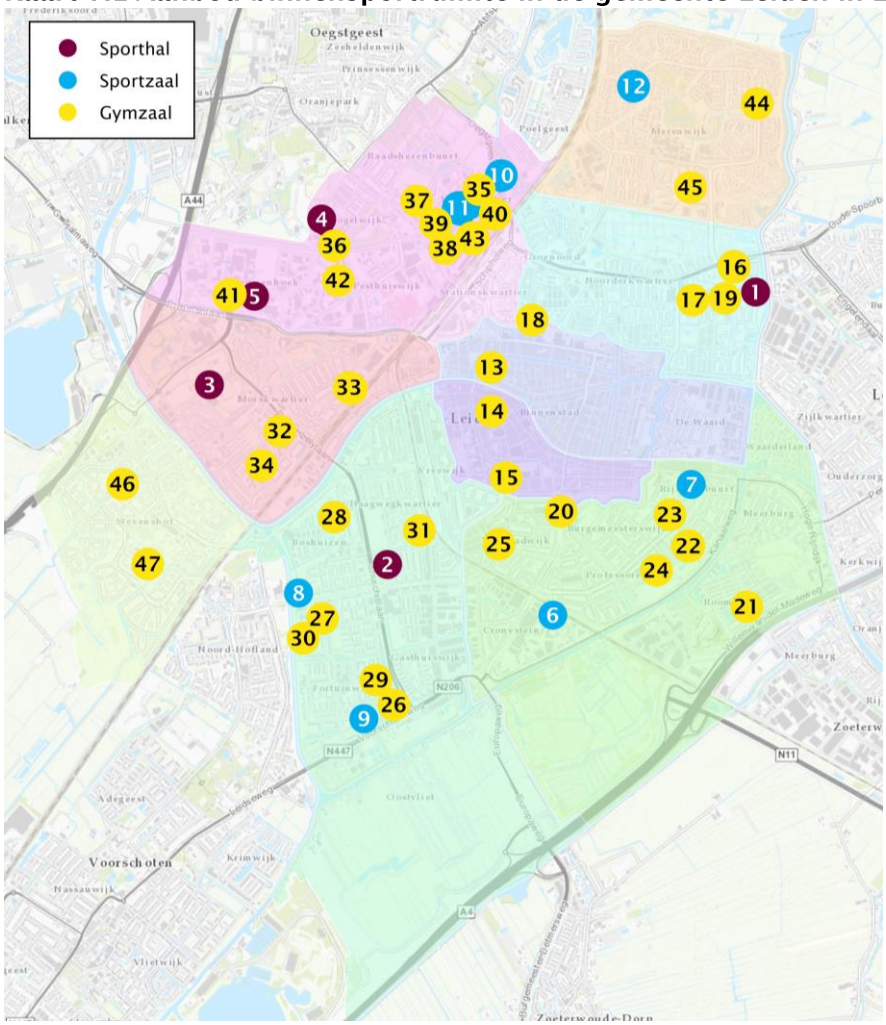
Bron: Database SportAanbod (DSA), peildatum 1-1-2021. Bewerking: Mulier Instituut.

[3] Vijf sporthallen (vijftien zaaldelen), acht sportzalen (zestien zaaldelen) en 43 gymzalen (43 zaaldelen).

3.2 Ruimtelijke spreiding

De sporthallen, sportzalen en gymzalen in Leiden staan verspreid over de gemeente (kaart 3.1). In elke wijk is tenminste één binnensportaccommodatie aanwezig.

Kaart 3.1 Aanbod binnensportruimte in de gemeente Leiden in 2020

Sporthallen 1) De Zijl 2) Vijf Meihal 3) 3 Octoberhal 4) Revalidatiecentrum Basalt 5) Universitair Sportcentrum Leiden

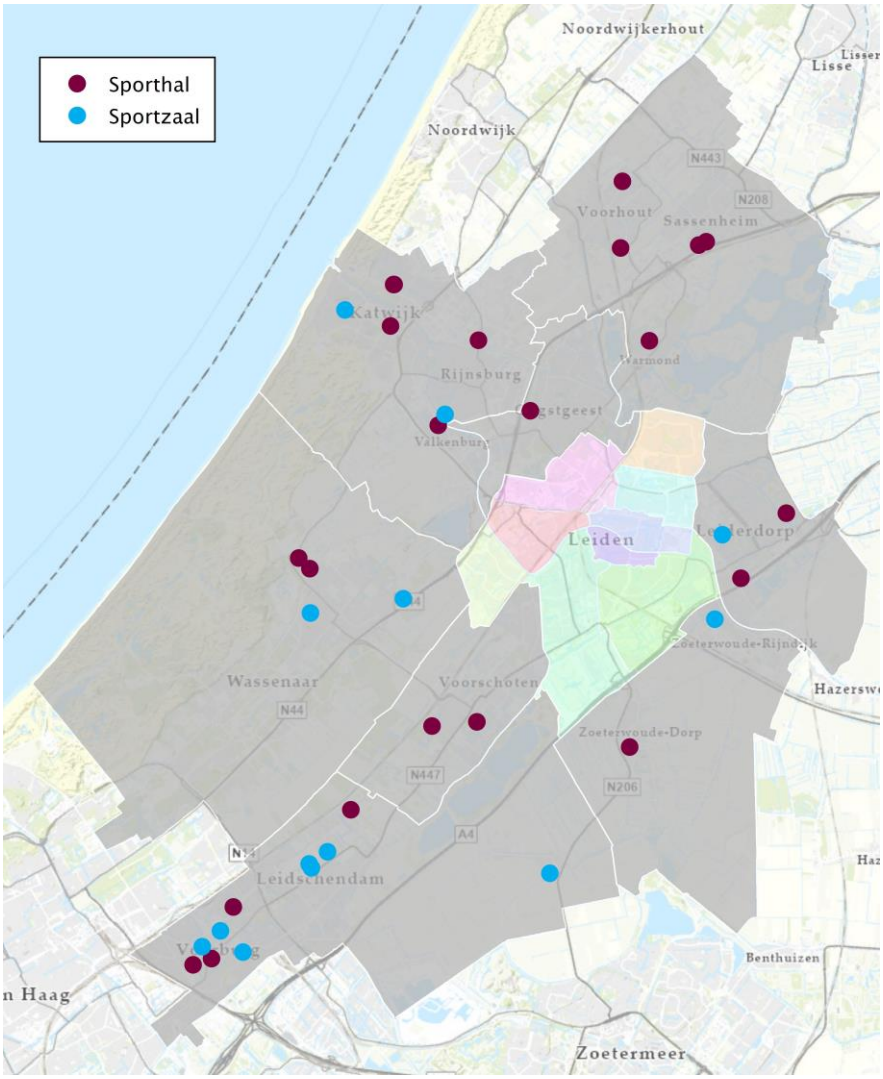
Sportzalen 6) Da Vinci 7) Bonaventuracollege Kernstraat 8) Vijf Meilaan 9) Vlietland College 10) Kikkerpolder 11) Houtkwartier (twee sportzalen) 12) Broekplein

Gymzalen 13) Ursulasteeg 14) Pieterskerkgracht 15) Molensteeg 16) Corantijnstraat (twee gymzalen) 17) Het Gebouw (twee gymzalen) 18) Vrije School Mareland 19) Marecollege 20) Lammenschansweg 21) Octavialaan 22) Oppenheimstraat 23) Fruinlaan 24) Van Vollenhovenkade 25) Er-Risèlèh 26) Bachstraat 27) César Frankstraat 28) Leonardo College (twee gymzalen) 29) De Korte Vlietschool 30) Leo Kanner College 31) Leimundo 32) Opaalstraat 33) P.C. Hooftlaan (twee gymzalen) 34) Auris 35) De Vlieger 36) Wassenaarseweg 37) Antonie Duycklaan 38) Bonaventuracollege Mariënpoelstraat 39) Visser 't Hooft (drie gymzalen) 40) Het Waterland 41) Universitair Sportcentrum Leiden (twee gymzalen) 42) Hogeschool Leiden 43) Leystede (twee gymzalen) 44) Regenboogpad 45) Valkenpad 46) Antoinette Kleynstraat 47) Zuster Meijboomstraat.

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

In de omliggende gemeenten bevinden zich meerdere sporthallen en -zalen, ook dicht bij de grens met Leiden. Met name voor de inwoners van het Roodenburgdistrict en Binnenstad-Noord kunnen de binnensportaccommodaties in de gemeente Leiderdorp, gekeken naar de afstand, een uitwijkmogelijkheid vormen (kaart 3.2).

Kaart 3.2 Sporthallen en -zalen in randgemeenten Leiden in 2020

Bron: Database SportAanbod (DSA), 2020. Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

Inwoners

De inwoners van Leiden moeten gemiddeld 1,4 kilometer afleggen naar de dichtstbijzijnde sporthal; dat is iets lager dan het landelijk gemiddelde (1,6 kilometer). In omliggende gemeenten bevinden zich nabij de grens met de gemeente Leiden ook sporthallen, waardoor voor bijna alle inwoners van de gemeente Leiden de afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal kort is. Door het ruime aantal sportzalen in de gemeente is de gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal óf sportzaal voor de inwoners significant lager dan de gemiddelde afstand tot alleen de dichtstbijzijnde sporthal. De gemiddelde afstand tot de dichtstbijzijnde sporthal, sportzaal óf gymzaal in Leiden bedraagt 500 meter (tabel 3.4).

Er zijn geen grote verschillen waar te nemen in de bereikbaarheid van de binnensportaccommodaties naar wijk.

Tabel 3.4 Gemiddelde reisafstand naar dichtstbijzijnde binnensportaccommodatie, naar type, inwoners wijken gemeente Leiden in 2020 (in kilometers, gemeten over de weg)

Wijk	Sporthal	Sporthal of -zaal	Sporthal, -zaal of gymzaal
Binnenstad-Zuid	1,8	1,3	0,3
Binnenstad-Noord	1,8	1,2	0,7
Stationsdistrict	1,8	1,0	0,6
Leiden-Noord	1,1	0,9	0,4
Roodenburgerdistrict	1,7	0,8	0,5
Bos- en Gasthuisdistrict	1,0	0,8	0,5
Morsdistrict	1,0	0,9	0,4
Boerhaavedistrict	1,1	0,6	0,4
Merenwijk	1,8	0,8	0,4
Stevenshof	1,5	1,4	0,5
Gemeente Leiden	**1,4**	**0,9**	**0,5**
Gemeenten met 85.000-200.000 inwoners	**1,5*	*n.b.*	*n.b.*
Nederland	**1,6*	*n.b.*	*n.b.*

*Bron: Mulier Instituut, Database SportAanbod (DSA), 19 juni 2020.

Drie kilometer wordt algemeen beschouwd als de afstand die men bereid is af te leggen voor zijn of haar sportbeoefening (Hoekman, Hoenderkamp, Van der Poel, Bakker, Romijn & Werff, 2013). Alle inwoners van Leiden wonen binnen drie kilometer van een sporthal (landelijk: 90% (Hoekman, Ruikes, Schots & Brus, 2020)). Ruim 95 procent van de inwoners van de gemeente heeft binnen één kilometer van zijn of haar huis een sporthal, sportzaal en/of gymzaal (tabel 3.5).

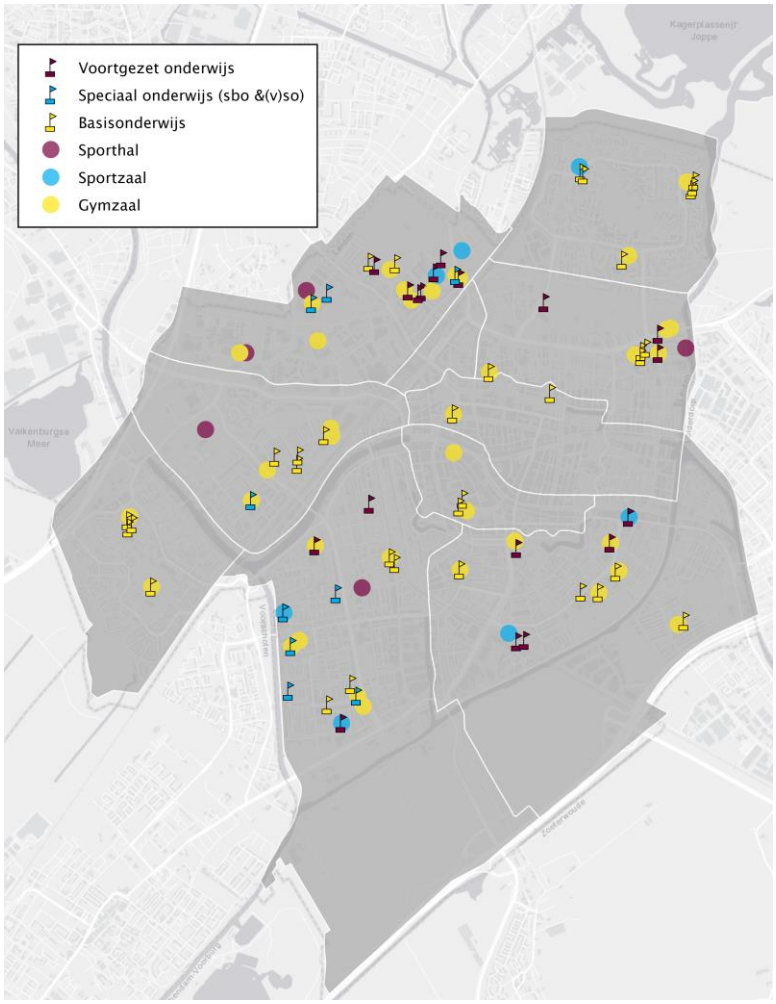
Tabel 3.5 Aantal inwoners gemeente Leiden woonachtig binnen 1, 2 en 3 kilometer van een sporthal, sportzaal of gymzaal in 2020 (in procenten, gemeten over de weg)

	Sporthal	Sporthal of -zaal	Sporthal, -zaal of gymzaal
Percentage inwoners binnen 1 kilometer	25,6	59,6	96,1
Percentage inwoners binnen 2 kilometer	83,9	99,5	99,6
Percentage inwoners binnen 3 kilometer	100,0	100,0	100,0

Onderwijs

De binnensportaccommodaties moeten zo over de gemeente zijn verspreid dat de gemeente Leiden voldoet aan haar taakstelling om te voorzien in binnensportruimte voor het bewegingsonderwijs. De binnensportaccommodatie(s) waar de scholen hun gymlessen verzorgen, moet(en) binnen een bepaalde afstand van het schoolgebouw te bereiken zijn. Op kaart 3.3 zijn de onderwijslocaties en binnensportaccommodaties weergegeven.

Kaart 3.3 Onderwijslocaties en binnensportaccommodaties gemeente Leiden in 2020

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

De normafstand (d.w.z. de maximale afstand tussen de onderwijslocatie en de binnensportruimte) voor een school is afhankelijk van het aantal klokuren bewegingsonderwijs waarop de betreffende school aanspraak kan maken. In de gemeentelijke verordening is de kortste normafstand voor zowel het basisonderwijs als het speciaal onderwijs (sbo en (v)so) 1.000 meter. Voor het voortgezet onderwijs is de kortste normafstand 2.000 meter (Gemeente Leiden, 2015).

In bijlage 2 is het aantal binnensportaccommodaties binnen 1.000 meter van de Leidse scholen weergegeven. Alle scholen hebben binnen 1.000 meter een binnensportaccommodatie tot hun beschikking. In de meeste gevallen zijn meerdere binnensportaccommodaties binnen 1.000 meter te bereiken.

3.3 Behoefte

(Georganiseerde) binnensport

De behoefte aan sporthallen en sportzalen voor de (georganiseerde) binnensport wordt berekend aan de hand van draagvlakcijfers uit de Planologische Kengetallen[4]. De normatieve behoefte, ofwel de behoefte op basis van de planologische richtlijn, wordt weergegeven in een bandbreedte met een theoretische minimale behoefte en een theoretische maximale behoefte. De lokale context bepaalt of de minimale of maximale variant het meest van toepassing is (bv. de stedelijkheid van de gemeente (ruraal of urbaan), de sportdeelname en het aanbod aan overige (overdekte) binnensportaccommodaties). In een stedelijke gemeente als Leiden zal doorgaans meer de minimale variant van toepassing zijn, omdat er sprake is van een hoge bevolkingsdichtheid en aanbod van andere typen (overdekte) sportaccommodaties die in andere gemeenten niet aanwezig zijn (bv. turnhallen en rugbyvelden).

Planologische Kengetallen
De draagvlakcijfers uit de Planologische Kengetallen vormen een planologische richtlijn. Bij een bepaalde bevolkingsomvang bestaat (in theorie) voldoende draagvlak voor een type voorziening. Dit type richtlijn is zeer algemeen en biedt een globale inschatting van de werkelijke behoefte. Als uit de berekening met de draagvlakcijfers volgt dat het aanbod lager is dan de behoefte, betekent dit dus niet direct dat lokale verenigingen in de praktijk een tekort aan sportruimte ervaren, of vice versa.

Uit de draagvlakcijfers uit de Planologische Kengetallen volgt dat in Leiden in 2020 een normatieve behoefte voor de (georganiseerde) binnensport bestaat van minimaal zes sporthallen en negen sportzalen (tabel 3.6). Het huidige aanbod aan beide typen binnensportaccommodaties is lager.

De verwachte bevolkingsgroei leidt tot een toename in de normatieve behoefte aan binnensportruimte. De minimale behoefte aan sporthallen verschuift van zes in 2020 naar zeven in 2040. De minimale behoefte aan sportzalen verschuift van negen in 2020 naar tien in 2040. Ondanks de geplande uitbreidingen in het aanbod, zal de toekomstige minimale normatieve behoefte in 2040 hoger zijn dan het aanbod (tabel 3.6).

Studenten
De sporthal in het Universitair Sportcentrum wordt bijna uitsluitend door studentenverenigingen gebruikt. Wanneer de 11.650 studenten van de Universiteit Leiden en de Hogeschool Leiden die in Leiden wonen buiten de berekening worden gelaten, bedraagt de gemeentebrede behoefte in 2020 vijf tot zeven sporthallen en acht tot elf sportzalen. Het aanbod, exclusief de sporthal in het Universitair Sportcentrum, bedraagt vier sporthallen en acht sportzalen.

Bij deze berekening gaan we ervan uit dat alle studenten die in de gemeente wonen alleen gebruikmaken van de sporthal in het Universitair Sportcentrum. Studenten kunnen echter ook lid zijn van een reguliere sportvereniging en zo gebruikmaken van een niet-studentensporthal.

[4] De Planologische Kengetallen betreft een bundel van vier delen met kengetallen die betrekking hebben op de planologie en is uitgegeven door Kluwer (Knol, et al., 2002).

Tabel 3.6 Vraag-aanbodanalyse sporthallen en sportzalen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 (o.b.v. Planologische Kengetallen) (in aantallen)

		Behoefte		Overschot (+) / tekort (-)	
Type	**Aanbod**	Minimaal	Maximaal	Minimaal	Maximaal
Inclusief studenten					
Sporthallen					
2020	5	6 (5,7)	8 (7,6)	-1	-3
2025	6	6 (6,0)	8 (7,9)	-	-2
2030	6	6 (6,1)	8 (8,1)	-	-2
2040	6	7 (6,3)	9 (8,3)	-1	-3
Sportzalen					
2020	8	9 (9,1)	12 (11,4)	-1	-4
2025	9	10 (9,5)	12 (11,9)	-1	-3
2030	9	10 (9,7)	12 (12,2)	-1	-3
2040	9	10 (10,0)	13 (12,5)	-1	-3
Exclusief studenten					
Sporthallen					
2020	4	5 (5,1)	7 (6,8)	-1	-3
2025	4	6 (5,3)	7 (7,0)	-2	-3
2030	4	6 (5,4)	7 (7,1)	-2	-3
2040	4	6 (5,5)	8 (7,4)	-2	-4
Sportzalen					
2020	8	8 (8,2)	11 (10,3)	-	-3
2025	9	9 (8,4)	11 (10,6)	-	-2
2030	9	9 (8,6)	11 (10,7)	-	-2
2040	9	9 (8,9)	11 (11,1)	-	-2

Toelichting: Bij het aanbod aan binnensportaccommodaties in 2025, 2030 en 2040 is rekening gehouden met de geplande mutaties (zie paragraaf 3.1).

Wijken

Het verzorgingsgebied van sporthallen en sportzalen houdt niet op bij de grenzen van de wijk (of bij de gemeentegrens). De sporters die gebruikmaken van de accommodatie wonen dus niet per definitie in de wijk (of gemeente) waar de accommodatie zich bevindt. Om toch inzicht te geven in waar in Leiden de meeste behoefte aan sporthallen en sportzalen bestaat, is de gemeentelijke behoefte in tabel 3.7 naar wijk uitgesplitst.

Doordat bevolkingsprognoses op wijkniveau ontbreken, kan geen inzicht gegeven worden in de toekomstige behoefte aan sporthallen en -zalen op wijkniveau.

Tabel 3.7 Vraag-aanbodanalyse sporthallen en sportzalen wijken gemeente Leiden in 2020 (o.b.v. Planologische Kengetallen)

	Sporthallen			Sportzalen		
		Behoefte			Behoefte	
Wijk	Aanbod	Minimaal	Maximaal	Aanbod	Minimaal	Maximaal
Roodenburgerdistrict	–	1 (1,0)	2 (1,3)	2	2 (1,6)	2 (2,0)
Bos- en Gasthuisdistrict	1	1 (0,9)	2 (1,2)	2	2 (1,5)	2 (1,8)
Binnenstad-Noord	–	1 (0,7)	1 (0,9)	–	1 (1,1)	2 (1,4)
Leiden-Noord	1	1 (0,7)	1 (0,9)	–	1 (1,1)	2 (1,4)
Merenwijk	–	1 (0,6)	1 (0,9)	1	1 (1,3)	2 (1,3)
Morsdistrict	1	1 (0,5)	1 (0,7)	–	1 (1,0)	1 (1,0)
Stevenshof	–	1 (0,5)	1 (0,7)	–	1 (0,8)	1 (1,0)
Binnenstad-Zuid	–	1 (0,4)	1 (0,5)	–	1 (0,7)	1 (0,8)
Boerhaavedistrict	2	1 (0,2)	1 (0,3)	3	1 (0,5)	1 (0,5)
Stationsdistrict	–	– (0,1)	– (0,1)	–	– (0,2)	– (0,2)

Bewegingsonderwijs

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leiden stelt jaarlijks het aantal klokuren bewegingsonderwijs vast waarvoor een school in het daaropvolgende schooljaar in aanmerking komt[5]. Scholen zijn echter vrij om minder bewegingsonderwijs te geven dan waar zij volgens de verordening aanspraak op kunnen maken. Anderzijds kunnen scholen bij de gemeente een verzoek indienen voor meer klokuren dan het aantal dat door het college is vastgesteld.

> *Amendement Heerema/Van Nispen*
> De tweede kamer heeft in februari 2020 het amendement Heerema/Van Nispen aangenomen. Scholen in het primair onderwijs (basisonderwijs en speciaal basisonderwijs) worden vanaf 2023 verplicht om hun leerlingen wekelijks minimaal twee lesuren bewegingsonderwijs te geven (1,5 klokuur).

Het uitgangspunt in de Leidse beleidsregel voor de bekostiging van sportruimte voor het bewegingsonderwijs is dat de gemeente ruimte ter beschikking moet stellen waarin wekelijks aan elke groep in het basisonderwijs (6- tot 12-jarigen) twee gymlessen van 45 minuten kunnen worden gegeven (1,5 klokuur); voor het speciaal onderwijs (sbo en (v)so) wordt uitgegaan van wekelijks drie gymlessen van 45 minuten (2,25 klokuur)[6]. Deze uitgangspunten voldoen aan de eisen uit het amendement Heerema/Van Nispen. Het aantal klokuren waarop een school voor het voortgezet onderwijs aanspraak kan maken, is afhankelijk van het aantal leerlingen.

De basisscholen in Leiden konden voor het schooljaar 2019/'20 in totaal aanspraak maken op binnensportruimte waarin 339 klokuren bewegingsonderwijs kunnen plaatsvinden. Voor dit aantal klokuren zijn minimaal veertien zaaldelen nodig. Voor het aantal klokuren in het speciaal onderwijs (sbo en (v)so) zijn minimaal dertien zaaldelen nodig en voor het voortgezet onderwijs minimaal 29 zaaldelen (tabel 3.8). In totaal zijn in Leiden voor het bewegingsonderwijs 56 zaaldelen nodig in het schooljaar 2019/'20. De capaciteit van de binnensportaccommodaties (d.w.z. hoeveel klokuren in een accommodatie kunnen plaatsvinden) is gebaseerd op het lesrooster.

Het aanbod aan binnensportruimte die geschikt en beschikbaar is voor bewegingsonderwijs in de gemeente bestaat uit 59 zaaldelen, waarvan 27 in gemeentelijk eigendom zijn[7]. De zaaldelen die in niet-gemeentelijk eigendom zijn, zijn in eigendom van onderwijsstichtingen/-instellingen. Met dit aanbod wordt voldaan aan de gemeentebrede behoefte (tabel 3.8). Bij de berekening van het minimaal aantal benodigde zaaldelen is echter geen rekening gehouden met de afstanden tussen de scholen en zaaldelen. In de praktijk zijn meer zaaldelen nodig, omdat de afstand die leerlingen moeten overbruggen niet te lang mag zijn. Aan de andere kant kan medegebruik van zaaldelen door scholen van verschillende onderwijstypes leiden tot een lagere behoefte dan de som van de behoefte per onderwijstype.

[5] Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Leiden, 2015.

[6] Beleidsregel van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Leiden houdende regels voor bekostiging lokalen bewegingsonderwijs voor (speciaal) basisonderwijs, speciaal (voortgezet) onderwijs. Beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs gemeente Leiden 2018.

[7] Vier (4) zaaldelen in sporthallen, zestien (8) zaaldelen in sportzalen en 39 (15) gymzalen. Tussen haakjes staat het aantal zaaldelen in gemeentelijk eigendom.

Door de verwachte leerlingentoename zal de ruimtebehoefte van het bewegingsonderwijs ook groter worden. Voor het bewegingsonderwijs van zowel de basisscholen als de scholen voor het speciaal onderwijs (sbo en (v)so) is in 2040 minimaal één extra zaaldeel nodig; in het voortgezet onderwijs zijn minimaal drie extra zaaldelen nodig. De geplande mutaties in het aanbod zullen leiden tot vijf extra zaaldelen die beschikbaar en geschikt zijn voor het bewegingsonderwijs.

Tabel 3.8 Benodigd aantal zaaldelen voor bewegingsonderwijs scholen gemeente Leiden in de schooljaren 2019/'20, 2024/'25, 2029/'30 en 2039/'40

	Behoefte				Aanbod
	2019/'20	2024/'25	2029/'30	2039/'40	2020
Basisonderwijs	14 (13,1)	14 (13,2)	15 (14,5)	15 (14,8)	
Speciaal onderwijs (sbo) & (v)so)	13 (12,4)	13 (12,4)	13 (12,6)	14 (13,4)	
Voortgezet onderwijs	29 (28,3)	29 (28,7)	29 (28,8)	32 (31,1)	
Totaal	**56**	**56**	**57**	**61**	**59**

Toelichting 1: Het aanbod betreft de zaaldelen in sporthallen, sportzalen en gymzalen in de gemeente Leiden die geschikt en beschikbaar zijn voor het bewegingsonderwijs. Hierbij is rekening gehouden met de aanwezige scheidingswanden.
Toelichting 2: De geplande mutaties in het aanbod van binnensportaccommodaties zullen leiden tot vijf extra zaaldelen voor bewegingsonderwijs.
Bron: Gemeente Leiden, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

De behoefte aan binnensportruimte voor bewegingsonderwijs is het grootst in de wijk Boerhaavedistrict. In deze wijk zijn onvoldoende zaaldelen aanwezig die geschikt en beschikbaar zijn voor bewegingsonderwijs om alle gymlessen van de scholen in de wijk te accommoderen. In Leiden-Noord, het Roodenburgdistrict en het Bos- en Gasthuisdistrict zijn ook onvoldoende zaaldelen aanwezig om het bewegingsonderwijs van de scholen te accommoderen (tabel 3.9). De geplande mutaties leiden tot meer zaaldelen in het Roodenburgdistrict en het Bos- en Gasthuisdistrict, waardoor in de toekomst voldoende zaaldelen in die wijken aanwezig zijn voor bewegingsonderwijs. In het Bos- en Gasthuisdistrict overstijgt de behoefte aan zaaldelen vanaf 2029/'30 het aanbod weer. Mogelijk kunnen de scholen in deze wijken ook zaaldelen benutten die in een andere wijk liggen. Het bewegingsonderwijs van scholen hoeft niet per definitie plaats te vinden in een binnensportaccommodatie in de wijk waar het schoolgebouw gevestigd is.

Tabel 3.9 Vraag-aanbodanalyse zaaldelen voor bewegingsonderwijs scholen gemeente Leiden naar wijk in de schooljaren 2019/'20, 2024/'25, 2029/'30 en 2039/'40 (in zaaldelen)

		Behoefte				Aanbod
Wijk	**Onderwijstype**	2019/'20	2024/'25	2029/'30	2039/'40	2020
Binnenstad-Zuid	Basisonderwijs	1 (0,7)	1 (0,7)	1 (0,8)	1 (0,9)	-
	Totaal	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
Binnenstad-Noord	Basisonderwijs	1 (0,7)	1 (0,7)	1 (0,8)	1 (0,8)	-
	Totaal	**1**	**1**	**1**	**1**	**1**
Stationsdistrict	-	-	-	-	-	-
	Totaal	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Leiden-Noord	Basisonderwijs	2 (1,6)	2 (1,6)	2 (1,8)	2 (1,8)	-
	Voortgezet onderwijs	4 (3,9)	4 (3,9)	4 (3,9)	5 (4,2)	-
	Totaal	**6**	**6**	**6**	**7**	**8**
Roodenburgdistrict	Basisonderwijs	3 (2,5)	3 (2,4)	3 (2,7)	3 (2,8)	-
	Voortgezet onderwijs	8 (7,8)	8 (7,9)	8 (7,9)	9 (8,5)	-
	Totaal	**11**	**11**	**11**	**12**	**10**
Bos- en Gasthuisdistrict	Basisonderwijs	2 (1,9)	2 (1,9)	3 (2,1)	3 (2,2)	-
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	8 (7,4)	8 (7,4)	8 (7,4)	8 (7,9)	-
	Voortgezet onderwijs	5 (4,5)	5 (4,6)	5 (4,6)	5 (5,0)	-
	Totaal	**15**	**15**	**16**	**16**	**13**
Morsdistrict	Basisonderwijs	2 (1,4)	2 (1,5)	2 (1,7)	2 (1,7)	-
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	1 (1,0)	1 (1,0)	1 (0,9)	1 (1,0)	-
	Totaal	**3**	**3**	**3**	**3**	**4**
Boerhaavedistrict	Basisonderwijs	1 (0,9)	2 (1,1)	2 (1,2)	2 (1,3)	-
	Speciaal onderwijs (sbo & (v)so)	5 (4,1)	5 (4,1)	5 (4,3)	5 (4,5)	-
	Voortgezet onderwijs	13 (12,1)	13 (12,3)	13 (12,3)	14 (13,3)	-
	Totaal	**19**	**20**	**20**	**21**	**16**
Merenwijk	Basisonderwijs	2 (2,0)	2 (1,9)	2 (1,9)	2 (2,0)	-
	Totaal	**2**	**2**	**2**	**2**	**4**
Stevenshof	Basisonderwijs	2 (1,4)	2 (1,4)	2 (1,5)	2 (1,5)	-
	Totaal	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**

Toelichting 1: Het aanbod betreft de zaaldelen in sporthallen, sportzalen en gymzalen in de gemeente Leiden die geschikt en beschikbaar zijn voor het bewegingsonderwijs. Hierbij is rekening gehouden met de aanwezige scheidingswanden.
Toelichting 2: De geplande mutaties leiden tot twee extra zaaldelen in de wijk Bos- en Gasthuisdistrict en drie in de wijk Roodenburgdistrict.
Bron: Gemeente Leiden, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

3.4 Gebruik

Het gebruik van de gemeentelijke binnensportaccommodaties in Leiden is in beeld gebracht aan de hand van de reserveringsoverzichten uit 2019. Om te bepalen of het gebruik van de binnensportaccommodaties hoog of laag is, is een benchmark met het gebruik van gemeentelijke binnensportaccommodaties in vergelijkbare gemeenten opgesteld.

Sporthallen

In tabel 3.10 staat het totale jaargebruik van de sporthallen in gewogen uren naar doeleinde in 2019[8]. Deze werden gemiddeld circa 2.500 uur gebruikt. De Zijl wordt relatief veel voor het bewegingsonderwijs gebruikt, terwijl de 3 Octoberhal relatief veel voor sportdoeleinden wordt gebruikt. De gemiddelde jaarbezetting (maandag t/m zondag van 08:00 tot 23:00 uur) van de Leidse sporthallen bedroeg 45 procent. Het gemiddelde jaargebruik van de sporthallen in de benchmark bedraagt circa 2.020 uur, en de gemiddelde jaarbezetting bedraagt 37 procent. De Leidse sporthallen worden op jaarbasis dus relatief veel gebruikt.

> *VNG- en NOC*NSF-richtlijn*
> De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en NOC*NSF hebben een richtlijn voor de bouw en exploitatie van sporthallen op basis van jaargebruik in uren. De VNG adviseert dat voor de bouw en exploitatie van een sporthal een totale minimale behoefte van 1.600 uur per jaar moet bestaan (40 weken maal 40 uur). Dit aantal is inclusief onderwijsgebruik. NOC*NSF adviseert een minimale behoefte van 1.400 uur per jaar voor sportgebruik (35 weken maal 40 uur). Dit aantal is exclusief onderwijsgebruik.

De sporthallen in Leiden voldoen allemaal aan de VNG-richtlijn. In de 3 Octoberhal vindt ook voldoende sportgebruik plaats om te voldoen aan de NOC*NSF-richtlijn. Van de sporthallen in de benchmark voldoet 73 procent aan de VNG-richtlijn en 15 procent aan de NOC*NSF-richtlijn. De constatering dat de Leidse sporthallen niet voldoen aan de NOC*NSF-richtlijn is zodoende niet ongewoon.

Tabel 3.10 Jaargebruik (in gewogen uren) en jaarbezetting (in procenten) gemeentelijke sporthallen gemeente Leiden in 2019

Accommodatie	Sport en overig	Onderwijs	Totaal	Jaar-bezetting	VNG-richtlijn (≥ 1.600 uur totaal)	NOC*NSF (≥ 1.400 uur sport)
De Zijl	1.110	1.545	2.655	49%	Voldoet	Voldoet niet
3 Octoberhal	1.928	601	2.529	46%	Voldoet	Voldoet
Vijf Meihal	1.380	807	2.187	40%	Voldoet	Voldoet niet

[8] Het gewogen aantal bezette uren is het aantal bezette uren gecorrigeerd met een deelfactor. Als de helft van een sporthal bezet is, worden deze uren daardoor voor de helft meegenomen in het totaal aantal uren.

In figuur 3.1 is de gemiddelde doordeweekse bezetting van de sporthallen weergegeven voor verschillende tijdsblokken en tijdens verschillende perioden. In figuur 3.2 zijn de gemiddelde weekendbezettingen weergegeven.

Doordeweeks
De sporthallen zijn doordeweeks tijdens schooltijden (09:00-12:00 uur en 13:00-15:00 uur) buiten de wintermaanden gemiddeld 63 procent van de tijd in gebruik. In de wintermaanden zijn de sporthallen iets drukker bezet dan daarbuiten (73%). Het vele onderwijsgebruik van De Zijl is terug te zien in de hoge bezettingsgraden doordeweeks overdag.

In de namiddag en avond (16:00-23:00 uur) is de gemiddelde doordeweekse bezetting van de sporthallen buiten de wintermaanden (46%) lager dan overdag, maar tijdens de wintermaanden juist iets hoger (79%).

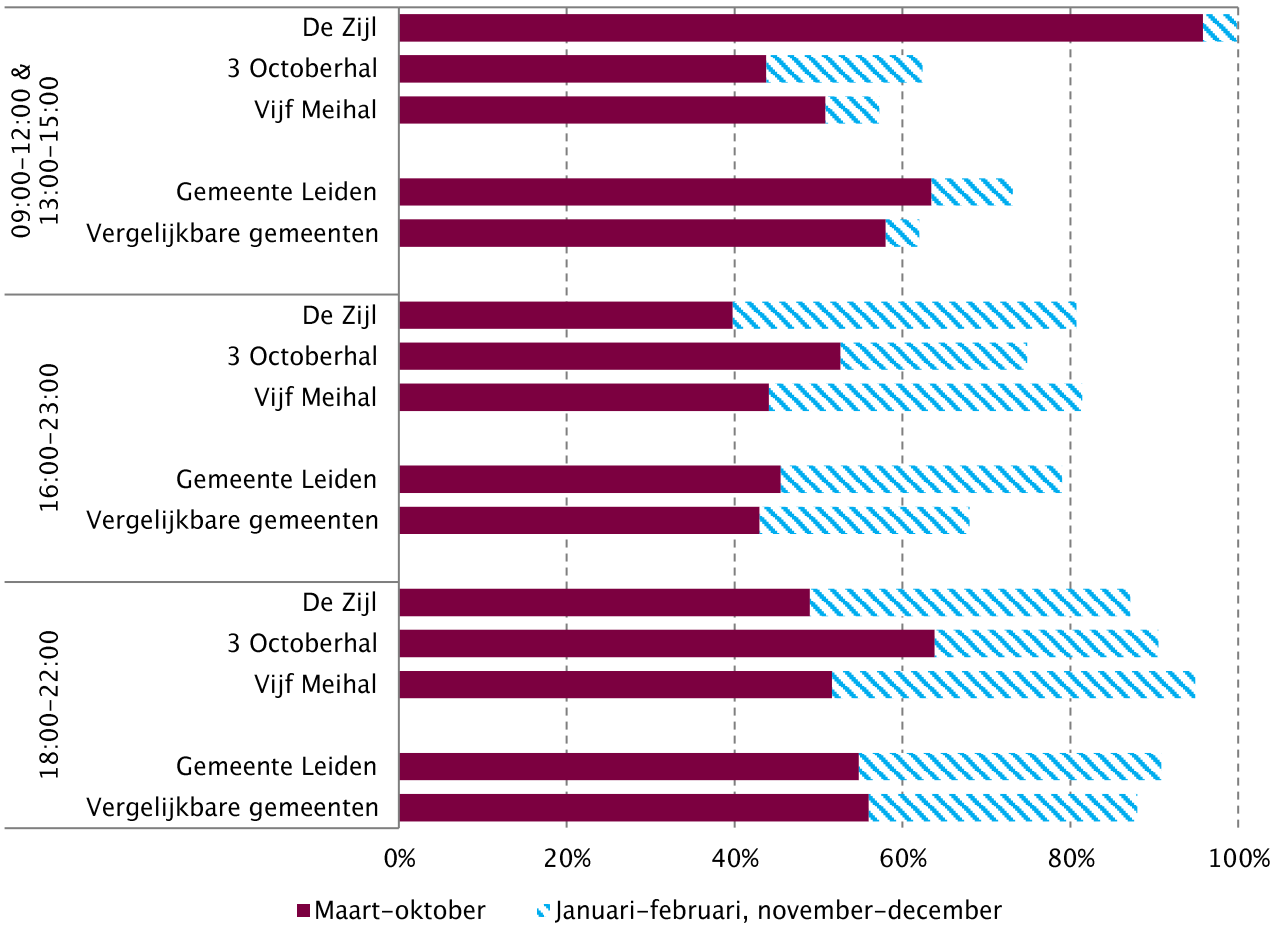
Tussen 18:00 en 22:00 uur is de gemiddelde bezetting van de sporthallen het hoogst. Tijdens deze piekuren bestaat een gemiddelde bezettingsgraad van 55 procent buiten de wintermaanden en 91 procent in de wintermaanden.

Hoewel theoretisch een bezetting van 100 procent mogelijk is, blijkt in de praktijk een organisatorische grens te bestaan. Dit komt door de beschikbaarheid van het kader en tijdrestricties van leden. Deze grens ligt op de doordeweekse namiddag/avond (16:00-23:00 uur) rond de 80 procent en tijdens de piekuren (18:00-22:00 uur) rond de 90 procent, ook in Leiden.

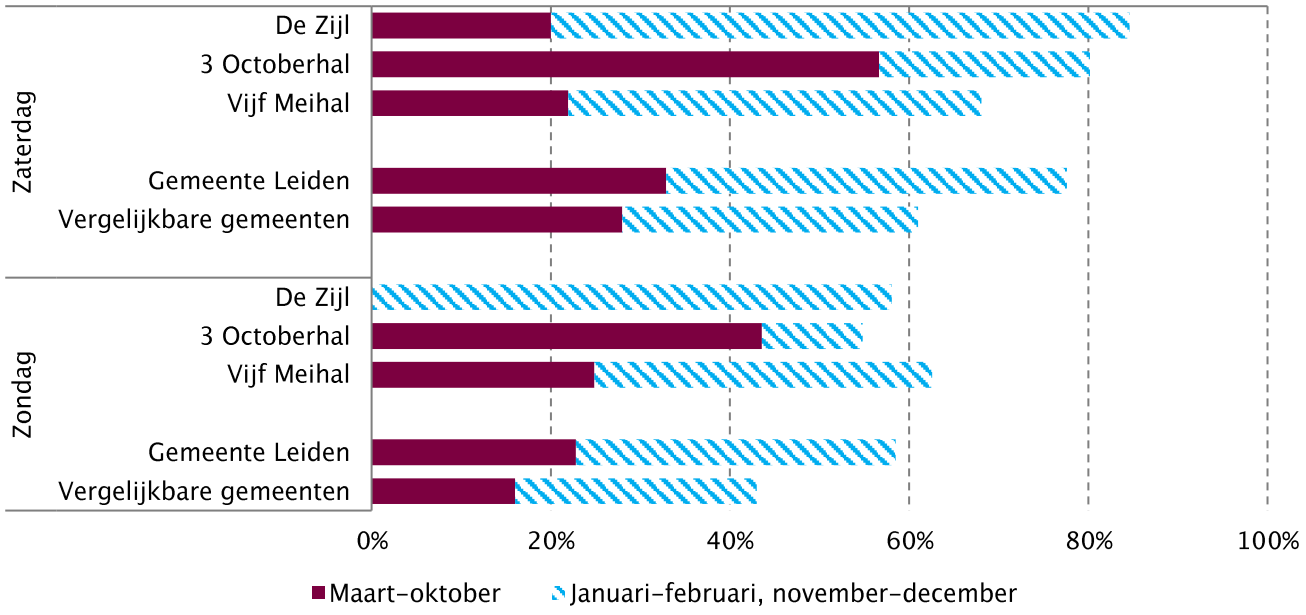
Weekend
Op zaterdag (09:00-18:00 uur) zijn de Leidse sporthallen buiten de wintermaanden gemiddeld 33 procent van de tijd in gebruik. In de wintermaanden zijn de sporthallen op zaterdag gemiddeld 78 procent van de tijd bezet. Op zondag (09:00-18:00 uur) zijn de gemiddelde bezettingsgraden lager dan op zaterdag (23% buiten de wintermaanden en 58% tijdens de wintermaanden). De Zijl wordt als enige sporthal buiten de wintermaanden niet op zondag gebruikt (figuur 3.2).

Ten opzichte van de benchmark
De sporthallen in Leiden worden bijna over de hele linie gemiddeld meer gebruikt dan de gemiddelde sporthal in de benchmark.

Figuur 3.1 Gemiddelde doordeweekse bezetting gemeentelijke sporthallen gemeente Leiden naar tijdsblok en periode in 2019 (in procenten)

Figuur 3.2 Gemiddelde weekendbezetting gemeentelijke sporthallen gemeente Leiden tussen 09:00 en 18:00 uur per periode in 2019 (in procenten)

Sportzalen

In tabel 3.11 staat het totale jaargebruik van de sportzalen in gewogen uren naar doeleinde in 2019. De sportzalen werden gemiddeld circa 1.950 uur gebruikt. De sportzalen in het Houtkwartier worden relatief veel voor het bewegingsonderwijs gebruikt. De Kikkerpolder wordt, met name door het beperkte gebruik voor sportdoeleinden, relatief weinig gebruikt. De gemiddelde jaarbezetting (maandag t/m zondag van 08:00 tot 23:00 uur) van de sportzalen bedroeg 36 procent. Het gemiddelde jaargebruik en de gemiddelde jaarbezetting van de sportzalen in de benchmark komen overeen met de gemiddeldes van de Leidse sportzalen.

Tabel 3.11 Jaargebruik (in gewogen uren) en jaarbezetting (in procenten) gemeentelijke sportzalen gemeente Leiden in 2019

Accommodatie	Sport en overig	Onderwijs	Totaal	Jaarbezetting
Houtkwartier benedenzaal	1.083	1.476	2.559	47%
Houtkwartier bovenzaal	1.086	1.199	2.286	42%
Broekplein	1.102	519	1.622	30%
Kikkerpolder	597	776	1.373	25%

In figuur 3.3 is de gemiddelde doordeweekse bezetting van de sportzalen weergegeven voor verschillende tijdsblokken en tijdens verschillende perioden. In figuur 3.4 zijn de gemiddelde weekendbezettingen weergegeven.

Doordeweeks

De sportzalen zijn tijdens de schooltijden (doordeweeks van 09:00-12:00 uur en 13:00-15:00 uur) het merendeel van de tijd bezet: 70 procent buiten de wintermaanden en 75 procent tijdens de wintermaanden.

In de namiddag/avond (16:00-23:00 uur) zijn de sportzalen buiten de wintermaanden gemiddeld minder dan de helft van de tijd bezet (46%). Tijdens de wintermaanden is de gemiddelde bezettingsgraad 62 procent.

Tussen 18:00 en 22:00 uur is de gemiddelde bezetting van de sportzalen het hoogst. Tijdens deze piekuren bestaat een gemiddelde bezettingsgraad van 84 procent in de wintermaanden en 64 procent daarbuiten.

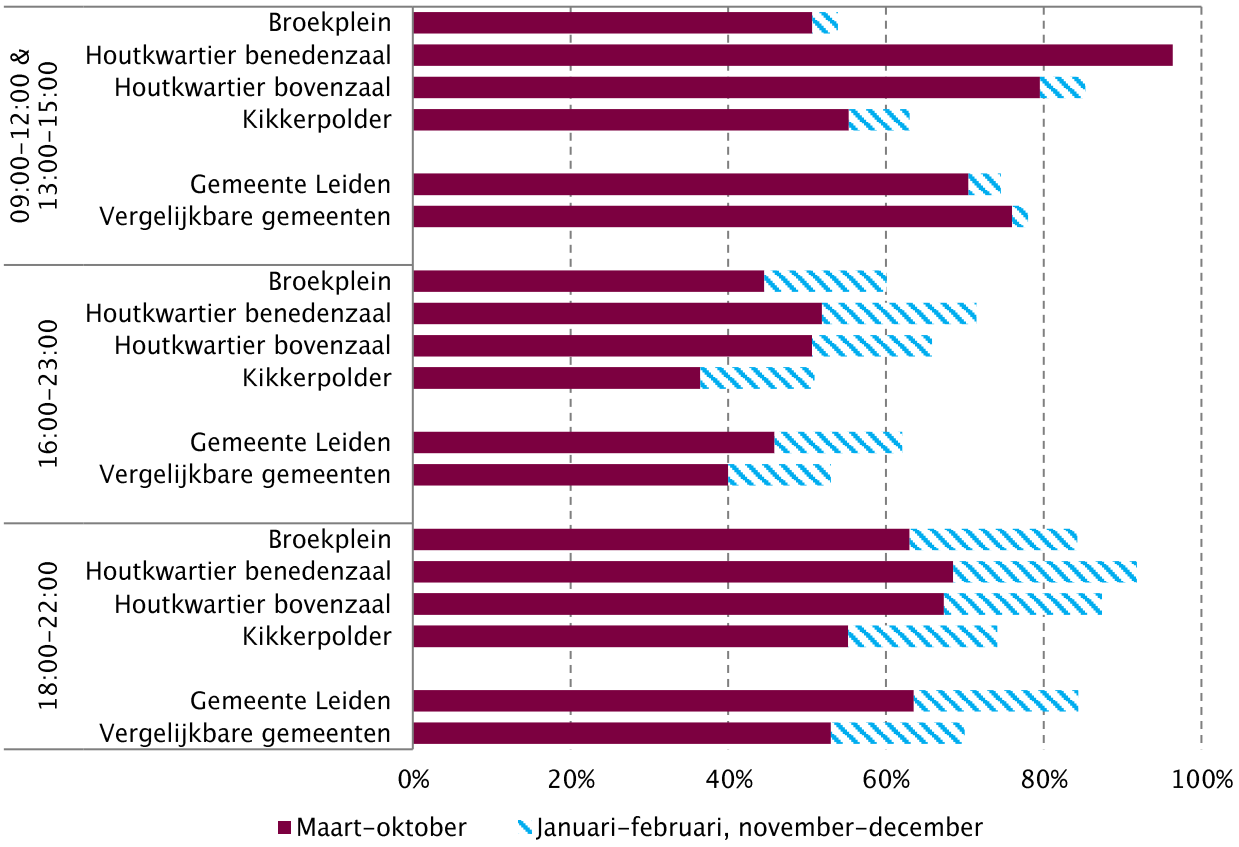
Weekend

Op zaterdag (09:00-18:00 uur) zijn de sportzalen buiten de wintermaanden in 2019 gemiddeld 29 procent van de tijd in gebruik. In de wintermaanden zijn de sportzalen op zaterdag gemiddeld 35 procent van de tijd bezet. Op zondag (09:00-18:00 uur) is de gemiddelde bezetting buiten de wintermaanden 21 procent en tijdens de wintermaanden 22 procent. Sportzaal Kikkerpolder is de enige sportzaal die niet structureel op zaterdag of zondag wordt gebruikt.

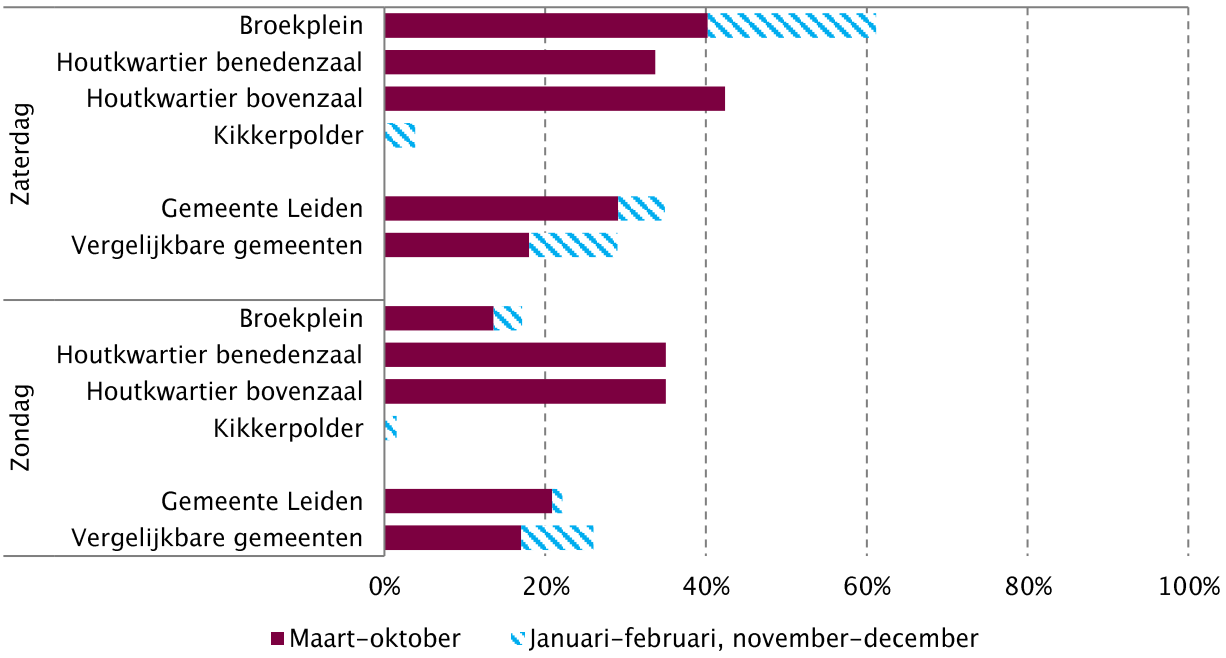
Ten opzichte van de benchmark

De Leidse sportzalen worden ten opzichte van de sportzalen in de benchmark veel gebruikt op de uren waarop verenigingen actief zijn, namelijk doordeweeks in de avond en in het weekend. Het gebruik tijdens schooltijden blijft iets achter ten opzichte van de benchmark.

Figuur 3.3 Gemiddelde doordeweekse bezetting gemeentelijke sportzalen gemeente Leiden naar tijdsblok per periode in 2019 (in procenten)

Figuur 3.4 Gemiddelde weekendbezetting gemeentelijke sportzalen gemeente Leiden tussen 09:00 en 18:00 uur per periode in 2019 (in procenten)

Gymzalen

In tabel 3.12 staat het totale jaargebruik van de gymzalen in gewogen uren naar doeleinde in 2019. De gymzalen werden gemiddeld circa 1.500 uren gebruikt. De gemiddelde jaarbezetting (maandag t/m zondag van 08:00 tot 23:00 uur) van de gymzalen bedroeg 28 procent. In gymzaal Pieterskerkgracht heeft geen bewegingsonderwijs plaatsgevonden, omdat deze gymzaal hiervoor ongeschikt is verklaard (zie paragraaf 3.1). Het gemiddelde jaargebruik van de gymzalen in de benchmark bedraagt circa 1.410 uur; de gemiddelde jaarbezetting bedraagt 26 procent. De Leidse gymzalen worden dus iets meer gebruikt dan de gymzalen in de benchmark.

Tabel 3.12 Jaargebruik (in gewogen uren) en jaarbezetting (in procenten) gemeentelijke gymzalen gemeente Leiden in 2019

Accommodatie	Sport en overig	Onderwijs	Totaal	Jaarbezetting
Oppenheimstraat	925	1.148	2.072	38%
Lammenschansweg	1.058	891	1.948	36%
Cesar Franckstraat	756	1.058	1.814	33%
P.C. Hooftlaan B	983	797	1.780	33%
Regenboogpad	742	999	1.741	32%
Corantijnstraat A	135	1.533	1.668	30%
Opaalstraat	898	747	1.645	30%
Antoinette Kleynstraat	554	1.068	1.622	30%
P.C. Hooftlaan A	714	819	1.533	28%
Octavialaan	842	648	1.490	27%
Het Gebouw zaal A	266	1.033	1.299	24%
Bachstraat	411	874	1.284	23%
Valkenpad	851	384	1.235	23%
Corantijnstraat B	656	554	1.209	22%
Het Gebouw zaal B	628	406	1.034	19%
Pieterskerkgracht	701	–	701	13%

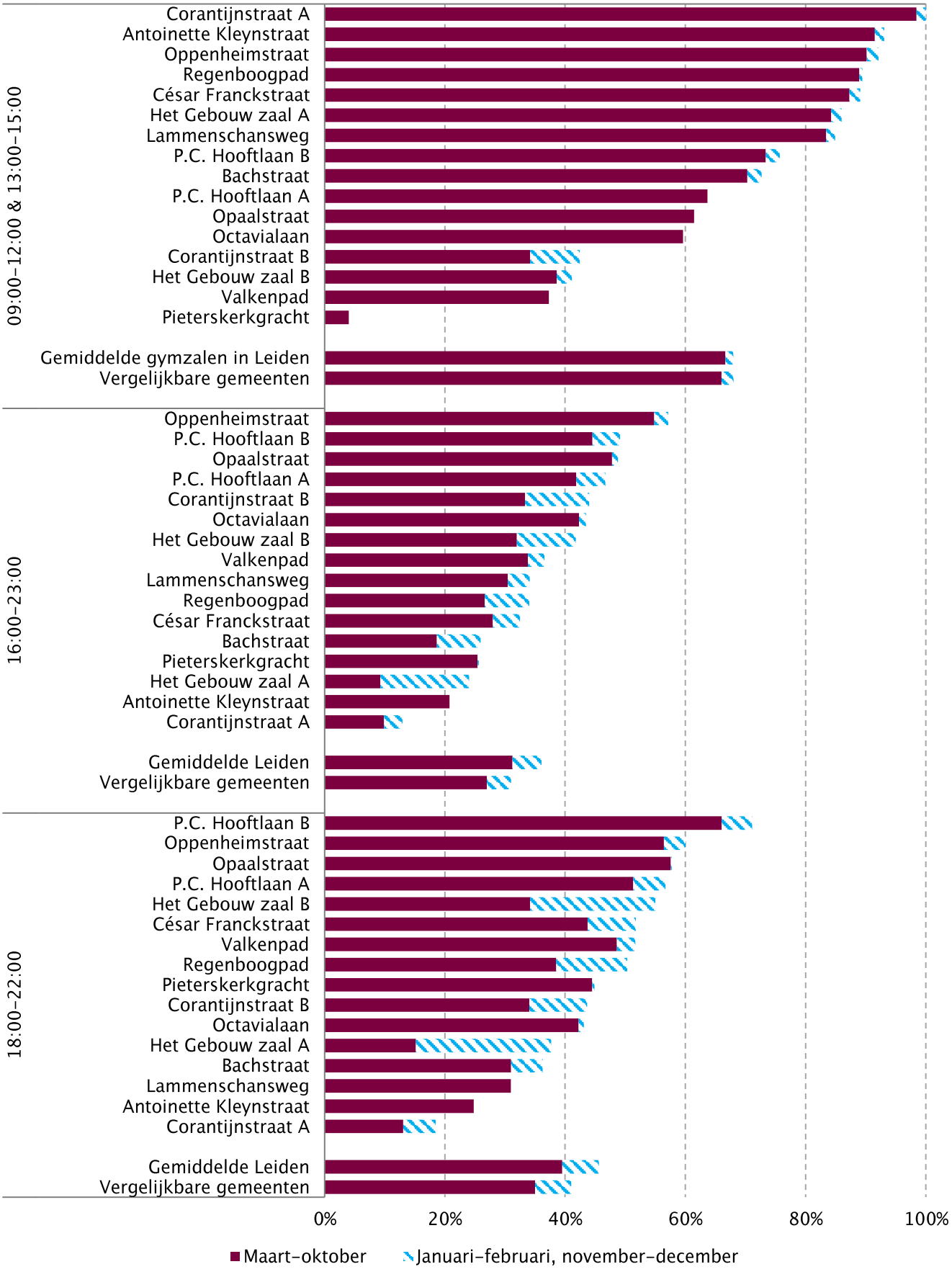
In figuur 3.5 is de gemiddelde doordeweekse bezetting van de gymzalen weergegeven voor verschillende tijdsblokken en tijdens verschillende perioden.

De gymzalen zijn tijdens schooltijden ruim twee derde van de tijd bezet, zowel in de wintermaanden als daarbuiten. De bezettingscijfers in de avond zijn een stuk lager: slechts een enkele gymzaal wordt doordeweeks in de avond meer dan de helft van de tijd gebruikt (figuur 3.5). Ook in de weekenden staan de gymzalen veelal leeg (niet in figuur).

Ten opzichte van de benchmark

Het gemiddeld hogere jaargebruik van de Leidse gymzalen komt grotendeels door het verschil in gebruik buiten de schooltijden: dit is in Leiden naar verhouding hoger, zij het in beperkte mate.

Figuur 3.5 Gemiddelde doordeweekse bezetting gemeentelijke gymzalen gemeente Leiden naar tijdsblok en periode in 2019 (in procenten)

3.5 Ervaring

De sportverenigingen, scholen en andere (potentiële) gebruikers van de binnensportaccommodaties in Leiden zijn benaderd om een online gebruikersbevraging in te vullen. In totaal hebben 41 sportverenigingen, 15 scholen en 12 particulieren/anders georganiseerden de gebruikersbevraging ingevuld. De respons op de vragenlijst is 35 procent.

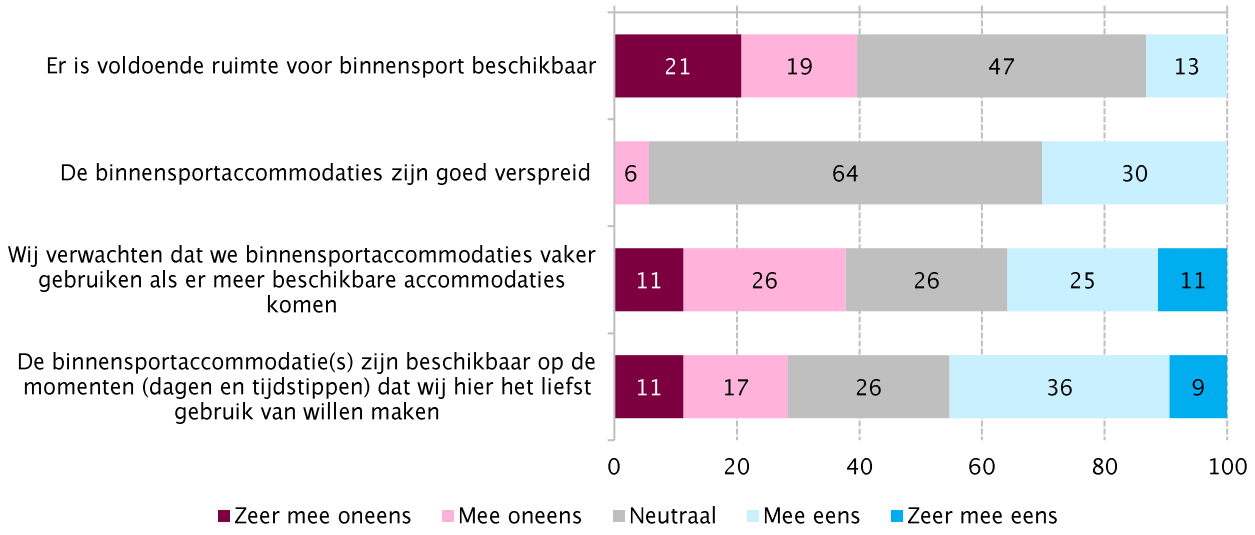
Sportverenigingen en overige sportgebruikers

Vier op de tien sportverenigingen en overige sportgebruikers geven aan dat het huidige aanbod aan binnensportruimte in Leiden naar hun mening niet voldoende is (40%). Een derde geeft aan dat zij op dit moment een extra behoefte aan binnensportruimte in de gemeente hebben die niet geaccommodeerd wordt of kan worden (36%). Zij geven aan dat zij, indien het aanbod in Leiden wordt uitgebreid, (in totaal) meer uren zullen afnemen. Het is niet bekend of dit om uren gaat die momenteel buiten de gemeente Leiden worden afgenomen of om uren die momenteel niet worden afgenomen (ongeaccommodeerde behoefte). Een bijna even groot deel van de sportgebruikers geeft aan tevreden te zijn met het huidige aantal uur dat zij afnemen in de Leidse accommodaties en, mocht meer ruimte beschikbaar komen, geen extra uren te zullen afnemen (37%).

Uit de bevraging komen duidelijk twee knelpunten naar voren die door de sportgebruikers worden ervaren. Ten eerste de druk op de accommodaties tijdens de doordeweekse trainingsavonden, voornamelijk in de wintermaanden. Ten tweede ontbreken mogelijkheden om doordeweeks overdag aanbod te verzorgen, in verband met de opkomst van nieuwe doelgroepen en vergrijzing. Aangegeven wordt dat hier door het bewegingsonderwijs geen mogelijkheden toe bestaan.

De sportgebruikers die aangeven dat het huidige aanbod tekortschiet en die meer uren willen afnemen, zijn voornamelijk sportverenigingen en overige sportgebruikers die alleen tijdens de wintermaanden van een of meerdere binnensportaccommodaties gebruikmaken. Drie op de vier ‘wintergebruikers’ zijn van mening dat het huidige aanbod onvoldoende is om tegemoet te komen aan de behoefte van de gebruikers (73%). Van de sportverenigingen en overige sportgebruikers die het hele seizoen gebruikmaken van een binnensportaccommodatie is dit 29 procent.

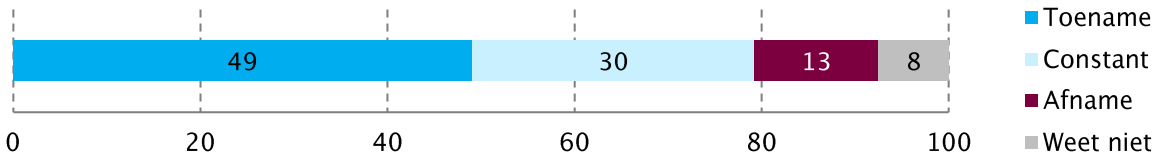
Figuur 3.6 Reactie sportverenigingen en overige sportgebruikers die gebruikmaken van een of meerdere binnensportaccommodaties in de gemeente Leiden op diverse stellingen in 2020 (in procenten; n=53)

Twaalf sportverenigingen hebben aangegeven ook gebruik te maken van binnensportruimte buiten de gemeente. Deze verenigingen maken allemaal op minimaal wekelijkse basis gebruik van binnensportaccommodaties buiten Leiden. Het overgrote deel doet dit gedurende het hele seizoen (77%), een klein deel alleen tijdens de wintermaanden. In totaal gaat het om zo'n 1.250 uur gedurende het hele jaar. Vier van de verenigingen komen niet uit Leiden; dit zijn ook de verenigingen die de meeste uren buiten de gemeente huren. De acht verenigingen uit Leiden huren gezamenlijk jaarlijks circa 430 uur buiten de gemeente. Het is niet bekend om welke reden(en) de verenigingen (ook) gebruikmaken van een binnensportruimte buiten de gemeente.

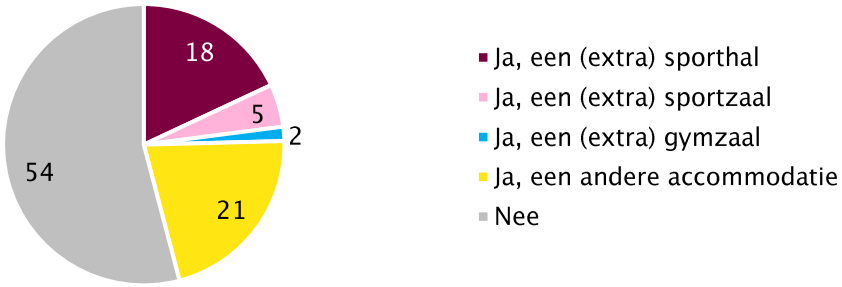
Een groot deel van de sportverenigingen en overige sportgebruikers van de binnensportaccommodaties in Leiden geeft aan te verwachten dat hun ruimtebehoefte de komende vijf tot tien jaar zal toenemen (49%). Drie op de tien sportverenigingen (30%) geven aan te verwachten dat de ruimtebehoefte nagenoeg stabiel zal blijven (figuur 3.7).

Figuur 3.7 Volgens de sportverenigingen en overige sportgebruikers in Leiden verwachte ontwikkeling in behoefte aan binnensportruimte in de komende vijf tot tien jaar in 2020 (in procenten; n=53)

Van de sportverenigingen en overige sportgebruikers die aanbod missen in Leiden, geeft het grootste deel aan een andersoortige binnensportaccommodatie te missen, zoals sportspecifieke hallen (bv. atletiekhal, turnzaal of blaashal). Op de tweede plaats missen deze gebruikers een extra sporthal in de gemeente (figuur 3.8). Zowel wintergebruikers als gebruikers die het hele seizoen in een binnensportaccommodatie actief zijn geven aan deze accommodaties te missen.

Figuur 3.8 Reactie sportverenigingen en overige gebruikers die gebruikmaken van een of meerdere binnensportaccommodaties op de stelling of zij binnensportaccommodaties in Leiden missen in 2020 (in procenten; n=53)

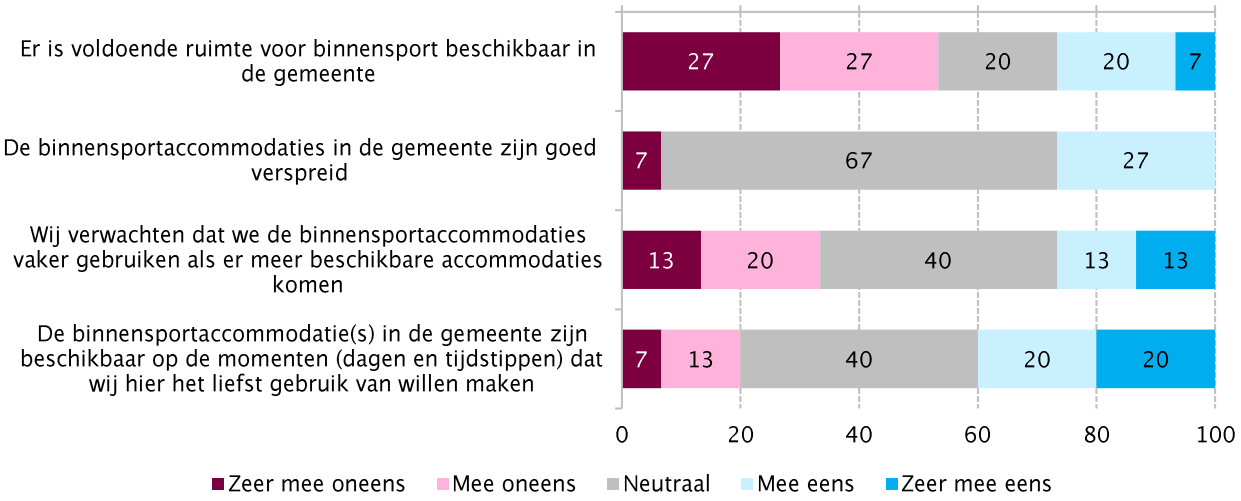

Tot slot geven negentien verenigingen aan een topsportafdeling of een topsportambitie te hebben. Een deel van deze verenigingen geeft aan dat bepaalde en/of voldoende faciliteiten of extra zaalruimte hiervoor ontbreken. Verenigingen geven vooral aan dat de kwaliteit van de faciliteiten te laag is, dat sportspecifieke hallen ontbreken en dat er onvoldoende beschikbare ruimte voor trainingen is. Sommige verenigingen geven aan dat voor de topsport(ambitie) ook meer ruimte nodig is voor het organiseren van (internationale) sportevenementen (toernooien, workshops) om aansluiting met het niveau te kunnen behouden.

Scholen

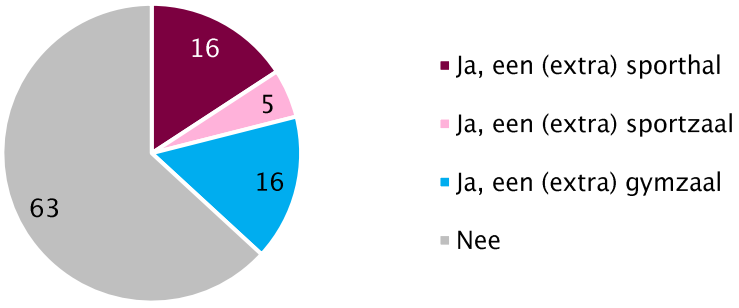
Het merendeel van de scholen in Leiden is van mening dat het huidige aanbod aan binnensportruimte niet voldoende is (54%, figuur 3.9). Vier scholen (26%) geven aan dat ze meer gebruik zouden maken van binnensportaccommodaties als die beschikbaar zouden zijn. Daarnaast geeft 20 procent van de scholen aan dat de binnensportaccommodatie(s) in de gemeente niet beschikbaar zijn op de momenten dat zij hier het liefst gebruik van willen maken. Zij geven voornamelijk aan dat de tijd verdeeld moet worden wanneer meerdere scholen gebruikmaken van een gymzaal en dat het hierdoor niet altijd mogelijk is om op de gewenste momenten en het gewenste aantal keren bewegingsonderwijs te realiseren.

Figuur 3.9 Reactie scholen die gebruikmaken van een of meerdere binnensportaccommodaties in de gemeente Leiden op diverse stellingen in 2020 (in procenten; n=15)

De helft van de scholen verwacht een toename in haar ruimtebehoefte voor bewegingsonderwijs (47%). Geen enkele school verwacht een afname van de benodigde binnensportruimte. 63 procent van de scholen mist geen binnensportruimte in de gemeente (figuur 3.10). Drie scholen geven echter aan een extra gymzaal te missen en drie scholen missen een extra sporthal; één school mist een sportzaal.

Figuur 3.10 Reactie scholen die gebruikmaken van een of meerdere binnensportaccommodaties op de stelling of zij binnensportaccommodaties in Leiden missen in 2020 (in procenten; n=15)

4. Buitensport

In dit hoofdstuk worden het aanbod en de behoefte aan buitensportaccommodaties in Leiden uiteengezet. De behoefte wordt bepaald aan de hand van algemeen geaccepteerde richtlijnen. Hiervoor worden in veel gevallen leden- en teamaantallen van verenigingen benut. In bijlage 3 zijn de relevante leden-/teamaantallen van de Leidse verenigingen opgenomen. Deze zijn aangeleverd door de desbetreffende sportbonden.

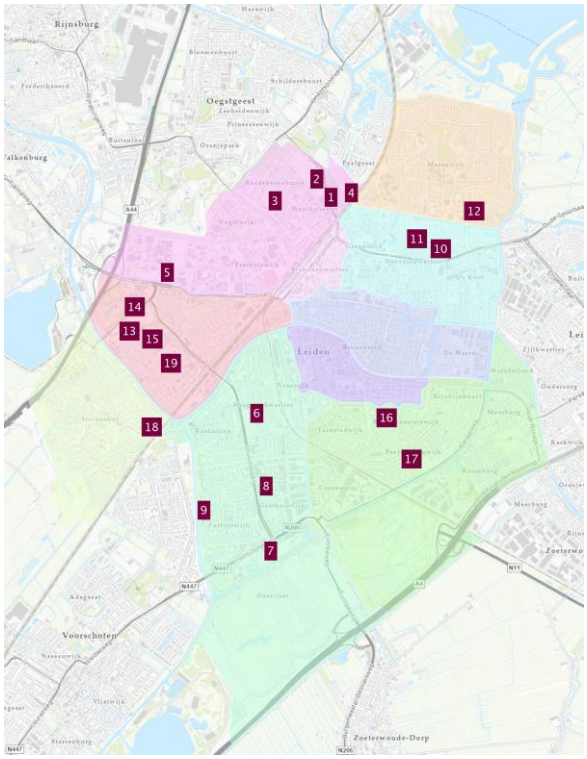
Richtlijnen
De richtlijnen voor de buitensportaccommodaties zijn empirische richtlijnen. Op basis van uitgangspunten, zoals de frequentie en duur van trainingen, wordt een indicatie van de ruimtebehoefte (velden/banen) van de verenigingen gegeven. Lokale factoren, zoals het (geambieerde) speelniveau of de samenstelling van het ledenbestand, kunnen ertoe leiden dat een vereniging meer of minder ruimte nodig heeft dan op basis van de richtlijnen wordt geconstateerd.

De ramingen van de toekomstige behoefte aan buitensportaccommodaties zijn gebaseerd op de bevolkingsprognoses en recente ontwikkelingen in de sportdeelname zoals in hoofdstuk 2 behandeld. Doordat prognoses op wijkniveau ontbreken, is niet vast te stellen welke verenigingen meer zullen profiteren van de bevolkingsgroei dan anderen. De ramingen voor de toekomst zijn zodoende voor alle verenigingen met dezelfde bevolkingsgroeifactoren uitgevoerd.

Buitensportparken in Leiden

In Leiden liggen negentien sportparken (kaart 4.1 en tabel 4.1). Alleen in de wijken Binnenstad-Zuid, Binnenstad-Noord en Stationsdistrict liggen geen sportparken.

Kaart 4.1 Buitensportparken gemeente Leiden in 2020

1) Kikkerpolder I
2) Kikkerpolder II
3) Leidse Hout
4) Unicum
5) Universitair Sportcentrum
6) Boshuizerkade
7) De Vliet
8) Montgomerystraat
9) Zuid-west
10) Noord I
11) Noord II
12) De Merenwijk
13) Morskwartier
14) Morskwartier I
15) Morskwartier II
16) Cronesteinkade
17) Roomburg
18) Stevenshof
19) Saffierstraat

Kaartvervaardiging: Mulier Instituut.

Tabel 4.1 Sportparken gemeente Leiden in 2020

Wijk	Sportpark	Vereniging	Sportvoorzieningen
Boerhaavedistrict	Kikkerpolder I	UVS (voetbal)	3 natuurgrasvelden, 2 kunstgrasvelden, 1 kunstgras miniveld
		LSVV'70 (voetbal)	Deelt voorzieningen met UVS
	Kikkerpolder II	Biënto (honk- en softbal)	1 combinatieveld[A]
		Lugdunum (voetbal)	2 kunstgrasvelden[B]
	Leidse Hout	Leiden Atletiek (atletiek)	1 volwaardige atletiekaccommodatie
		T.C. De Leidse Hout (tennis)	4 buitenbanen (gravel), 1 mini tennisbaan
	Unicum	T.C. Unicum (tennis)	9 buitenbanen (clay-tech), 3 padelbanen
	Universitair Sportcentrum	Thor (hockey)	1 zandkunstgrasveld
		Leicrosse (lacrosse)	-
		S.T.V. Qravel (tennis)	8 buitenbanen (gravel)
		Football Factory (voetbal) L.S.R.G. (rugby)	1 kunstgrasveld
Bos- en Gasthuisdistrict	Boshuizerkade	FC Boshuizen (voetbal)	1 natuurgrasveld, 2 kunstgrasvelden
	De Vliet	Diok (rugby)	1 natuurgrasveld
	Montgomerystraat	Saturnus (handbal)	1 verhard veld
		KZ Danaïden (korfbal)	2 kunstgrasvelden (60*30), 1 natuurgrasveld
	Zuid-west	T.V. Zuid-West (tennis)	6 buitenbanen (kunstgras)
Leiden-Noord	Noord I	Roodenburg (voetbal)	1 natuurgrasveld, 1 wetra-veld, 1 kunstgrasveld
	Noord II	LCKC Pernix (korfbal)	3 kunstgrasvelden (40*20 meter) 1 kunstgrasjeugdveld
Merenwijk	De Merenwijk	L.T.V. De Merenwijk (tennis)	8 buitenbanen (gravel)
Morsdistrict	Morskwartier	Diok (rugby)	2 natuurgrasvelden
	Morskwartier I	DoCoS (voetbal)	1 natuurgrasveld, 2 kunstgrasvelden, 1 kunstgrasminiveld
	Morskwartier II	Sporting Leiden (voetbal)	3 natuurgrasvelden, 1 kunstgrasveld, 1 kunstgrasminiveld
	Saffierstraat[C]	-	2 natuurgrasvelden (60*30 meter)[C]
Roodenburgerdistrict	Cronesteinkade	Sporting Trigon (korfbal)	2 kunstgrasvelden (60*30 meter)
	Roomburg	Roomburg (hockey)	3 watervelden
		T.C. Roomburg (tennis)	9 buitenbanen (gravel), 1 minitennisbaan (kunstgras)
Stevenshof	Stevenshof	T.V. Stevenshof (tennis)	6 buitenbanen (kunstgras)

A) Het combinatieveld is geschikt voor alle vormen van honk- en softbal. Het veld is eveneens geschikt voor voetbal en wordt gedeeld met voetbalvereniging Lugdunum.

B) Een van de kunstgrasvelden wordt gedeeld met honk- en softbalvereniging Biënto.

C) Na opheffing korfbalvereniging Crescendo is op sportpark Saffierstraat geen vereniging meer actief.

4.1 Handbal

Handbal wordt zowel binnen als buiten gespeeld. Het eerste deel van het veldseizoen start in september en duurt tot midden oktober. Hierop aansluitend begint het zaalseizoen. Het tweede deel van het veldseizoen begint eind maart en duurt tot en met juni. Het 'oudere' veldhandbal heeft veel populariteit verloren ten opzichte van het 'jongere' zaalhandbal: in Nederland wordt nu meer zaalhandbal beoefend dan veldhandbal.

Bij handbalverenigingen die zowel in het veld- als het zaalseizoen actief zijn, kan de ruimtebehoefte buiten niet los worden gezien van de ruimtebehoefte binnen. Als de capaciteit tijdens het veldseizoen beperkingen voor het aantal teams kent, zal dit doorwerken op het aantal actieve teams tijdens het zaalseizoen (en andersom).

Aanbod en behoefte

In Leiden is één handbalvereniging gevestigd: handbalvereniging Saturnus. Saturnus heeft beschikking over één asfalthandbalveld op sportpark Montgomerystraat. In totaal heeft Saturnus elf teams ingeschreven bij een competitie van het Nederlands Handbal Verbond (NHV) in het seizoen 2019/'20 (tabel 4.2).

> *Richtlijn*
> De veldbehoefte van de vereniging is berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. De richtlijn bedraagt tien teams per veld, waarbij E- en F-teams als een half team worden opgevat.

Saturnus speelt haar meeste wedstrijden op zondag. Indien alle wedstrijden op zondag zouden plaatsvinden, zou de vereniging behoefte hebben aan twee velden. Een deel van de wedstrijden vindt echter op zaterdag plaats, waardoor de vereniging voldoende ruimte heeft met het huidige veld (tabel 4.2).

Tabel 4.2 Vraag-aanbodanalyse handbalvereniging Saturnus in het seizoen 2019/'20 (in aantallen)

				Behoefte		Veldoverschot (+) / -tekort (-)	
Sportpark	**Vereniging**	**Aantal velden**	**Aantal teams**	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen
Montgomerystraat	Saturnus	1	11	2 (1,1)	1 (0,5)	-1	-

Toekomst

In tabellen 4.3 en 4.4 is de verwachte veldbehoefte van Saturnus weergegeven. In tabel 4.3 is uitgegaan van een stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van Saturnus als in 2020. De handbaldeelname in de gemeente is de afgelopen jaren echter sterk toegenomen. De gevolgen voor de ruimtebehoefte wanneer deze ontwikkeling zich doorzet tot en met 2040, zijn weergegeven in tabel 4.4.

Naar verwachting zal de bevolkingsgroei leiden tot een toename in ledenaantallen en teamaantallen bij Saturnus. In theorie biedt het huidige veld voldoende capaciteit om deze groei te accommoderen, mits de wedstrijden evenrediger over het weekend worden verdeeld (tabel 4.4).

Als de recente toename in handbaldeelname in Leiden zich voortzet, zal de ruimtebehoefte van Saturnus logischerwijs sneller toenemen. Voor het aantal teams in dit scenario is minimaal één extra veld nodig, en zelfs meerdere velden als de teamverdeling over het weekend scheef is (tabel 4.4).

Tabel 4.3 (Verwachte) veldbehoefte handbalvereniging Saturnus in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

		Behoefte							
	Aanbod	2020		2025		2030		2040	
Vereniging		Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen
Saturnus	1	2 (1,1)	1 (0,5)	2 (1,1)	1 (0,6)	2 (1,2)	1 (0,6)	2 (1,3)	1 (0,6)

Tabel 4.4 (Verwachte) veldbehoefte handbalvereniging Saturnus in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie van de recente verenigingsontwikkeling (in aantallen)

		Behoefte							
	Aanbod	2020		2025		2030		2040	
Vereniging		Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen
Saturnus	1	2 (1,1)	1 (0,5)	2 (1,5)	1 (0,8)	3 (2,2)	2 (1,1)	5 (4,6)	2 (1,3)

4.2 Hockey

Hockey wordt zowel binnen als buiten beoefend. Zaalhockey vindt plaats in de periode dat het veldhockey winterstop heeft (december, januari en februari). Hoewel het zaalhockey de laatste jaren veel aan populariteit wint, wordt veldhockey in Nederland het meest beoefend.

Aanbod

In Leiden liggen vier hockeyvelden. Het aantal hockeyvelden is ten opzichte van het aantal inwoners van de gemeente laag vergeleken met het landelijk gemiddelde, de VSG-regio en vergelijkbare gemeenten (tabel 4.5).

De Leidse hockeyverenigingen tellen samen bijna 1.500 leden. Dit houdt in dat een hockeyveld in Leiden gemiddeld door 370 leden wordt bespeeld; de landelijk gemiddelde velddruk bedraagt 249 leden per veld (tabel 4.5).

Tabel 4.5 Aantal hockeyvelden, ledenpercentage KNHB en gemiddelde velddruk 2020

	Aantal velden			
	Totaal	Per 25.000 inwoners	**Ledenpercentage**	**Velddruk**
Gemeente Leiden	4	0,8	2,2	370
VSG-regio Hollands Midden	53	1,6	1,7	-
Vergelijkbare gemeenten	24	1,6	1,7	-
Nederland	982	1,4	1,4	249

Toelichting: De velddruk in Leiden is uitgerekend door het aantal leden van de Leidse hockeyverenigingen te delen door het aantal hockeyvelden in de gemeente. Vanwege de 'uitwisseling' van leden tussen gemeenten is het niet mogelijk de velddruk voor de regio en vergelijkbare gemeenten te berekenen (zie paragraaf 2.4).
Bron: Database SportAanbod (DSA), 2020; KNHB via NOC*NSF, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Behoefte

In Leiden zijn twee hockeyverenigingen gevestigd: LHC Roomburg en studentenvereniging THOR. LHC Roomburg heeft haar thuisbasis op sportpark Roomburg, waar het de beschikking heeft over drie watervelden. THOR speelt haar thuiswedstrijden op een zandkunstgrasveld gelegen op het Universitair Sportcentrum. LHC Roomburg heeft in totaal 81 teams ingeschreven staan bij een zaterdag- of zondagcompetitie van de KNHB in het seizoen 2019/'20. THOR heeft vijf seniorenteams ingeschreven bij een zondagcompetitie van de KNHB (tabel 4.6).

Richtlijn

De veldbehoefte van de verenigingen is berekend aan de hand van de richtlijn van de KNHB. De richtlijn bedraagt zeven wedstrijdrondes per weekenddag op een zandveld en zes wedstrijdrondes op een (semi-)waterveld. Per ronde is er plek voor één normteam, waarbij senioren-, A-, B-, C- en 11D-teams gelijkstaan aan één normteam, 8D- en 8E-teams aan een half normteam en 6E- en F-teams aan een kwart normteam. Hierbij moeten verenigingen 60 procent van hun teams op een wedstrijddag kunnen inplannen.

In tabel 4.7 is de huidige veldbehoefte van de hockeyverenigingen afgezet tegen het huidige aanbod. LHC Roomburg heeft volgens de richtlijn onvoldoende velden tot haar beschikking voor het huidige aantal zaterdagteams; voor het aantal zondagteams is het aantal velden conform de behoefte. THOR heeft volgens de richtlijn behoefte aan één zandveld, waarover zij ook de beschikking heeft.

Uitwijkmogelijkheden LHC Roomburg
Vanwege het tekort aan capaciteit op sportpark Roomburg spelen enkele jeugdteams van LHC Roomburg op een korfbalveld op sportpark Cronesteinkade. Het korfbalveld heeft niet de juiste afmetingen en belijning, maar LHC Roomburg heeft dispensatie gekregen van de KNHB om jeugdwedstrijden hier te mogen spelen.

Tabel 4.6 Vraag-aanbodanalyse velden hockeyverenigingen gemeente Leiden in het seizoen 2019/'20 (in aantallen)

			Aantal teams		Behoefte		Veldoverschot (+) / -tekort (-)	
Sportpark	**Vereniging**	**Aantal velden**	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag
Roomburg	LHC Roomburg	3[A]	66	27	5 (4,5)	3 (2,7)	-2	-
Universitair Sportcentrum	THOR[C]	1[B]	-	5	-	1 (0,4)	+1	-
Gemeente Leiden		**4**	**66**	**32**	**5**	**4**	**-1**	**-**

A) De hockeyvelden op sportpark Roomburg zijn watervelden. De veldbehoefte van LHC Roomburg en het veldtekort op het sportpark zijn weergegeven in watervelden. (Semi-)watervelden hebben een lagere capaciteit dan zandvelden.
B) Het hockeyveld op het Universitair Sportcentrum is een zandveld. De veldbehoefte van THOR is weergegeven in zandvelden. Zandvelden hebben een hogere capaciteit dan (semi-)watervelden.
C) THOR is een studentenhockeyvereniging. Lidmaatschap is alleen mogelijk voor studenten.

Toekomst

In tabellen 4.7 en 4.8 is de verwachte veldbehoefte van de hockeyverenigingen weergegeven. In tabel 4.7 is uitgegaan van een stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van LHC Roomburg en hetzelfde aandeel in Leiden woonachtige studenten lid is van THOR. De deelname aan hockey is in Leiden de laatste jaren iets toegenomen, met name onder de volwassenen. De gevolgen voor de ruimtebehoefte wanneer deze ontwikkeling zich doorzet tot en met 2040, zijn weergegeven in tabel 4.8.

Door de verwachte bevolkingsgroei wordt de behoefte aan veldcapaciteit van LHC Roomburg groter: in 2030 zal de vereniging behoefte hebben aan een extra veld ten opzichte van de huidige situatie. De geringe toename van het aantal in Leiden wonende studenten heeft geen invloed op de veldbehoefte van THOR (tabel 4.7).

Als de recente ontwikkelingen in deelname aan hockey in Leiden worden geëxtrapoleerd naar de toekomst, zal het aantal seniorenteams van LHC Roomburg (actief op zondag) sneller toenemen dan alleen op basis van de bevolkingsgroei zou worden verwacht. Het aantal juniorenteams van LHC Roomburg (actief op zaterdag) zal ook toenemen ten opzichte van de huidige situatie, maar iets minder sterk dan bij een stabiele sportdeelname. De veldbehoefte van THOR zal bij het doorzetten van de trends toenemen naar twee velden.

Geplande mutaties

De gemeente Leiden heeft onderzocht of zij op sportpark Roomburg een multifunctioneel sportveld kan realiseren, dat onder andere gebruikt kan worden voor hockey. Er ligt momenteel een plan bij de gemeente, waarover de besluitvorming nog moet plaatsvinden. Als dit multifunctionele sportveld wordt aangelegd, kan gedeeltelijk worden voorzien in de behoefte van LHC Roomburg.

Tabel 4.7 (Verwachte) veldbehoefte hockeyverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

		Behoefte											
		2020				2025				2030			
Vereniging	**Aanbod**	Zaterdag		Zondag		Zaterdag		Zondag		Zaterdag		Zondag	
LHC Roomburg	3[A]	5	(4,5)	3	(2,7)	5	(4,9)	3	(2,7)	6	(5,3)	3	(2,7)
THOR	1[B]	–	–	1	(0,4)	–	–	1	(0,4)	–	–	1	(0,4)
Gemeente Leiden	**4**	**5**		**4**		**5**		**4**		**6**		**4**	

		Behoefte							
		2040							
Vereniging	**Aanbod**	Zaterdag			Zondag				
LHC Roomburg	3[A]	7	(6,1)		3	(2,8)			
THOR	1[B]	–	–		1	(0,4)			
Gemeente Leiden	**4**	**7**			**4**				

A) De hockeyvelden op sportpark Roomburg zijn watervelden. De veldbehoefte van LHC Roomburg en het veldtekort op het sportpark zijn weergegeven in watervelden. (Semi-)watervelden hebben een lagere capaciteit dan zandvelden.
B) Het hockeyveld op het Universitair Sportcentrum is een zandveld. De veldbehoefte van THOR is weergegeven in zandvelden. Zandvelden hebben een hogere capaciteit dan (semi-)watervelden.

Tabel 4.8 (Verwachte) veldbehoefte hockeyverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie van recente ontwikkelingen in hockeydeelname in Leiden (in aantallen)

		Behoefte											
		2020				2025				2030			
Vereniging	**Aanbod**	Zaterdag		Zondag		Zaterdag		Zondag		Zaterdag		Zondag	
LHC Roomburg	3[A]	5	(4,5)	3	(2,7)	6	(5,1)	4	(3,5)	6	(5,5)	5	(4,4)
THOR	1[B]	–	–	1	(0,4)	–	–	1	(0,6)	–	–	1	(0,7)
Gemeente Leiden	**4**	**5**		**4**		**6**		**5**		**6**		**6**	

		Behoefte							
		2040							
Vereniging	**Aanbod**	Zaterdag			Zondag				
LHC Roomburg	3[A]	7	(6,7)		8	(7,3)			
THOR	1[B]	–	–		2	(1,2)			
Gemeente Leiden	**4**	**7**			**10**				

A) De hockeyvelden op sportpark Roomburg zijn watervelden. De veldbehoefte van LHC Roomburg en het veldtekort op het sportpark zijn weergegeven in watervelden. (Semi-)watervelden hebben een lagere capaciteit dan zandvelden.
B) Het hockeyveld op het Universitair Sportcentrum is een zandveld. De veldbehoefte van THOR is weergegeven in zandvelden. Zandvelden hebben een hogere capaciteit dan (semi-)watervelden.

4.3 Honk- en softbal

Aanbod en behoefte

Honk- en softbalvereniging Biënto is de enige honk- en softbalvereniging in Leiden. Bij Biënto zijn in het seizoen 2020 vier teams ingeschreven bij de Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond (KNBSB). De vereniging beschikt op sportpark Kikkerpolder II over één combinatieveld. Dit combinatieveld is geschikt voor alle vormen van honk- en softbal en doet eveneens dienst als voetbalveld. Biënto deelt het veld met voetbalvereniging Lugdunum.

> *Richtlijn*
> De veldbehoefte is berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. Het aantal teams wordt hierbij vermenigvuldigd met een belastingcoëfficiënt, die afhankelijk is van het speelniveau van het team. De som van de uitkomsten bedraagt het aantal normteams. De richtlijn bedraagt negen normteams per honkbalveld en tien normteams per overig veld.

Het combinatieveld biedt Biënto in theorie voldoende capaciteit voor het huidige aantal teams (tabel 4.9). Het medegebruik van het veld door Lugdunum is op basis van de richtlijn goed mogelijk.

Tabel 4.9 Vraag-aanbodanalyse velden honk- en softbalvereniging Biënto in het seizoen 2020 (in aantallen)

Sportpark	Vereniging	Type veld	Aantal velden	Aantal teams	Behoefte	Veldoverschot / -tekort
Kikkerpolder II	Biënto	Honkbalveld	-	1	- (0,1)	-
		Softbal-/jeugdhonkbalveld	-	2	- (0,2)	-
		Beeballveld	-	1	- (0,1)	-
		Combinatieveld	**1**	**4**	**1 (0,4)**	**-**

Toekomst

In tabellen 4.10 en 4.11 is de verwachte behoefte van Biënto weergegeven. In tabel 4.10 is uitgegaan van een stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van de vereniging als in 2020. Biënto heeft de afgelopen jaren echter een daling van het aantal junioren en een stijging van het aantal senioren meegemaakt. In tabel 4.11 is de verwachte veldbehoefte weergegeven wanneer deze ontwikkelingen zich doorzetten.

De verwachting is dat één combinatieveld de vereniging voldoende capaciteit zal bieden, nu en in de toekomst (tabel 4.10; tabel 4.11).

Tabel 4.10 (Verwachte) veldbehoefte honk- en softbalvereniging Biënto in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

			Behoefte			
Vereniging	**Type veld**	**Aanbod**	2020	2025	2030	2040
Biënto	Combinatieveld	1	1 (0,5)	1 (0,5)	1 (0,5)	1 (0,5)

Tabel 4.11 (Verwachte) veldbehoefte honk- en softbalvereniging Biënto in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie van de recente verenigingsontwikkeling (in aantallen)

			Behoefte			
Vereniging	**Type veld**	**Aanbod**	2020	2025	2030	2040
Biënto	Combinatieveld	1	1 (0,5)	1 (0,3)	1 (0,3)	1 (0,5)

4.4 Korfbal

Korfbal wordt zowel binnen als buiten beoefend. Het eerste deel van het veldseizoen start in september en duurt tot eind november; aansluitend start het zaalseizoen. Het tweede deel van het veldseizoen begint eind maart en duurt tot en met juni. Bij korfbalverenigingen die zowel in het veldseizoen als het zaalseizoen actief zijn, kan de ruimtebehoefte buiten niet los worden gezien van de ruimtebehoefte binnen. Als de capaciteit tijdens het veldseizoen beperkingen kent, zal dit doorwerken op het aantal actieve teams tijdens het zaalseizoen (en andersom).

Aanbod en behoefte

In Leiden zijn drie korfbalverenigingen actief: LCKC Pernix, Sporting Trigon en KZ Danaïden. De verenigingen hebben in totaal zestig teams ingeschreven staan in een competitie van het Koninklijk Nederlands Korfbalverbond (KNKV). De verenigingen beschikken in totaal over zeven kunstgrasvelden en één natuurgrasveld. Vier kunstgrasvelden hebben nog de 'oude' veldafmetingen.

Veldafmetingen
De Internationale Korfbalfederatie (IKF) en het KNKV hebben besloten om de afmetingen voor veldkorfbal te verkleinen van 60 bij 30 meter naar 40 bij 20 meter. Uitzondering daarop vormt de E-jeugd en F-jeugd; zij spelen op een veld van 24 bij 12 meter (voorheen: 25 bij 15 meter). Verenigingen met een of meer bestaande kunstgrasvelden van 60 bij 30 meter hebben tot en met het seizoen 2025/'26 de tijd om een herinrichting door te voeren.

Tot en met het seizoen 2018/'19 was in Leiden ook korfbalvereniging Crescendo actief. Crescendo speelde op twee natuurgrasvelden (60 bij 30 meter) op sportpark Saffierstraat. Met ingang van seizoen 2019/'20 is Crescendo opgehouden te bestaan. Op de sportvelden is op het moment geen vereniging actief.

Richtlijn
De veldbehoefte van de verenigingen is berekend aan de hand van de richtlijn uit het Handboek Sportaccommodaties van NOC*NSF. Het aantal teams wordt hierbij vermenigvuldigd met een belastingcoëfficiënt, die afhankelijk is van de leeftijdscategorie. De som van de uitkomsten bedraagt het aantal normteams. De richtlijn bedraagt één veld voor een vereniging met zeven normteams of minder, twee velden voor een vereniging die tussen de zeven en 21 teams telt en drie velden voor een vereniging met 21 normteams of meer.

De velden waarover LCKC Pernix en Sporting Trigon beschikken, bieden voldoende capaciteit voor de normatieve behoefte van het huidige aantal teams. Het natuurgrasveld bij KZ Danaïden is nodig als een groot deel van de wedstrijden op één speeldag moet worden afgewerkt (tabel 4.12). In de situatie dat KZ Danaïden de wedstrijden op twee speeldagen afwerkt, hoeven er volgens de richtlijn geen wedstrijden op het natuurgrasveld te worden gespeeld.

Medegebruik korfbalveld sportpark Cronesteinkade
Op een van de korfbalvelden op sportpark Cronesteinkade spelen ook enkele jeugdteams van hockeyvereniging Roomburg. Dit past volgens de richtlijn ook met de behoefte van Sporting Trigon.

Tabel 4.12 Vraag-aanbodanalyse velden korfbalverenigingen gemeente Leiden in het seizoen 2019/'20 (in aantallen)

		Aantal velden				Veldbehoefte		Veldoverschot/-tekort	
		Kunstgras							
Sportpark	**Vereniging**	40*20	60*30	Natuurgras	Jeugd	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen
Noord II	LCKC Pernix	3	–	–	1	3 (2,8)	2 (1,4)	–	1
Cronesteinkade	Sporting Trigon	–	2	–	–	2 (1,2)	1 (0,6)	–	1
Montgomerystraat	KZ Danaïden	–	2	1	–	3 (3,0)	2 (1,5)	–	1
Saffierstraat	–	–	–	2	–	–	–	2	2
Gemeente Leiden	–	**3**	**4**	**3**	**1**	**8**	**5**	**2**	**5**

Toekomst

In tabellen 4.13 en 4.14 is de verwachte veldbehoefte van de drie korfbalverenigingen weergegeven. In tabel 4.13 is uitgegaan van stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van een korfbalvereniging als in 2020. De deelname aan korfbal in Leiden is de afgelopen jaren (licht) afgenomen. In tabel 4.15 is de toekomstige ruimtebehoefte berekend als deze ontwikkeling in deelname doorzet.

De verwachte bevolkingsgroei zal invloed hebben op de afgeronde veldbehoefte van LCKC Pernix en KZ Danaïden. Voor beide verenigingen zal, in het geval van één speeldag, de veldbehoefte met één toenemen naar een behoefte van vier velden. Bij KZ Danaïden wordt deze behoefte sneller verwacht. Bij een gelijke verdeling van de teams over twee speeldagen blijft de afgeronde behoefte van de korfbalverenigingen gelijk aan de huidige behoefte.

De deelname aan korfbal in Leiden is (iets) afgenomen in de laatste jaren. Wanneer de recente ontwikkelingen in korfbaldeelname in Leiden wordt geëxtrapoleerd naar de toekomst, zal de behoefte van de verenigingen (iets) minder toenemen dan is berekend uitgaande van stabiele sportdeelname. Dit heeft echter geen invloed op de afgeronde veldbehoefte.

Geplande mutaties

Op sportpark Montgomery, waar KZ Danaïden actief is, worden in de zomer van 2021 de twee kunstgrasvelden met de oude veldafmeting (60 bij 30 meter) vervangen door drie kunstgrasvelden met de nieuwe maatvoering (40 bij 20 meter) en twee jeugdvelden. Hiermee kan de verwachte groei bij KZ Danaïden worden gefaciliteerd.

Tabel 4.13 (Verwachte) veldbehoefte korfbalverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

		Veldbehoefte							
		2020		2025		2030		2040	
Vereniging	Aantal velden	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen
LCKC Pernix	3	3 (2,8)	2 (1,4)	3 (3,0)	2 (1,5)	4 (3,1)	2 (1,6)	4 (3,5)	2 (1,7)
Sporting Trigon	2	2 (1,2)	1 (0,6)	2 (1,1)	1 (0,6)	2 (1,2)	1 (0,6)	2 (1,3)	1 (0,7)
KZ Danaïden	3[A]	3 (3,0)	2 (1,5)	4 (3,2)	2 (1,6)	4 (3,2)	2 (1,6)	4 (3,5)	2 (1,8)
–	2[B]	–	–	–	–	–	–	–	–
Gemeente Leiden	**10**	**8**	**5**	**9**	**5**	**10**	**5**	**10**	**5**

A) In 2021 worden de twee kunstgrasvelden met de oude veldafmeting (60 bij 30 meter) vervangen voor drie kunstgrasvelden met de nieuwe maatvoering (40 bij 20 meter).

B) De twee velden zijn de natuurgrasvelden op sportpark Saffierstraat. Op de sportvelden is op het moment geen vereniging actief.

Tabel 4.14 (Verwachte) veldbehoefte korfbalverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie van de recente ontwikkelingen in korfbaldeelname in Leiden (in aantallen)

		Veldbehoefte							
		2020		2025		2030		2040	
Vereniging	Aantal velden	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen	Eén speeldag	Twee speeldagen
LCKC Pernix	3	3 (2,8)	2 (1,4)	3 (3,0)	2 (1,5)	3 (3,0)	2 (1,5)	4 (3,3)	2 (1,7)
Sporting Trigon	2	2 (1,2)	1 (0,6)	2 (1,2)	1 (0,6)	2 (1,2)	1 (0,6)	2 (1,3)	1 (0,7)
KZ Danaïden	3[A]	3 (3,0)	2 (1,5)	4 (3,2)	2 (1,6)	4 (3,3)	2 (1,6)	4 (3,6)	2 (1,8)
–	2[B]	–	–	–	–	–	–	–	–
Gemeente Leiden	**10**	**8**	**5**	**9**	**5**	**9**	**5**	**10**	**5**

A) In 2021 worden de twee kunstgrasvelden met de oude veldafmeting (60 bij 30 meter) vervangen voor drie kunstgrasvelden met de nieuwe maatvoering (40 bij 20 meter).

B) De twee velden zijn de natuurgrasvelden op sportpark Saffierstraat. Op de sportvelden is op het moment geen vereniging actief.

4.5 Tennis

Aanbod

In Leiden liggen vijftig buitentennisbanen. Het aantal banen is ten opzichte van het aantal inwoners van de gemeente laag vergeleken met het landelijk gemiddelde, de VSG-regio en vergelijkbare gemeenten. De Leidse tennisverenigingen tellen circa 3.900 leden. Dit houdt in dat de gemiddelde baandruk bij de verenigingen 78 leden per baan bedraagt. Dit is beduidend hoger dan het landelijke gemiddelde (tabel 4.15).

Tabel 4.15 Aantal buitentennisbanen, ledenpercentage KNLTB en gemiddelde baandruk

	Aantal banen			
	Totaal	Per 25.000 inwoners	Ledenpercentage	Baandruk
Gemeente Leiden	50	10,0	3,1	78
VSG-regio Hollands Midden	631	19,5	3,9	-
Vergelijkbare gemeenten	326	10,1	2,3	-
Nederland	12.178	17,5	3,0	43

Toelichting: De baandruk in Leiden is uitgerekend door het aantal leden van de Leidse tennisverenigingen te delen door het aantal tennisbanen in de gemeente. Vanwege de 'uitwisseling' van leden tussen gemeenten is het niet mogelijk de baandruk voor de regio en vergelijkbare gemeenten te berekenen (zie paragraaf 2.4).
Bron: Database SportAanbod (DSA), 2020; KNLTB via NOC*NSF, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Behoefte

In Leiden zijn zeven tennisverenigingen gevestigd, waaronder studentenvereniging S.T.V. Qravel. De studentenvereniging is gevestigd op het Universitair Sportcentrum. De tennisbanen op het Universitair Sportcentrum zijn ook beschikbaar voor studenten die geen lid van zijn S.T.V. Qravel.

Richtlijn
De baanbehoefte van de verenigingen is berekend aan de hand van de richtlijn van de KNLTB. De richtlijn bedraagt zeventig tot negentig leden per baan. In hoeverre de minimale behoefte of de maximale behoefte van toepassing is voor een vereniging, is afhankelijk van diverse factoren, zoals de demografische opbouw van het ledenbestand en het aantal deelnemende teams aan de competities.

Bij drie tennisverenigingen wordt een normatief tekort aan tennisbanen geconstateerd. Bij drie andere tennisverenigingen wordt een overcapaciteit waargenomen. Gemeentebreed bestaat een overschot van vier tennisbanen wanneer wordt uitgegaan van de minimale behoeft, en een tekort van zeven tennisbanen wanneer wordt uitgegaan van de maximale behoefte.

Padel
Padel is in Nederland een opkomende sport die voornamelijk aangeboden wordt door tennisverenigingen (Hoeijmakers & Romijn, 2018). Bij tennisverenigingen waar padel aangeboden wordt, is een deel van de leden niet of minder actief op de tennisbanen. Omdat deze leden ingeschreven staan bij de KNLTB, zijn zij wel meegenomen in de behoefteberekening voor het benodigd aantal tennisbanen.

Tennisclub Unicum is een van de verenigingen waar een normatief tekort aan tennisbanen wordt geconstateerd. De vereniging heeft echter recent een van de tennisbanen vervangen door padelbanen.

Wegens het aanbieden van padel zal de behoefte aan tennisbanen voor Unicum, zoals gepresenteerd in tabel 4.16, waarschijnlijk worden overschat. Unicum is momenteel de enige tennisvereniging in Leiden die padel aanbiedt. Hier komt in 2021 verandering in, want dan worden bij T.V. Zuid-West ook padelbanen aangelegd.

Tabel 4.16 Vraag-aanbodanalyse banen tennisverenigingen gemeente Leiden in 2020 (in aantallen)

			Baanbehoefte		Baanoverschot (+) /-tekort (-)	
Sportpark	**Vereniging**	**Aantal banen**	Minimaal	Maximaal	Minimaal	Maximaal
De Merenwijk	L.T.V. De Merenwijk	8[A]	7 (6,2)	8 (8,0)	+1	-1
De Leidse Hout	T.C. De Leidse Hout	4[B]	5 (4,5)	6 (5,7)	-1	-2
T.C. Roomburg	T.C. Roomburg	9[B]	12 (11,7)	16 (15,1)	-3	-7
Tennispark Unicum	Tennisclub Unicum	9	9 (9,0)	12 (11,6)	-	-3
T.V. Stevenshof	T.V. Stevenshof	6	4 (3,1)	4 (4,0)	+2	+2
T.V. Zuid-West	T.V. Zuid-West	6[C]	3 (3,0)	4 (3,8)	+3	+2
Universitair Sportcentrum	S.T.V. Qravel[D]	8	5 (4,5)	6 (5,8)	+3	+2
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**50**	**45**	**56**	**+4**	**-7**
Gemeente Leiden (excl. studentenvereniging)		**42**	**40**	**50**	**+1**	**-9**

A) L.T.V. De Merenwijk beschikt over acht tennisbanen, waarvan er twee niet verlicht zijn. De invloed hiervan is meegenomen in de berekening van het baanoverschot/-tekort bij de vereniging, waardoor deze niet overeen komt met de baanbehoefte. De baanbehoefte is weergeven in het aantal verlichte banen.

B) T.C. De Leidse Hout en T.C. Roomburg beschikken naast het aantal aangegeven banen ook beide over één miniveld. Minivelden worden niet meegenomen in de baanbehoefte, omdat hier geen regulier tennis op gespeeld kan worden.

C) T.V. Zuid-West is voornemens in 2021 een tennisbaan te vervangen door twee padelbanen.

D) S.T.V. Qravel is een studententennisvereniging. Lidmaatschap is alleen mogelijk voor studenten.

Toekomst

In tabellen 4.17 en 4.18 is de verwachte baanbehoefte van de tennisverenigingen in Leiden weergegeven. In tabel 4.17 is uitgegaan van een stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van een tennisvereniging als in 2020, en hetzelfde aandeel in Leiden woonachtige studenten lid is van S.T.V. Qravel. De deelname aan tennis in Leiden is de afgelopen jaren echter iets afgenomen. In tabel 4.18 is de toekomstige ruimtebehoefte berekend met de aanname dat deze trend doorzet tot en met 2040.

De verwachting is dat de bevolkingsgroei in Leiden zal leiden tot een ledentoename van de tennisverenigingen. Gemeentebreed neemt de behoefte toe met minimaal zes tennisbanen. Als de recente tennisdeelname doorzet, neemt het aantal leden ondanks de bevolkingsgroei af, met een lagere gemeentebrede behoefte als gevolg.

Tabel 4.17 (Verwachte) behoefte banen tennisverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

		2020		2025		2030		2040	
Vereniging	**Aanbod**	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
L.T.V. De Merenwijk	8[A]	7 (6,2)	8 (8,0)	7 (6,5)	9 (8,4)	7 (6,7)	9 (8,6)	7 (6,9)	9 (8,9)
T.C. De Leidse Hout	4	5 (4,5)	6 (5,7)	5 (4,7)	7 (6,1)	5 (4,8)	7 (6,2)	6 (5,1)	7 (6,5)
T.C. Roomburg	9	12 (11,7)	16 (15,1)	13 (12,4)	16 (15,9)	13 (12,7)	17 (16,4)	14 (13,4)	18 (17,3)
Tennisclub Unicum	9	9 (9,0)	12 (11,6)	10 (9,4)	13 (12,1)	10 (9,6)	13 (12,3)	10 (9,8)	13 (12,7)
T.V. Stevenshof	6	4 (3,1)	4 (4,0)	4 (3,2)	5 (4,1)	4 (3,3)	5 (4,2)	4 (3,3)	5 (4,3)
T.V. Zuid-West	6[B]	3 (3,0)	4 (3,8)	4 (3,1)	4 (4,0)	4 (3,1)	5 (4,1)	4 (3,2)	5 (4,1)
S.T.V. Qravel	8[C]	5 (4,5)	6 (5,8)	6 (5,2)	7 (6,7)	6 (5,5)	8 (7,1)	6 (5,5)	8 (7,1)
Gemeente Leiden (alle verenigingen)	**50**	**45**	**56**	**49**	**61**	**49**	**64**	**51**	**65**
Gemeente Leiden (excl. studentenvereniging)	**42**	**40**	**50**	**43**	**54**	**43**	**56**	**45**	**57**

A) L.T.V. De Merenwijk beschikt over acht tennisbanen, waarvan er twee niet verlicht zijn. B) T.V. Zuid-West is voornemens in 2021 een tennisbaan te vervangen door twee padelbanen. C) S.T.V. Qravel is een studententennisvereniging.

Tabel 4.18 (Verwachte) behoefte banen tennisverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie van de recente ontwikkelingen in tennisdeelname in Leiden (in aantallen)

		2020		2025		2030		2040	
Vereniging	**Aanbod**	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.	Min.	Max.
L.T.V. De Merenwijk	8[A]	7 (6,2)	8 (8,0)	6 (5,8)	8 (7,5)	6 (5,4)	7 (6,9)	5 (4,5)	6 (5,8)
T.C. De Leidse Hout	4	5 (4,5)	6 (5,7)	5 (4,2)	6 (5,4)	4 (3,8)	5 (4,9)	4 (3,2)	5 (4,1)
T.C. Roomburg	9	12 (11,7)	16 (15,1)	11 (10,9)	15 (14,1)	10 (10,0)	13 (12,8)	9 (8,2)	11 (10,6)
Tennisclub Unicum	9	9 (9,0)	12 (11,6)	9 (8,5)	11 (11,0)	8 (7,9)	11 (10,1)	7 (6,7)	9 (8,6)
T.V. Stevenshof	6	4 (3,1)	4 (4,0)	3 (2,9)	4 (3,7)	3 (2,7)	4 (3,5)	3 (2,3)	3 (2,9)
T.V. Zuid-West	6[B]	3 (3,0)	4 (3,8)	3 (2,8)	4 (3,6)	3 (2,6)	4 (3,4)	3 (2,2)	3 (2,8)
S.T.V. Qravel	8[C]	5 (4,5)	6 (5,8)	5 (4,8)	7 (6,1)	5 (4,7)	7 (6,1)	4 (4,0)	6 (5,1)
Gemeente Leiden (alle verenigingen)	**50**	**45**	**56**	**42**	**55**	**39**	**51**	**35**	**43**
Gemeente Leiden (excl. studentenvereniging)	**42**	**40**	**50**	**37**	**48**	**34**	**44**	**31**	**37**

A) L.T.V. De Merenwijk beschikt over acht tennisbanen, waarvan er twee niet verlicht zijn. B) T.V. Zuid-West is voornemens in 2021 een tennisbaan te vervangen door twee padelbanen. C) S.T.V. Qravel is een studententennisvereniging.

4.6 Voetbal

Aanbod

In Leiden liggen 21 volwaardige voetbalvelden. Dit komt neer op 4,4 veld per 25.000 inwoners, wat ruim onder het landelijk gemiddelde, het gemiddelde in VSG-regio Hollands Midden en het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten ligt. Relatief veel velden in de gemeente zijn echter kunstgrasvelden; deze kunnen intensiever worden bespeeld dan natuurgrasvelden (tabel 4.19).

De Leidse voetbalverenigingen tellen in totaal circa 3.100 leden. Dit houdt in dat een voetbalveld in de gemeente gemiddeld door 140 voetballers wordt gebruikt. De gemiddelde velddruk in Leiden is lager dan het landelijke gemiddelde (tabel 4.19).

Tabel 4.19 Aantal voetbalvelden, ledenpercentage KNVB en gemiddelde velddruk in Leiden

	Aantal velden				
	Totaal	Per 25.000 inwoners	Percentage kunstgras	**Ledenpercentage**	**Velddruk**
Gemeente Leiden	21	4,2	52	4,7	140
VSG-regio Hollands Midden	287	8,9	41	6,7	-
Vergelijkbare gemeenten	198	6,1	29	5,7	-
Nederland	7.519	10,8	24	6,8	157

Toelichting: De velddruk in Leiden is uitgerekend door het aantal leden van de Leidse voetbalverenigingen te delen door het aantal voetbalvelden in de gemeente. Vanwege de 'uitwisseling' van leden tussen gemeenten is het niet mogelijk de velddruk voor de regio en vergelijkbare gemeenten te berekenen (zie paragraaf 2.4).
Bron: Database SportAanbod (DSA), 2020; KNVB via NOC*NSF, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Behoefte

In Leiden zijn acht voetbalverenigingen actief. De Leidse voetbalverenigingen hebben in het seizoen 2020/'21 in totaal 180 teams ingeschreven bij een zaterdag- of zondagcompetitie van de KNVB. Het aantal teams is scheef verdeeld over het weekend, met slechts 28 teams in een zondagcompetitie. De verenigingen hebben de beschikking over negen natuurgrasvelden, één wetra-veld, elf volwaardige kunstgrasvelden en drie kleinere kunstgrasvelden (tabel 4.20). De natuurgrasvelden worden uitsluitend als wedstrijdvelden benut; op het wetra-veld en de kunstgrasvelden vinden zowel wedstrijden als trainingen plaats.

Tabel 4.20 Aantal velden en teams voetbalverenigingen Leiden in het seizoen 2020/'21 (in aantallen)

		Aantal velden			Aantal teams	
Sportpark	**Vereniging**	Natuurgras	Wetra	Kunstgras	Zaterdag	Zondag
Morskwartier I	DoCoS	1,0	–	2,5	40	4
Morskwartier II	Sporting Leiden	3,0	–	1,5[A]	21	7
Boshuizerkade	FC Boshuizen	1,0	–	2,0	7	3
Noord I	Roodenburg	1,0	1,0	1,0	12	2
Kikkerpolder II	Lugdunum	–	–	2,0[B]	12	4
Kikkerpolder I[C]	LSVV'70[D]	–	–	–	10	2
	UVS	–	–	–	43	2
	Totaal Kikkerpolder I	*3,0*	*-*	*2,5*	*53*	*4*
Universitair Sportcentrum	Football Factory[D]	–	–	1,0[E]	7	4
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**9,0**	**1,0**	**12,5**	**152**	**28**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**9,0**	**1,0**	**11,5**	**145**	**24**

A) De minivelden op sportpark Morskwartier I, Morskwartier II en Kikkerpolder I kunnen alleen voor trainingen en wedstrijden van de jongste jeugd gebruikt worden.
B) Een van de kunstgrasvelden op sportpark Kikkerpolder wordt gedeeld met honk– en softbalvereniging Biënto.
C) LSVV'70 en UVS delen de velden op sportpark Kikkerpolder I.
D) LSVV'70 en Football Factory zijn studentenverenigingen.
E) Het kunstgrasveld op het universitair sprotcentrum doet ook dienst als rugbyveld voor L.S.R.G.

Richtlijn

De veldbehoefte van de verenigingen is berekend aan de hand van de richtlijn van de KNVB. Het benodigd aantal wedstrijdvelden is afhankelijk van de brutoveldbezetting (het aantal uur dat nodig is om alle thuiswedstrijden af te werken). Op zaterdag is de capaciteit van een wedstrijdveld 7,5 uur, op zondag 6,5 uur. Hierbij moeten verenigingen 50 procent van hun teams op een wedstrijddag kunnen inplannen. Het benodigd aantal trainingsvelden is afgeleid van het benodigd aantal wedstrijdvelden, waarbij een verhouding van twee wedstrijdvelden tot één trainingsveld wordt gehanteerd. In de richtlijn wordt ervan uitgegaan dat een natuurgrasveld uitsluitend voor wedstrijden of trainingen wordt gebruikt en een kunstgrasveld zowel voor wedstrijden als trainingen.

In tabel 4.21 is het benodigd aantal wedstrijdvelden van de voetbalverenigingen afgezet tegen het aanbod. Op drie sportparken worden knelpunten geconstateerd. Op sportparken Morskwartier I en Kikkerpolder I en op het Universitair Sportcentrum is een (klein) tekort aan velden om ten opzichte van de normatieve behoefte van de desbetreffende voetbalverenigingen op zaterdag.

Gemeentebreed is op geen van beide wedstrijddagen een tekort aan voetbalvelden. De sportparken waar momenteel een tekort aan velden wordt geconstateerd op de zaterdag, hebben op de zondag een overschot aan velden. Door een betere verdeling van de teams over het weekend is het mogelijk om deze tekorten op te vangen.

Medegebruik voetbalveld Universitair Sportcentrum
Football Factory speelt op het kunstgrasveld van het Universitair Sportcentrum. Hierop is ook rugbyvereniging L.S.R.G. actief. Indien L.S.R.G. ook competitie speelt op zaterdag, zorgt dit mogelijk voor extra knelpunten.

Tabel 4.21 Vraag-aanbodanalyse wedstrijdvelden voetbalverenigingen gemeente Leiden in het seizoen 2020/'21 (in aantallen)

			Behoefte		Overschot (+) / tekort (-)	
Sportpark	**Vereniging**	**Aanbod**	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag
Morskwartier I	DoCoS	3,5[A]	5 (4,1)	1 (0,5)	-1,5	+2,5
Morskwartier II	Sporting Leiden	4,5[A]	3 (2,4)	1 (0,9)	+1,5	+3,5
Boshuizerkade	FC Boshuizen	3	1 (0,8)	1 (0,5)	+2	+2
Noord I	Roodenburg	3	2 (1,4)	1 (0,3)	+1	+2
Kikkerpolder II	Lugdunum	2	2 (1,4)	1 (0,7)	-	+1
Kikkerpolder I	LSVV'70	-	- (1,5)	- (0,3)	-	-
	UVS	-	- (4,0)	- (0,3)	-	-
	Totaal Kikkerpolder I	*5,5*	*6 (5,5)*	*1 (0,6)*	*-0,5*	*+4,5*
Universitair Sportcentrum	Football Factory	1	2 (1,1)	1 (0,9)	-1	-
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**22,5**	**21**	**7**	**+1,5**	**+15,5**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**21,5**	**19**	**6**	**+2,5**	**+15,5**

A) De minivelden op sportpark Morskwartier I, Morskwartier II en Kikkerpolder I kunnen alleen voor wedstrijden van de jongste jeugd gebruikt worden.

In tabel 4.22 is het benodigd aantal trainingsvelden van de voetbalverenigingen afgezet tegen het aanbod. Op alle sportparken is voldoende trainingscapaciteit beschikbaar, met uitzondering van sportpark Kikkerpolder I. LSVV'70 en UVS hebben gezamenlijk een half veld extra nodig om te voldoen aan de behoefte aan trainingsvelden volgens de richtlijn.

Tabel 4.22 Vraag-aanbodanalyse trainingsvelden voetbalverenigingen gemeente Leiden in het seizoen 2020/'21 (in aantallen)

Sportpark	**Vereniging**	**Aanbod**	**Behoefte**	**Overschot (+) / tekort (-)**
Morskwartier I	DoCoS	2,5	2,5 (2,3)	-
Morskwartier II	Sporting Leiden	1,5	1,5 (1,6)	-
Boshuizerkade	FC Boshuizen	2	1,0 (0,7)	+1
Noord I	Roodenburg	2	1,0 (0,8)	+1
Kikkerpolder II	Lugdunum	2	1,0 (1,1)	+1
Kikkerpolder I	LSVV'70	-	- (0,9)	-
	UVS	-	- (2,2)	-
	Totaal Kikkerpolder I	*2,5*	*3,0 (3,1)*	*-0,5*
Universitair Sportcentrum	Football Factory	1	1,0 (0,9)	-
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**13,5**	**11**	**+2,5**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**12,5**	**10**	**+2,5**

Toekomst

In tabellen 4.23, 4.24, 4.25 en 4.26 wordt de verwachte behoefte aan voetbalvelden in 2025, 2030 en 2040 gepresenteerd. In tabellen 4.23 en 4.24 is uitgegaan van een stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van een voetbalvereniging als in 2020, en hetzelfde aandeel in Leiden woonachtige studenten lid is van LSVV'70 en Football Factory. De voetbaldeelname onder de bevolking van Leiden is de laatste jaren afgenomen. In tabellen 4.25 en 4.26 is de toekomstige ruimtebehoefte berekend met de aanname dat deze ontwikkeling in voetbaldeelname doorzet tot en met 2040.

Naar verwachting zal de bevolkingsontwikkeling in Leiden tot een grotere behoefte aan voetbalvelden leiden. Gemeentebreed zijn, bij een gelijkblijvende verdeling van de behoefte over het weekend, minimaal acht voetbalvelden extra nodig ten opzichte van de huidige situatie, met een gemeentebreed tekort van 6,5 veld tot gevolg. Als de teams evenrediger over het weekend worden verdeeld, wordt de behoefte aan wedstrijdvelden lager; de behoefte aan trainingscapaciteit blijft echter gelijk.

De afgelopen jaren zijn twee Leidse voetbalverenigingen, De Leidsche Boys en GOL Leiden, opgehouden te bestaan. Mede hierdoor is de voetbaldeelname in Leiden over de laatste jaren afgenomen. Indien deze ontwikkeling wordt geëxtrapoleerd naar de toekomst, dan zal de veldbehoefte van de Leidse voetbalverenigingen dalen ten opzichte van de huidige behoefte (tabel 4.25 en 4.26).

Tabel 4.23 (Verwachte) wedstrijdveldbehoefte voetbalverenigingen Leiden in 2020, 2025, 2030, en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

			Wedstrijdveldbehoefte							
			2020		2025		2030		2040	
Sportpark	**Vereniging**	**Aanbod**	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag
Morskwartier I	DoCoS	3,5	5 (4,1)	1 (0,5)	5 (4,9)	1 (0,7)	5 (4,9)	1 (0,7)	6 (5,7)	1 (0,7)
Morskwartier II	Sporting Leiden	4,5	3 (2,4)	1 (0,9)	4 (3,1)	2 (1,1)	4 (3,1)	2 (1,1)	5 (4,6)	2 (1,1)
Boshuizerkade	FC Boshuizen	3	1 (0,8)	1 (0,5)	2 (1,1)	1 (0,7)	2 (1,1)	1 (0,7)	2 (1,4)	1 (0,7)
Noord I	Roodenburg	3	2 (1,4)	1 (0,3)	2 (1,8)	1 (0,5)	2 (1,8)	1 (0,5)	3 (2,3)	1 (0,5)
Kikkerpolder II	Lugdunum	2	2 (1,4)	1 (0,7)	3 (2,5)	1 (0,9)	3 (2,5)	1 (0,9)	3 (2,3)	1 (0,9)
Kikkerpolder I	LSVV'70	–	– (1,5)	– (0,3)	– (2,0)	– (0,5)	– (2,0)	– (0,5)	– (2,0)	– (0,5)
	UVS	–	– (4,0)	– (0,3)	– (5,3)	– (0,5)	– (5,3)	– (0,5)	– (5,6)	– (0,5)
	Totaal Kikkerpolder I	*5,5*	*6 (5,5)*	*1 (0,6)*	*8 (7,3)*	*1 (1,0)*	*8 (7,3)*	*1 (1,0)*	*8 (7,6)*	*1 (1,0)*
Universitair Sportcentrum	Football Factory	1	2 (1,1)	1 (0,7)	2 (1,4)	2 (1,1)	2 (1,5)	2 (1,1)	2 (1,5)	2 (1,1)
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**22,5**	**21**	**7**	**26**	**9**	**26**	**9**	**29**	**9**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**21,5**	**19**	**6**	**24**	**7**	**24**	**7**	**27**	**7**

Tabel 4.24 (Verwachte) trainingsveldbehoefte voetbalverenigingen Leiden in 2020, 2025, 2030, en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname

			Trainingsveldbehoefte			
Sportpark	**Vereniging**	**Aanbod**	2020	2025	2030	2040
Morskwartier I	DoCoS	2,5	2,5 (2,3)	3,0 (2,8)	3,0 (2,8)	3,0 (3,2)
Morskwartier II	Sporting Leiden	1,5	1,5 (1,6)	2,0 (2,1)	2,0 (2,1)	2,0 (2,1)
Boshuizerkade	FC Boshuizen	2	1,0 (0,7)	1,0 (0,9)	1,0 (0,9)	1,0 (0,9)
Noord I	Roodenburg	2	1,0 (0,8)	1,0 (1,1)	1,0 (1,1)	1,0 (1,1)
Kikkerpolder II	Lugdunum	2	1,0 (1,1)	1,5 (1,7)	1,5 (1,7)	1,5 (1,7)
Kikkerpolder I	LSVV'70	–	– (0,9)	– (1,2)	– (1,2)	– (1,2)
	UVS	–	– (2,2)	– (2,9)	– (2,9)	– (3,2)
	Totaal Kikkerpolder I	*2,5*	*3,0 (3,1)*	*4,0 (4,1)*	*4,0 (4,1)*	*4,5 (4,4)*
Universitair Sportcentrum	Football Factory	1	1,0 (0,9)	1,0 (1,2)	1,5 (1,3)	1,5 (1,3)
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**13,5**	**11,0**	**13,5**	**14,0**	**14,5**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**12,5**	**10,0**	**12,5**	**12,5**	**13,0**

Tabel 4.25 (Verwachte) wedstrijdveldbehoefte voetbalverenigingen Leiden in 2020, 2025, 2030, en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie recente ontwikkelingen in deelname aan voetbal in Leiden (in aantallen)

			Wedstrijdveldbehoefte							
			2020		2025		2030		2040	
Sportpark	**Vereniging**	**Aanbod**	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag	Zaterdag	Zondag
Morskwartier I	DoCoS	3,5	5 (4,1)	1 (0,5)	5 (4,1)	1 (0,5)	5 (4,1)	1 (0,5)	4 (3,5)	1 (0,5)
Morskwartier II	Sporting Leiden	4,5	3 (2,4)	1 (0,9)	3 (2,4)	1 (0,9)	3 (2,2)	1 (0,9)	3 (2,1)	1 (0,7)
Boshuizerkade	FC Boshuizen	3	1 (0,8)	1 (0,5)	1 (0,8)	1 (0,5)	1 (0,8)	1 (0,5)	1 (0,8)	1 (0,5)
Noord I	Roodenburg	3	2 (1,4)	1 (0,3)	2 (1,4)	1 (0,3)	2 (1,4)	1 (0,3)	2 (1,2)	1 (0,3)
Kikkerpolder II	Lugdunum	2	2 (1,4)	1 (0,7)	2 (1,4)	1 (0,7)	2 (1,4)	1 (0,7)	2 (1,4)	1 (0,5)
Kikkerpolder I	LSVV'70	–	– (1,5)	– (0,3)	– (1,8)	– (0,5)	– (1,8)	– (0,5)	– (1,4)	– (0,3)
	UVS	–	– (4,0)	– (0,3)	– (4,0)	– (0,3)	– (3,8)	– (0,3)	– (3,2)	– (0,3)
	Totaal Kikkerpolder I	*5,5*	*6 (5,5)*	*1 (0,6)*	*6 (5,8)*	*1 (0,8)*	*6 (5,6)*	*1 (0,8)*	*5 (4,6)*	*1 (0,6)*
Universitair Sportcentrum	Football Factory	1	2 (1,1)	1 (0,9)	2 (1,4)	2 (1,1)	2 (1,4)	1 (1,0)	2 (1,1)	1 (0,7)
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**22,5**	**21**	**7**	**21**	**8**	**21**	**7**	**19**	**7**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**21,5**	**19**	**6**	**19**	**6**	**19**	**6**	**17**	**6**

Tabel 4.26 (Verwachte) trainingsveldbehoefte voetbalverenigingen Leiden in 2020, 2025, 2030, en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie recente ontwikkelingen in deelname aan voetbal in Leiden (in aantallen)

			Trainingsveldbehoefte			
Sportpark	**Vereniging**	**Aanbod**	2020	2025	2030	2040
Morskwartier I	DoCoS	2,5	2,5 (2,3)	2,5 (2,3)	2,5 (2,3)	2,0 (2,0)
Morskwartier II	Sporting Leiden	1,5	1,5 (1,6)	1,5 (1,6)	1,5 (1,6)	1,5 (1,4)
Boshuizerkade	FC Boshuizen	2	1,0 (0,7)	1,0 (0,7)	1,0 (0,7)	1,0 (0,7)
Noord I	Roodenburg	2	1,0 (0,8)	1,0 (0,8)	1,0 (0,8)	1,0 (0,8)
Kikkerpolder II	Lugdunum	2	1,0 (1,1)	1,0 (1,1)	1,0 (1,1)	1,0 (1,0)
Kikkerpolder I	LSVV'70	–	– (0,9)	– (1,2)	– (1,2)	– (0,8)
	UVS	–	– (2,2)	– (2,2)	– (2,1)	– (1,8)
	Totaal Kikkerpolder I	*2,5*	*3,0 (3,1)*	*3,5 (3,4)*	*3,5 (3,3)*	*2,5 (2,6)*
Universitair Sportcentrum	Football Factory	1	1,0 (0,9)	1,0 (1,2)	1,0 (1,2)	1,0 (0,9)
Gemeente Leiden (alle verenigingen)		**13,5**	**11,0**	**11,5**	**11,5**	**10,0**
Gemeente Leiden (excl. Football Factory)		**12,5**	**10,0**	**10,5**	**10,5**	**9,0**

4.7 Overige buitensport

Atletiek

Atletiek wordt zowel op een atletiekaccommodatie, waar alle loop-, spring-, en werponderdelen uitgevoerd kunnen worden, als in de openbare ruimte beoefend. Een gebruikelijk beeld bij atletiekverenigingen is dat ongeveer de helft van de leden voor de sportbeoefening gebruikmaakt van de sportvoorzieningen bij de atletiekaccommodatie.

In Leiden is atletiekvereniging Leiden Atletiek actief. De vereniging beschikt over een volwaardige atletiekaccommodatie op sportpark De Leidse Hout. Op de atletiekaccommodatie zijn een kunststof rondbaan van 400 meter met acht lanen, een rechte sprintbaan voor afstanden tot en met 110 meter en een (midden)ruimte met de mogelijkheid om de werp- en springnummers uit te voeren.

Leiden Atletiek telde in 2020 1.080 leden. In tabellen 4.27 en 4.28 is de verwachte ledenontwikkeling van de atletiekvereniging weergegeven. In tabel 4.27 is uitgegaan van een stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van de atletiekvereniging als in 2020. De afgelopen jaren heeft de vereniging een sterke ledengroei doorgemaakt. In tabel 4.28 zijn de gevolgen te zien als deze ledengroei standhoudt.

Tabel 4.27 (Verwacht) aantal leden Leiden Atletiek in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. stabiele sportdeelname

	Aantal leden			
Vereniging	2020	2025	2030	2040
Leiden Atletiek	1.080	1.150	1.180	1.290

Tabel 4.28 (Verwacht) aantal leden Leiden Atletiek in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. extrapolatie recente verenigingsontwikkeling

	Aantal leden			
Vereniging	2020	2025	2030	2040
Leiden Atletiek	1.080	1.290	1.490	2.040

Lacrosse

Op het Universitair Sportcentrum is studentenlacrossevereniging Leicrosse actief. De vereniging telde in het seizoen 2019/'20 in totaal 42 leden, verdeeld over twee damesteams en één herenteam.

Rugby

In Leiden zijn twee rugbyverenigingen actief. RC D.I.O.K. behoort tot de vijf grootste rugbyverenigingen van Nederland en telde in oktober 2020 630 leden. De vereniging is actief op drie natuurgrasvelden, gelegen op de sportparken Morskwartier en De Vliet. Studentenrugbyvereniging L.S.R.G. telde in oktober 2020 circa 100 leden. De vereniging speelt op een kunstgrasveld gelegen op het Universitair Sportcentrum. Dit veld wordt ook gebruikt door studentenvoetbalvereniging Football Factory. L.S.R.G. heeft naast de competitieteams een 'jongehondenteam' met beginnende spelers die tegen andere studentenverenigingen vriendschappelijke wedstrijden spelen.

Richtlijn

De veldbehoefte van de rugbyverenigingen is berekend aan de hand van de richtlijn van de rugbybond Rugby Nederland. Het aantal teams wordt hierbij vermenigvuldigd met een belastingcoëfficiënt, die afhankelijk is van de leeftijdscategorie van het team. De som van de uitkomsten bedraagt het aantal normteams. De richtlijn bedraagt 7,0 normteams per veld (ongeacht of het natuurgras of kunstgras is).

De richtlijn van Rugby Nederland is, in tegenstelling tot de andere richtlijnen voor de buitensportaccommodaties die in dit rapport worden gebruikt, niet geaccordeerd door de VNG of VSG.

Behoefte

Op basis van de richtlijn van Rugby Nederland heeft RC D.I.O.K. behoefte aan vijf rugbyvelden; L.S.R.G. heeft voldoende capaciteit bij een aanbod van één veld (tabel 4.29).

Tabel 4.29 Vraag-aanbodanalyse velden rugbyverenigingen gemeente Leiden in seizoen 2020 (in aantallen)

		Aantal	Aantal teams			
Vereniging	**Sportpark**	**velden**	Pupillen	Junioren	Senioren	**Veldbehoefte**
RC D.I.O.K.	Morskwartier	2	–	–	–	–
	De Vliet	1	–	–	–	–
	Subtotaal	*3*	*18*	*7*	*6*	*5 (4,2)*
L.S.R.G.	Universitair Sportcentrum Leiden	1	–	–	3[A]	1 (0,6)
Gemeente Leiden		**4**	**18**	**7**	**9**	**6**

A) Exclusief één 'jongehondenteam' dat geen competitie speelt.

Toelichting: De veldbehoefte van de rugbyverenigingen is berekend aan de hand van de richtlijn van de rugbybond Rugby Nederland. Deze richtlijn is niet geaccordeerd door de VNG of VSG.

Toekomst

In tabellen 4.30 en 4.31 is de verwachte veldbehoefte van de twee rugbyverenigingen weergegeven. In tabel 4.30 is uitgegaan van stabiele sportdeelname, dus dat in de toekomst hetzelfde aandeel van de inwoners van Leiden per leeftijdscategorie lid is van een rugbyvereniging als in 2020. De deelname aan rugby in Leiden is de afgelopen jaren echter toegenomen. In tabel 4.31 is de toekomstige ruimtebehoefte berekend als deze ontwikkeling in deelname doorzet.

De verwachte bevolkingsgroei heeft invloed op de (afgeronde) veldbehoefte van RC D.I.O.K. Deze neemt toe, waardoor in 2040 één extra veld nodig is ten opzichte van 2020 (tabel 4.30). Indien de ontwikkeling in rugbydeelname wordt geëxtrapoleerd naar de toekomst, neemt de veldbehoefte van rugby sterker toe (tabel 4.31).

Tabel 4.30 (Verwachte) veldbehoefte rugbyverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en een stabiele sportdeelname (in aantallen)

		Behoefte			
Vereniging	**Aanbod**	**2020**	**2025**	**2030**	**2040**
RC D.I.O.K.	3	5 (4,2)	5 (4,6)	5 (4,8)	6 (5,4)
L.S.R.G.	1	1 (0,6)	1 (0,7)	1 (0,7)	1 (0,7)
Gemeente Leiden	**4**	**6**	**6**	**6**	**7**

Tabel 4.31 (Verwachte) veldbehoefte rugbyverenigingen gemeente Leiden in 2020, 2025, 2030 en 2040 o.b.v. bevolkingsprognoses en extrapolatie van recente ontwikkelingen in rugbydeelname in Leiden (in aantallen)

		Behoefte			
Vereniging	**Aanbod**	**2020**	**2025**	**2030**	**2040**
RC D.I.O.K.	3	5 (4,2)	5 (4,8)	6 (5,4)	7 (6,8)
L.S.R.G.	1	1 (0,6)	1 (0,8)	1 (0,9)	2 (1,1)
Gemeente Leiden	**4**	**6**	**6**	**7**	**9**

5. Samenvatting en beschouwing

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksvragen beantwoord en de resultaten van het onderzoek beschouwd. Eerst worden de belangrijkste resultaten samengevat en wordt antwoord gegeven op de twee hoofdvragen. In de slotparagraaf worden de resultaten met elkaar in verband gebracht en de belangrijkste aandachtspunten inzichtelijk gemaakt.

5.1 Samenvatting

Context

Leiden groeit van ruim 125.000 inwoners in 2020 naar 145.000 inwoners in 2040. De grootste toename zal plaatsvinden in de leeftijdscategorie 65 jaar en ouder (+12.800; +66%), terwijl het aantal inwoners jonger dan 20 jaar met ruim 7.000 zal toenemen (+31%). Binnen- en buitensportaccommodaties worden voornamelijk door deze laatste leeftijdscategorie gebruikt.

Bijna één op de vier inwoners van de gemeente is lid van een sportvereniging (24%). Dit is nagenoeg gelijk aan het landelijke gemiddelde (25%), maar hoger dan het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten (22%). Het aantal inwoners van Leiden dat wekelijks sport is in de periode 2009-2019 toegenomen, en daarmee ook het ledental van de sportverenigingen. Hierin is wel een verschil te zien naar sporttak. Het aantal leden van bijvoorbeeld de atletiek-, handbal-, hockey- en rugbyverenigingen is gestegen, sterker zelfs dan de bevolking, terwijl het aantal leden van de tennis- en voetbalverenigingen recent is gedaald, ondanks de bevolkingsgroei.

Scholen maken van sportaccommodaties gebruik voor bewegingsonderwijs. In Leiden wordt in 2020 op 44 scholen onderwijs verzorgd aan ruim 20.300 leerlingen. In 2040 zal het aantal leerlingen tot 22.600 zijn toegenomen (+11%).

Binnensport

“Wat is de huidige (2020) en toekomstige (2025, 2030 en 2040) behoefte aan binnensportaccommodaties in Leiden en hoe verhoudt deze zich tot het huidige aanbod?”

Aanbod

Het aanbod aan binnensportruimte in Leiden bestaat uit vijf sporthallen, acht sportzalen en 43 gymzalen. Het totale aanbod aan ruimte voor de zaalsport in de gemeente is daarmee lager dan het landelijk gemiddelde en het gemiddelde in vergelijkbare gemeenten. Dit verschil wordt veroorzaakt door het relatief lage aantal sporthallen. Met name sporthallen bieden sportverenigingen juist de functionaliteit die nodig is voor het organiseren van goed sportaanbod. Reeds geplande mutaties in het aanbod zullen leiden tot een uitbreiding van het aanbod aan sporthallen (+1) en sportzalen (+1) en een afname van het aantal gymzalen (-3).

(Georganiseerde) binnensport

De behoefte vanuit de (georganiseerde) binnensport in 2020 is, op basis van een globale richtlijn, vastgesteld op minimaal zes sporthallen en negen sportzalen. Het huidige aanbod aan beide typen sportaccommodaties is lager dan deze behoefte. Naar verhouding is het aanbod voor de 11.200 in Leiden woonachtige studenten ruim, met als gevolg een krapper aanbod voor niet-studenten.

Door de verwachte bevolkingsgroei zal de behoefte toenemen. Ondanks de geplande uitbreidingen in het aanbod zal de toekomstige normatieve behoefte groter zijn dan het aanbod. De geplande extra sporthal is

onderdeel van het nieuwe Universitair Sportcentrum en zal hoogstwaarschijnlijk bijna uitsluitend worden gebruikt voor de studentensport.

Van de sportgebruikers van de Leidse binnensportaccommodaties vindt 40 procent dat het huidige aanbod voldoende is voor de behoefte in de gemeente; eveneens 40 procent vindt het tegenovergestelde. Ongeveer één op de drie sportverenigingen geeft aan dat zij op dit moment een extra behoefte aan binnensportruimte in de gemeente hebben die niet geaccommodeerd kan worden. De meeste van deze sportverenigingen zijn uitsluitend in de wintermaanden actief in de binnensportaccommodaties. Een aantal Leidse verenigingen wijkt uit naar accommodaties buiten de gemeente.

Bewegingsonderwijs

Voor het normatief aantal gymlessen van de in de gemeente gevestigde scholen voor het basisonderwijs en speciaal onderwijs in Leiden zijn minimaal 27 zaaldelen nodig en voor de gymlessen in het voortgezet onderwijs minimaal 29 zaaldelen. In de gemeente zijn 59 af te scheiden zaaldelen aanwezig die beschikbaar en geschikt zijn voor het bewegingsonderwijs. Gemeentebreed zijn dus voldoende zaaldelen aanwezig. Vanwege de vereiste spreiding van het aanbod over de gemeente en gelet op het benodigde deelgebruik van de accommodaties als gevolg van de verhouding tussen behoefte en aanbod, is het echter zeer waarschijnlijk dat er knelpunten bestaan bij het inroosteren van alle gymlessen van de scholen.

De verwachte leerlingentoename leidt tot een toename in de behoefte van minimaal vijf zaaldelen tot en met 2040. De geplande mutaties leiden eveneens tot een toename van vijf zaaldelen.

Meer dan de helft van de scholen geeft aan dat het huidige aanbod niet volstaat om het bewegingsonderwijs op een goede wijze in te plannen (54%). Voornamelijk wordt aangegeven dat de tijd moet worden verdeeld wanneer meerdere scholen gebruikmaken van een accommodatie en dat het hierdoor niet altijd mogelijk is om op de gewenste momenten en het gewenste, en in de toekomst verplichte, aantal keren bewegingsonderwijs te geven.

Gebruik

De Leidse sporthallen zijn gedurende het hele jaar 45 procent van de tijd bezet, de sportzalen 36 procent en de gymzalen 28 procent. Ten opzichte van sporthallen in vergelijkbare gemeenten worden de Leidse sporthallen veel gebruikt, zowel voor het bewegingsonderwijs als voor sportieve doeleinden. Het gemiddelde gebruik van de Leidse sportzalen en gymzalen komt overeen met het gebruik dat is waargenomen in vergelijkbare gemeenten.

De druk op de Leidse binnensportaccommodaties (met name sporthallen) is het hoogst op de doordeweekse avonden, specifiek tussen 18:00 en 22:00 uur. In de wintermaanden zijn de sporthallen tijdens dit tijdblok gemiddeld 91 procent van de tijd bezet, en buiten de wintermaanden 55 procent van de tijd. De toename in de wintermaanden is het gevolg van zaaltrainingen en -competities van ‘veldsporten’ die niet het hele jaar door plaatsvinden.

Doordeweeks overdag maken scholen gebruik van de binnensportaccommodaties voor het bewegingsonderwijs. In veel sporthallen, sportzalen en gymzalen worden tijdens de uren waarop doorgaans de gymlessen worden ingepland (09:00-12:00 uur en 13:00-15:00 uur) hoge bezettingsgraden gehaald. Dit sluit aan bij de eerder genoemde verwachte knelpunten bij het inroosteren van het bewegingsonderwijs.

Buitensport

"*Wat is de huidige (2020) en toekomstige (2025,2030 en 2040) behoefte aan buitensportaccommodaties in Leiden en hoe verhoudt deze zich tot het huidige aanbod?*".

In de volgende alinea's wordt voor hockey, tennis en voetbal, als grootste sporten, afzonderlijk antwoord gegeven op deze vraag. Vervolgens wordt voor de overige buitensporten samen een antwoord geformuleerd.

Hockey

Leiden beschikt over relatief weinig hockeyvelden, terwijl het aandeel inwoners dat lid is van een (Leidse) hockeyvereniging hoog is. De velden in de gemeente vormen de thuisbasis voor twee verenigingen. LHC Roomburg heeft op zaterdag, wanneer de jeugdteams actief zijn, op basis van de richtlijnen onvoldoende capaciteit tot haar beschikking op sportpark Roomburg. De vereniging wijkt hierom op zaterdagen gedeeltelijk uit naar een ander sportpark, waar geen officieel hockeyveld aanwezig is. De bevolkingsgroei zal leiden tot een toename van het potentiële aantal leden en dus van de ruimtebehoefte van de vereniging. Deze groei kan met de huidige velden niet worden gefaciliteerd.

Studentenvereniging THOR heeft naar verwachting volgens de richtlijnen voldoende ruimte op het ene hockeyveld op het Universitair Sportcentrum, nu en in de toekomst.

Tennis

De druk op de Leidse tennisbanen is relatief hoog. De meeste tennisverenigingen hebben echter volgens de richtlijn voldoende capaciteit tot hun beschikking. Wel kan de lokale context bij een vereniging leiden tot knelpunten. Bij specifieke verenigingen is op basis van de richtlijnen sprake van een capaciteitstekort, te weten bij T.C. De Leidse Hout en T.C. Roomburg. Het normatief tekort bij T.C. Roomburg is het meest nijpend.

De bevolkingstoename, waaronder ook in de oudere leeftijdsgroepen, zal waarschijnlijk leiden tot een toename van het aantal leden van de tennisverenigingen. Gemeentebreed kan een normatief tekort ontstaan. De afgelopen jaren is echter zowel landelijk als in de gemeente het aandeel inwoners dat lid is van een tennisvereniging afgenomen. Indien deze trend doorzet, zal ondanks de bevolkingsgroei geen gemeentebreed normatief tekort ontstaan en zal een deel van de knelpunten bij de eerdergenoemde tennisverenigingen ophouden te bestaan.

Voetbal

In Leiden zijn relatief weinig voetbalvelden aanwezig ten opzichte van het landelijk gemiddelde, het gemiddelde in de regio en het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten. Daarentegen betreffen relatief veel velden in de gemeenten kunstgras, wat intensiever bespeeld kan worden dan natuurgras. Mede hierdoor is, ondanks de kleine hoeveelheid velden, de druk op de Leidse voetbalvelden laag.

Gemeentebreed zijn volgens de richtlijnen voldoende velden beschikbaar voor de Leidse voetbalverenigingen, voor zowel de wedstrijden als de trainingen. Op drie sportparken wordt wel een normatief tekort geconstateerd: op sportparken Morskwartier I en Kikkerpolder I en op het Universitair Sportcentrum. De tekorten op Morskwartier I en het Universitair Sportcentrum zijn klein. Alle tekorten hebben betrekking op de zaterdag, terwijl de velden op zondag een groot deel van de tijd leeg staan.

Naar verwachting zal de bevolkingsontwikkeling in de gemeente leiden tot een grotere behoefte aan voetbalvelden. Gemeentebreed zijn in 2040, bij een gelijkblijvende verdeling van de behoefte over het weekend, normatief minimaal acht voetbalvelden extra nodig ten opzichte van de huidige situatie. Dat betekent een gemeentebreed tekort van zes en een half velden. Een evenrediger verdeling van de teams

over het weekend kan een oplossing zijn voor een deel van deze knelpunten. Tenminste één extra veld voor trainingen is in dit geval nog wel nodig. De deelname aan voetbal in Leiden is over de laatste jaren echter afgenomen, mocht deze trend doorzetten, dan zal de behoefte aan voetbalvelden juist afnemen.

Overige buitensporten

Handbalvereniging Saturnus heeft op basis van de richtlijnen voldoende ruimte met het huidige veld waarover de vereniging beschikt. Mogelijk zijn in 2040 extra velden nodig, als de recente toename in handbaldeelname doorzet.

Honk- en softbalvereniging Biënto heeft volgens de richtlijnen voldoende capaciteit tot haar beschikking, nu en in de toekomst.

De Leidse korfbalverenigingen hebben in 2020 voldoende velden tot hun beschikking, en in de toekomst waarschijnlijk ook. Daarbij komt nog dat op twee korfbalvelden op sportpark Saffierstraat in 2020 geen vereniging meer actief is.

Naast bovenstaande sporten zijn sportverenigingen van andere sporttakken op de Leidse sportparken gehuisvest. Een van deze verenigingen is rugbyvereniging RC D.I.O.K. De vereniging behoort tot de vijf grootste rugbyverenigingen van Nederland. Op basis van de richtlijn heeft de vereniging in 2020 onvoldoende capaciteit tot haar beschikking en kan de verwachte groei in leden niet worden gefaciliteerd.

5.2 Beschouwing

Het aanbod aan Leidse sportaccommodaties sluit niet in alle gevallen aan op de behoefte in de gemeente. Het is de verwachting dat de bevolkingsomvang van Leiden tot en met 2040 zal toenemen, en daarmee de behoefte aan binnen- en buitensportaccommodaties. Boven op de bevolkingsgroei is in de gemeente sprake van een toenemende sportdeelname.

Binnensport

Onvoldoende accommodaties voor bewegingsonderwijs

De gemeente heeft geen wettelijke taakstelling in het voorzien in accommodaties voor de sportbeoefening van haar inwoners. Deze taak heeft zij wel op het gebied van het bewegingsonderwijs. Geconstateerd wordt dat de huidige capaciteit die beschikbaar en geschikt is voor het bewegingsonderwijs, knelt met de behoefte van de Leidse scholen. Het merendeel van de scholen bevestigt dit: zij geven aan dat door de druk op de accommodaties op het moment niet het gewenste aantal uur en/of op de gewenste momenten bewegingsonderwijs kan worden gegeven.

Het verdient de aanbeveling verdiepende analyses uit te voeren naar de knelpunten die bij het bewegingsonderwijs worden geconstateerd en ervaren, zeker gelet op de verwachte leerlingentoename en op het feit dat scholen in het primair onderwijs vanaf 2023 worden verplicht om hun leerlingen wekelijks minimaal twee lesuren bewegingsonderwijs te geven.

Vanuit sport gemengd gebruik gewenst

Veel binnensportaccommodaties worden (deels) gesticht als bewegingsonderwijsaccommodaties en worden ook (deels) als zodanig gefinancierd. Enerzijds vanuit het oogpunt van exploitatie en anderzijds door de waargenomen knelpunten bij de zaalsport is gemengd gebruik van nieuw te stichten accommodaties wenselijk.

In de praktijk zou dit betekenen dat het bewegingsonderwijs wordt geclusterd in sporthallen. Sporthallen voldoen aan de (afmetings)eisen die worden gesteld aan de meeste zaalsporten en bieden verenigingen de mogelijkheid hun activiteiten te clusteren om een verenigingsgevoel te creëren en om organisatorisch beter uit te komen met het kader en de leden. Onderzocht kan worden of de 3 Octoberhal, waarvan het plan is deze te slopen na de ingebruikname van het nieuwe Indoor Sportcentrum, voldoende bestaansrecht houdt, vanuit zowel de (georganiseerde) sport als het onderwijs, of dat vervangende capaciteit wenselijk is. De 3 Octoberhal is op het moment niet geschikt voor het bewegingsonderwijs.

Winterperiode
Een significant deel van de knelpunten voor de zaalsport in de sporthallen wordt veroorzaakt door de instroom van gebruikers in de wintermaanden. Tijdelijke overkappingen, zoals blaashallen, van de sportvelden in de buitenlucht kunnen uitkomst bieden in het faciliteren van de extra behoefte in de wintermaanden. De vrijgekomen ruimte kan vervolgens worden benut voor groei van de overige verenigingen.

Bovenstaande punten nemen niet weg dat mogelijkheden voor intensivering van het gebruik van de Leidse sportaccommodaties bestaat. Dit is ook in 2018 geconcludeerd in een rapport van Drijver en Partners voor de gemeente Leiden (Drijver en Partners, 2018).

Buitensport

Knelpunten sportpark Roomburg
Het merendeel van de Leidse buitensportverenigingen heeft voldoende ruimte tot haar beschikking op de sportparken in de gemeente. Op een enkel sportpark worden op basis van richtlijnen knelpunten waargenomen, waarbij de normatieve tekorten op sportpark Roomburg noemenswaardig zijn. De desbetreffende tennisvereniging en hockeyvereniging hebben minder ruimte tot hun beschikking dan op basis van de richtlijnen benodigd is. De gemeente Leiden kan het gesprek met de verenigingen aangaan waar knelpunten worden waargenomen, om te bezien hoe zij tegen de huidige verhouding tussen aanbod en behoefte aankijken en of, indien nodig, andere oplossingen voorhanden zijn dan ruimtelijke aanpassingen.

Kanttekening bij knelpunten
In het kader van de tekortschietende capaciteit moeten drie opmerkingen geplaatst worden. Ten eerste is een deel van de (mogelijke) knelpunten op verschillende sportparken het gevolg van een onevenredige verdeling van de behoefte over het weekend. De velden worden op zaterdag volop bespeeld, terwijl deze op zondag leeg staan. Ten tweede zijn op sportpark Saffierstraat twee velden aanwezig waarop op het moment geen vereniging actief is. Er kan onderzocht worden in hoeverre het wenselijk en haalbaar is om deze velden voor andere sportdoeleinden in te zetten. Ten derde is het deelgebruik van velden, zoals de hockeyvereniging die uit nood geboren gebruikmaakt van korfbalveldenvelden, vanuit het oogpunt van optimale benutting van de sportcapaciteit wenselijk. Misschien zou dit zelfs gestimuleerd moeten worden.

Effecten bevolkingsgroei
De bevolkingsgroei zal waarschijnlijk leiden tot een behoefte aan extra tennisbanen en hockey-, rugby- en voetbalvelden. Wanneer bevolkingsprognoses op een lager niveau (bijvoorbeeld wijkniveau) beschikbaar komen, kan nauwkeuriger in beeld worden gebracht waar in de gemeente de extra velden nodig zijn. Hierbij is het ook van belang om de ontwikkelingen van de Leidse verenigingen te monitoren, ook in de andere sporttakken. De handbaldeelname in de gemeente is de laatste jaren bijvoorbeeld gestegen. Als deze trend zich doorzet, is mogelijk aanvullende capaciteit nodig om de groei te faciliteren.

Effecten coronacrisis

In het kader van monitoring moet ook de coronacrisis benoemd worden. In het huidige onderzoek is de invloed van de coronacrisis buiten beschouwing gelaten en is gekeken naar de situatie vóór de uitbraak van het virus. Het is nog onduidelijk wat de coronacrisis voor gevolgen gaat hebben voor de korte en lange termijn, enerzijds voor de sportdeelname en anderzijds voor de ontwikkeling van de sportverenigingen en hun ruimtebehoefte. Het is van belang om, nadat de crisis voorbij is, de stand van zaken bij de verenigingen op te maken, om te bezien in hoeverre de maatregelen (positieve of negatieve) gevolgen hebben gehad voor bijvoorbeeld het aantal leden.

Verenigingsavonden

De behoefte aan binnen- en buitensportruimte in dit onderzoek is bepaald aan de hand van planningsnormen en -richtlijnen. De behoefte is echter meer dan een getal en van meer lokale factoren afhankelijk dan via een algemene richtlijn kan worden bepaald. Daarom zijn de resultaten van het onderzoek op twee verenigingsavonden gepresenteerd: één voor de binnensport en één voor de buitensport. De aanwezige verenigingen gaven aan zich te herkennen in de uitkomsten van het onderzoek.

De binnensportverenigingen gaven aan krapte te ervaren, voornamelijk op de doordeweekse avonden in de winterperiode. Daarbovenop gaven ze aan dat nieuwe vormen (zoals ‘walking’-varianten) ook steeds populairder worden en momenteel ook af en toe (noodgedwongen) gebruik gemaakt wordt van accommodaties die niet geschikt zijn (niet voldoen aan de afmetingseisen of niet voldoende aanwezige materialen) voor de betreffende sport. Het verdient dan ook de aanbeveling om niet alleen te kijken welke mogelijkheden voor intensivering van de binnensportaccommodaties er bestaan, maar ook of de ‘juiste’ sport in de ‘juiste’ binnensportaccommodatie terecht kan.

Onder de buitensportverenigingen waar krapte of tekorten worden waargenomen volgens de planningsnormen en -richtlijnen erkenden de aanwezige verenigingen deze signalen. Daarnaast gaven verenigingen aan dat, zoals paragraaf 2.4 ook uitwijst, een gedeelte van de aanwas aan leden niet uit de eigen gemeente komt, maar uit randgemeenten. De bevolkingsontwikkeling van deze randgemeenten is niet meegenomen in het huidige onderzoek. Ook hierom wordt het de gemeente aangeraden de ontwikkeling van de Leidse verenigingen te monitoren om eventuele overschotten of tekorten vroegtijdig te signaleren.

Referenties

Dienst Uitvoering Onderwijs (2020). *Ingeschrevenen hoger onderwijs*. Groningen: Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

Drijver en Partners (2018). *Toekomstperspectief binnensport Leiden*. Alblasserdam: Drijver en Partners.

Gemeente Leiden (2015). *Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Leiden, 2015*. Leiden: Gemeente Leiden.

Hoeijmakers, R. & Kalmthout, J. van (2020). *Gevolgen coronacrisis voor sportverenigingen: stand van zaken najaar 2020*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoeijmakers, R., & Romijn, D. (2018). *'Onze sport is booming': een casestudie naar de opkomst van padel, beachvolleybal en boulderen*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R., Hoenderkamp, K., Poel, H. van der, Bakker, S., Romijn, D. & Werff, H. van der (2013). *Sportaccommodaties in beeld.* Utrecht: Mulier Instituut.

Hoekman, R., Ruikes, D., Schots, M. & Brus, J. (2020). *Jaarrapport Duurzame Sportinfrastructuur 2020*. Utrecht: Mulier Instituut.

Knol, F.A., Neevel, C.V., Stijnenbosch, M.H., & Willems, M.J.E. (2002). *Planologische kengetallen*. Alphen aan den Rijn: Kluwer bv.

Bijlagen

Bijlage 1 – Herkomst- en afstandscijfers leden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen

Herkomst leden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen

Tabel b1.1 Herkomst leden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen gemeente Leiden in 2020 (in procenten)

Vereniging	Leiden	Oegstgeest	Leiderdorp	's-Gravenhage	Voorschoten	Overige gemeenten
Hockey	*87*	*1*	*3*	*1*	*2*	*6*
LHC Roomburg	88	1	3	–	2	6
THOR	75	1	2	8	3	11
Tennis	*80*	*8*	*4*	*1*	*1*	*6*
LTV De Merenwijk	81	3	11	–	1	4
S.T.V. Qravel	71	3	3	5	1	18
TC de Leidse Hout	76	18	2	–	–	3
T.C. Roomburg	94	–	3	–	1	2
Tennisclub Unicum	68	18	4	2	1	7
T.V. Stevenshof	84	2	1	1	4	8
Voetbal	*77*	*4*	*4*	*4*	*3*	*7*
DoCoS	90	2	1	–	3	4
FC Boshuizen	65	4	10	2	7	12
Football Factory	44	2	4	41	–	9
LSVV'70	80	6	1	1	–	12
Lugdunum	86	3	4	1	1	6
Roodenburg	82	1	11	1	2	4
Sporting Leiden	73	5	5	2	7	8
UVS	75	8	5	–	3	9

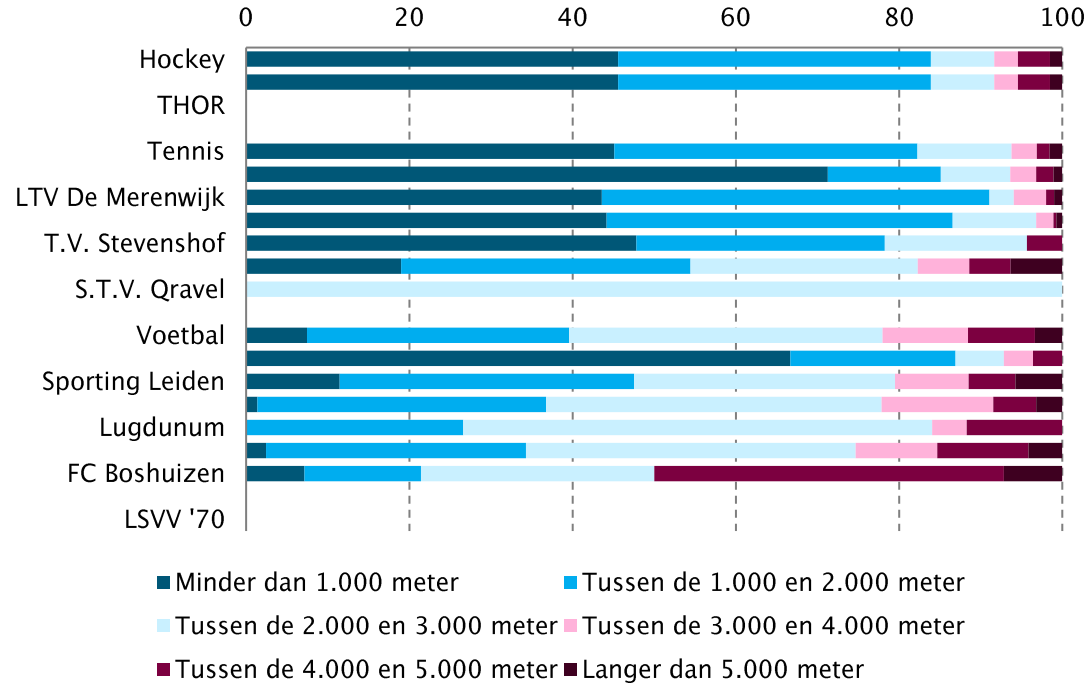
Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel b1.2 Herkomst leden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen die woonachtig zijn in gemeente Leiden in 2020 (in procenten)

Vereniging	Binnenstad-Noord	Binnenstad-Zuid	Boerhaave-district	Gasthuisdistrict Bos- en	Leiden-Noord	Merenwijk-district	Mors-district	Roodenburgerdistrict	Stationsdistrict	Stevenshof
Hockey	*10*	*11*	*1*	*12*	*4*	*1*	*3*	*56*	*1*	*1*
LHC Roomburg	9	10	1	12	3	1	3	59	1	1
THOR	24	22	11	15	10	1	6	6	2	1
Tennis	*10*	*8*	*11*	*10*	*5*	*15*	*4*	*29*	2	6
LTV De Merenwijk	6	5	2	3	7	67	2	8	–	1
S.T.V. Qravel	20	16	15	18	7	2	8	8	3	4
TC de Leidse Hout	5	3	75	6	4	1	3	2	2	–
T.C. Roomburg	6	10	–	11	1	1	1	69	1	–
Tennisclub Unicum	19	10	5	11	14	18	6	11	4	1
T.V. Stevenshof	–	1	2	13	–	2	10	6	1	64
Voetbal	*7*	*4*	*2*	*15*	*17*	*15*	*14*	*8*	1	18
DoCoS	2	1	1	19	2	3	28	6	–	38
FC Boshuizen	15	–	–	20	15	16	13	10	2	10
Football Factory	14	19	3	22	4	4	10	18	2	3
LSVV'70	33	11	6	10	18	2	10	7	2	1
Lugdunum	10	3	1	6	38	21	8	6	1	3
Roodenburg	4	1	1	11	50	25	2	5	–	3
Sporting Leiden	7	4	2	17	9	3	16	5	2	35
UVS	5	4	2	12	22	36	2	13	1	4

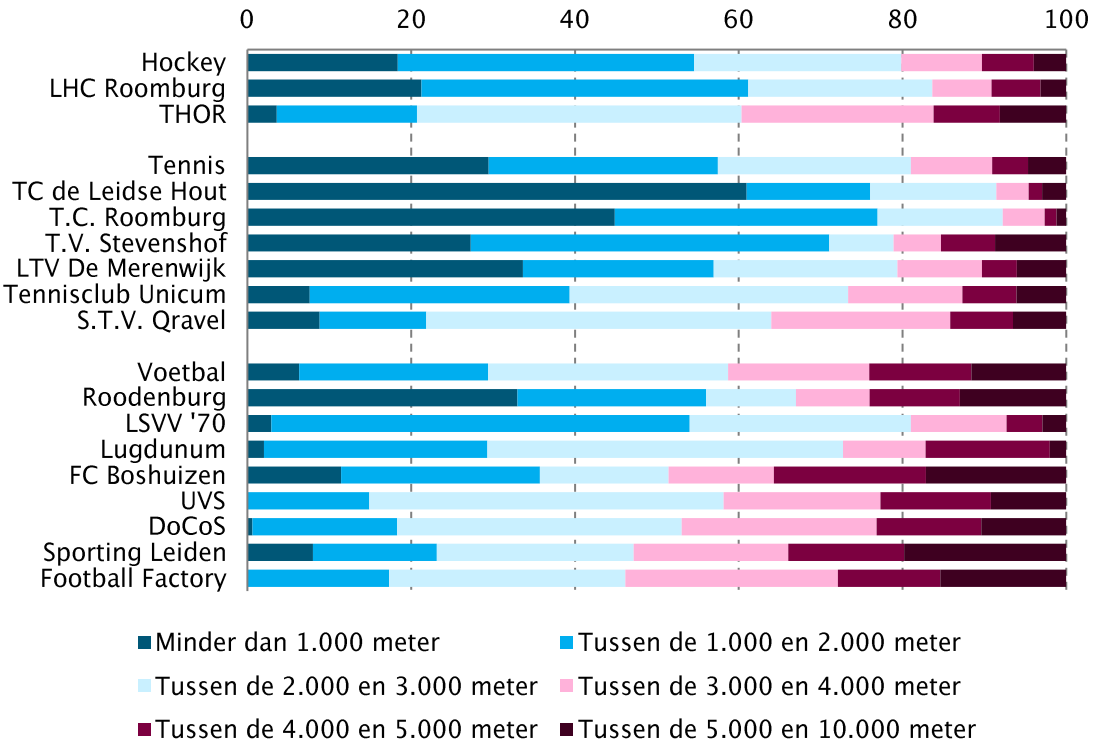
Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Figuur b1.1 Reisafstanden jeugdleden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen gemeente Leiden in 2020

Toelichting: THOR, Football Factory en LSVV'70 hebben geen jeugdleden.
Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Figuur b1.2 Reisafstanden seniorleden hockey-, tennis- en voetbalverenigingen gemeente Leiden in 2020

Bron: KNHB, 2019; KNLTB, 2019; KNVB, 2019. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 2 – Onderwijsafstanden

Tabel b2.1 Aantal binnensportaccommodaties binnen 1 kilometer van de onderwijslocaties voor het basisonderwijs in de gemeente Leiden in 2020 (in aantallen; gemeten over de weg)

		Aantal binnensportaccommodaties binnen 1 kilometer		
Wijk	**School**	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen
Binnenstad-Noord	Lucas van Leyden (Sint Ursulasteeg)	–	–	2 (0)
	Lucas van Leyden (Houtmarkt)	–	–	1 (–)
Binnenstad-Zuid	Haanstra	–	–	4 (1)
	Lucas van Leyden (Vliet)	–	–	4 (1)
Leiden-Noord	De Springplank	1 (1)	–	5 (4)
	De Singel	1 (1)	–	5 (4)
	Mareland	–	–	2 (–)
	De Viersprong	1 (1)	–	6 (5)
Roodenburgerdistrict	Er-Risèlèh	–	1 (–)	4 (1)
	Joppensz	–	1 (–)	3 (1)
	St. Joseph (Oppenheimstraat)	–	1 (–)	4 (2)
	Lorentz	–	1 (–)	4 (2)
	Arcade	–	–	2 (2)
Bos- en Gasthuisdistrict	De Ley	1 (1)	–	2 (–)
	St. Joseph (Kennedylaan)	–	1 (–)	4 (2)
	Apollo	–	1 (–)	4 (2)
	Leimundo	1 (1)	–	4 (–)
Morsdistrict	Pacelli	–	–	6 (3)
	Eerste Leidse Schoolvereniging	–	–	4 (3)
	De Morskring (Damlaan)	–	–	6 (3)
	De Morskring (Storm Buysingstraat)	–	–	6 (3)
Boerhaavedistrict	De Leidse Hout	–	2 (2)	10 (–)
	Woutertje Pieterse	–	3 (3)	9 (–)
Merenwijk	De Zijlwijk (Regenboogpad)	–	–	2 (2)
	De Zijlwijk (Schaduwpad)	–	–	1 (1)
	De Tweemaster	–	1 (1)	–
	Merenwijk	–	–	4 (3)
	De Meerpaal	–	1 (1)	1 (1)
	De Dukdalf	–	–	1 (1)
Stevenshof	De Zwaluw	–	–	2 (1)
	't Klankbord	–	–	2 (1)
	De Stevenshof	–	–	2 (1)
	Anne Frank	–	–	2 (1)

Toelichting: Het aantal binnensportaccommodaties is exclusief de binnensportaccommodaties die niet geschikt of beschikbaar zijn voor bewegingsonderwijs. Tussen haakjes staat het aantal accommodaties in eigendom van de gemeente Leiden.

Tabel b2.2 Aantal binnensportaccommodaties binnen 1 kilometer van de onderwijslocaties voor het speciaal onderwijs (sbo en (v)so) in de gemeente Leiden in 2020 (in aantallen; gemeten over de weg)

		Aantal binnensportaccommodaties binnen 1 kilometer		
Wijk	**School**	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen
Bos- en Gasthuisdistrict	Leo Kannercollege	1 (1)	1 (–)	3 (1)
	Het Metrum (Schubertlaan)	–	2 (–)	4 (2)
	Het Metrum (Donizettilaan)	–	1 (–)	4 (2)
	Auris	1 (1)	1 (–)	7 (2)
Morsdistrict	De Weerklank	–	–	4 (3)
Boerhaavedistrict	De Thermiek (Blauwe Vogelweg)	–	–	6 (–)
	PI de Brug	–	–	6 (–)
	SBO de Vlieger	–	3 (3)	9 (–)
	VSO Leystede (de Thermiek)	–	3 (3)	9 (–)

Toelichting: Het aantal binnensportaccommodaties is exclusief de binnensportaccommodaties die niet geschikt of beschikbaar zijn voor bewegingsonderwijs. Tussen haakjes staat het aantal accommodaties in eigendom van de gemeente Leiden.

Tabel b2.3 Aantal binnensportaccommodaties binnen 1 kilometer van de onderwijslocaties voor het voortgezet onderwijs in de gemeente Leiden in 2020 (in aantallen; gemeten over de weg)

		Aantal binnensportaccommodaties binnen 1 kilometer		
Wijk	**School**	Sporthallen	Sportzalen	Gymzalen
Leiden-Noord	Marecollege (Sumatrastraat)	1 (1)	–	6 (5)
	Stedelijk Gymnasium Leiden Socrates	–	–	1 (–)
Roodenburgerdistrict	Bonaventura Burggravenlaan/Kernstraat	–	1 (–)	3 (1)
	Stedelijk Gymnasium Athena (Lammeschansweg)	–	1 (–)	4 (1)
	Stedelijk Gymnasium Athena (Fruinlaan)	–	1 (–)	3 (1)
	Da Vinci Bètaplein	–	1 (–)	1 (–)
	Da Vinci Kanaalpark	–	1	–
Bos- en Gasthuisdistrict	Vlietland College	–	1 (–)	3 (2)
	OCL de Delta	1 (1)	–	3 (–)
	Leonardo College	1 (1)	1 (–)	4 (1)
Boerhaavedistrict	Driestar College	–	3 (3)	9 (–)
	Het Waterland	–	3 (3)	9 (–)
	Beroepscollege Leystede (Bonaventura/Visser 't Hooft)	–	3 (3)	9 (–)
	Bonaventura Mariënpoelstraat (Antonie Duycklaan)	–	2 (2)	10 (–)
	Visser 't Hooft Kagerstraat	–	3 (3)	9 (–)
	Da Vinci Kagerstraat	–	3 (3)	9 (–)

Toelichting: Het aantal binnensportaccommodaties is exclusief de binnensportaccommodaties die niet geschikt of beschikbaar zijn voor bewegingsonderwijs. Tussen haakjes staat het aantal accommodaties in eigendom van de gemeente Leiden.

Bijlage 3 – Leden- en teamaantallen buitensportverenigingen

Tabel b3.1 Aantal leden Leiden Atletiek in 2020

(Leeftijds)categorie	Aantal leden
Pupillen	281
Junioren	251
Senioren	548

Bron: Atletiekunie, 2020.

Tabel b3.2 Aantal teams handbalvereniging Saturnus per categorie in 2019/'20

(Leeftijds)categorie	Aantal teams
Senioren	5
A-jeugd	1
C-jeugd	3
D-jeugd	1
E-jeugd	1

Bron: Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond (KNBSB), 2020.

Tabel b3.3 Aantal teams honk- en softbalvereniging Biënto per categorie in 2020

Sport	(Leeftijds)categorie	Aantal teams
Honkbal	Senioren 4e klasse (m/v)	1
	Pupillen 3e klasse (m/v)	1
Softbal	Senioren 4e klasse (v)	1
Beeball	Pupillen beeball (m/v)	1

Bron: Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond (KNBSB), 2020.

Tabel b3.4 Aantal teams korfbalverenigingen gemeente Leiden per categorie in 2019/'20

Categorie	LCKC Pernix	Sporting Trigon	KZ Danaïden
Senioren	7	5	11
A	3	-	3
B	3	-	3
C	3	2	3
D	5	1	1
E	2	-	2
F	-	1	1
G-teams	-	1	-

Bron: Koninklijk Nederlands Korfbalverbond (KNKV), 2020.

Tabel b3.5 Aantal teams hockeyverenigingen gemeente Leiden per categorie in 2019/'20

Speeldag	(Leeftijds)categorie		THOR	LHC Roomburg
Zaterdag	Jongens	A	–	3
		B	–	3
		C	–	3
		11D	–	5
		8D	–	
		8E	–	3
		6E	–	4
		F	–	7
	Meisjes	A	–	4
		B	–	6
		C	–	6
		11D	–	5
		8D	–	
		8E	–	4
		6E	–	4
		F	–	9
Zondag	Heren	Senioren	–	7
		Veteranen	–	5
	Dames	Senioren	5	13
		Veteraten	–	2

Bron: Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB), 2020.

Tabel b3.6 Aantal teams rugbyvereniging RC D.I.O.K. per categorie in 2020

(Leeftijds)categorie	Aantal teams
Guppen U6	3
Turven U8	6
Benjamins U10	5
Mini's U12	4
Cubs U14	3
Junioren U16	2
Colts U18	2
Dames >18	1
Heren >18	5

Bron: Rugby Nederland, 2020.

Tabel b3.7 Aantal leden tennisverenigingen Leiden per categorie in 2020

	L.T.V. De Merenwijk	S.T.V. Qravel	T.C. De Leidse Hout	T.C. Roomburg	T.C. Unicum	T.V. Stevenshof	T.V. Zuid-West
Junioren	97	1	94	279	80	23	19
Senioren	462	404	308	778	849	254	249

Bron: Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB), 2020.

Tabel b3.8 Aantal teams voetbalverenigingen gemeente Leiden per categorie in 2020/'21

Speeldag	(Leeftijds)categorie		DoCoS	Sporting	FC Boshuizen	LSVV'70		Lugdunum	Roodenburg	UVS	Football
Zaterdag	Mannen/jongens	Senioren	6	10	3	7	2	4	7	6	
		35+	–	–	1	–	–	–	–	–	
		O19	2	1	1	–	1	–	2	–	
		O17	3	1	–	–	1	1	3	–	
		O16	–	–	–	–	1	–	1	–	
		O15	4	1	–	–	–	1	3	–	
		O14	–	–	–	–	1	–	2	–	
		O13	3	–	–	–	1	–	4	–	
		O12	3	1	–	–	–	1	3	–	
		O11	5	2	–	–	2	1	4	–	
		O10	3	–	–	–	1	1	5	–	
		O9	3	2	–	–	–	2	3	–	
		O8	2	2	1	–	1	1	4	–	
		O7	1	1	1	–	–	–	–	–	
	Vrouwen/meisjes	Senioren	3	–	–	3	1	–	1	1	
		35+	–	–	–	–	–	–	1	–	
		O17	1	–	–	–	–	–	–	–	
		O15	1	–	–	–	–	–	–	–	
Zondag	Mannen/jongens	Senioren	3	5	3	2	4	2	2	2	
		35+	1	2	–	–	–	–	–	–	
	Vrouwen/meisjes	Senioren	–	–	–	–	–	–	–	2	

Bron: Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB), 2020.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl